

Programmabegroting 2017 - 2020

“Wij werken
voor
Brummen”

Gemeente Brummen

	2017
Inhoudsopgave	
	2020
Inhoudsopgave.....	3
Aanbieding van de programmabegroting.....	5
Deel 1 – Begroting	
De programma's	
1. Bestuur en veiligheid.....	11
2. Ruimtelijke ontwikkeling en Beheer.....	17
3. Sociaal Domein.....	29
4. Samenleving.....	37
5. Bedrijfsvoering en Financiering.....	43
De paragrafen	
A. Lokale heffingen.....	49
B. Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.....	55
C. Onderhoud kapitaalgoederen	61
D. Financiering	65
E. Bedrijfsvoering	71
F. Verbonden partijen	77
G. Grondbeleid	93
Deel 2 – Financiële overzichten	
Totaaloverzicht van baten en lasten per programma in 2017.....	97
Begroot te realiseren resultaat in 2017.....	99
De meerjarige resultaten van alle programma's.....	101
Bijlagen	
1. Investerings.....	105
2. Subsidieplafonds 2017.....	107
3. Reserves en voorzieningen.....	109
4. Financiële uitgangspunten begroting 2017.....	111
5. Lasten en Baten Taakvelden 2017.....	113

Programma­begroting 2017-2020:

Kenmerk : INT16.2553

Vastgesteld : B&W 20-09-2016 nr. BW16.0660

Volle kracht vooruit !**Geachte gemeenteraad,**

Voor u ligt de programmabegroting 2017-2020. Deze begroting geeft een duidelijk omslagpunt weer. De begrotingen van de laatste jaren stonden vooral in het teken van financieel herstel, van organisatorische veranderingen, van invoering van grote nieuwe taken en door dit alles minder ruimte voor nieuw beleid.

De nu voorliggende begroting voor 2017, met een doorkijk naar 2018 tot en met 2020, geeft veel meer een koers van doorzetten en nieuwe lijnen uitzetten. Zeker voor 2017 misschien nog wat bescheiden maar toch onmiskenbaar. Passend in de lijn van de Perspectiefnota zoals die in juni 2016 door u is behandeld.

In de Perspectiefnota leidde een eerste raming tot een negatief saldo van ruim € 600.000 in 2017. Wij hebben deze negatieve raming weten om te buigen naar een positief saldo met een pakket van maatregelen.

De belangrijkste genomen maatregelen zijn prioritering van ambities en investeringen in de bedrijfsvoering. Daarnaast hebben we te maken met lagere rentekosten dan verwacht en een positievere ontwikkeling van de Gemeentefondsuitkering in de komende jaren, op basis van de meicirculaire 2016.

Met “bescheiden” wordt bedoeld dat de financiële doelstelling op dit moment nog niet helemaal bereikt is. Het beoogde positieve saldo is al wel binnen bereik, het gewenste niveau van een Vrije Reserve is nog niet gehaald. De consequentie hiervan is dat er in 2017 en komende jaren nog wel gewerkt moet worden met een positief begrotingssaldo. Echter, indien u als raad met ons voorstel over heroverweging van bestaande bestemmingsreserves akkoord gaat, is het bereiken van het gewenste niveau van de Vrije Reserve per eind 2018 realistisch.

Ten aanzien van het speerpunt Sociaal Domein kunnen we spreken van een geslaagde invoering. Klachten over de uitvoering zijn zeer beperkt gebleven. Financieel konden we binnen de beschikbare middelen blijven. Over 2015 is een goedkeurende verklaring met beperking van de accountant ontvangen, waarbij de beperking in buiten de gemeente liggende factoren ligt. Wel moet de administratieve verwerking binnen de gemeente nog verder gestroomlijnd worden. Doorzetten binnen het Sociaal Domein zal zich vooral moeten tonen in transformatie. Dit betekent aansturen op verminderen van individuele toekenningen voor zorgtaken die meer met algemene voorzieningen verzorgd kunnen worden.

Het motto van deze begroting slaat zeker op het derde speerpunt: Eerbeek. Alle betrokkenen zetten zich in voor een mooie invulling van het centrum. Wij geven vanuit de gemeente maximale steun aan het in goede banen leiden van het totale proces. De gesprekken over de invulling van het programma “Ruimte voor Eerbeek” zijn volop gaande. Concrete financiële vertaling is op dit moment echter nog niet mogelijk. Duidelijk is dat er in ieder geval een financiële bijdrage van de gemeente geleverd moet worden in de vorm van cofinanciering. Dit vereist slagkracht vanuit de gemeente. Wij stellen daarom voor om hiervoor een nieuwe bestemmingsreserve te creëren door de ruimte in een aantal bestaande reserves te benutten. De inzet voor dit speerpunt betekent o.a. wel dat de inzet op de ontwikkeling van het centrum in Brummen in 2017 zeer beperkt zal blijven.

De organisatorische aanpassingen zijn inmiddels doorgevoerd. Ook hier geldt het motto van de begroting volledig. Een nadere beschrijving van de huidige situatie treft u aan in de Paragraaf E, Bedrijfsvoering.

Waar de gemeente al jaren lang op koers ligt is het beleid rondom gemeentelijke tarieven. Inflatiecorrectie en 100% kostendeckering blijven daaruit uitgangspunten van beleid. In paragraaf A Lokale Heffingen wordt beschreven hoe deze uitgangspunten voor 2017 worden ingevuld. Om inwoners en

bedrijven een zekere lastenverlichting te bieden, wordt de inflatiecorrectie OZB voor 2017 niet doorgevoerd. Verhoging van de toeristenbelasting is niet aan de orde.

Financieel

De begrotingsuitkomsten 2017-2020 worden verrekend met de vrije reserve. In onderstaand model is dit af te lezen aan de regel: "Verrekening met de vrije reserve ter versterking reservepositie" (regel 5).

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	V/N	2018	V/N	2019	V/N	2020	V/N
Uitkomst begroting <i>voor bestemming</i>	785	N	322	N	457	N	45	N
Voorgestelde toevoeging aan reserves, excl. saldo begroting	1.026	N	1.026	N	1.026	N	1.025	N
Voorgestelde onttrekking aan reserves, bestaand beleid	-1.914	V	-1.944	V	-1.973	V	-1.947	V
Saldo	-103	V	-596	V	-490	V	-877	V
Verrekening met vrije reserve ter versterking reservepositie	103	N	596	N	490	N	877	N
Uiteindelijk begrotingsresultaat na bestemming	0		0		0		0	

Het effect van de begrotingsuitkomsten op de hoogte van het eigen vermogen wordt hieronder duidelijk gemaakt:

Aard van de reserve bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2015	Saldo 31-12-2016	Saldo 31-12-2017	Saldo 31-12-2018	Saldo 31-12-2019	Saldo 31-12-2020
<i>Algemene reserve</i>						
Weerstandsreserve	€ 2.088	€ 1.675	€ 1.675	€ 1.675	€ 1.675	€ 1.675
Vrije reserve	-€ 1.910	€ 0	€ 103	€ 700	€ 1.190	€ 2.066
Rekeningsresultaat 2015	€ 1.520	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
<i>Totaal algemene reserve</i>	€ 1.698	€ 1.675	€ 1.778	€ 2.375	€ 2.865	€ 3.741

Op basis van deze uitkomsten kan worden geconstateerd dat de algemene reserve eind 2016 niet meer negatief is, maar nog niet voldoet aan de ratio van 1.4 maal de weerstandsreserve. Deze situatie is wel haalbaar eind 2018. De tijd dat er ruimte binnen de begroting aanwezig is voor het invullen van nieuw beleid komt daarmee dichterbij.

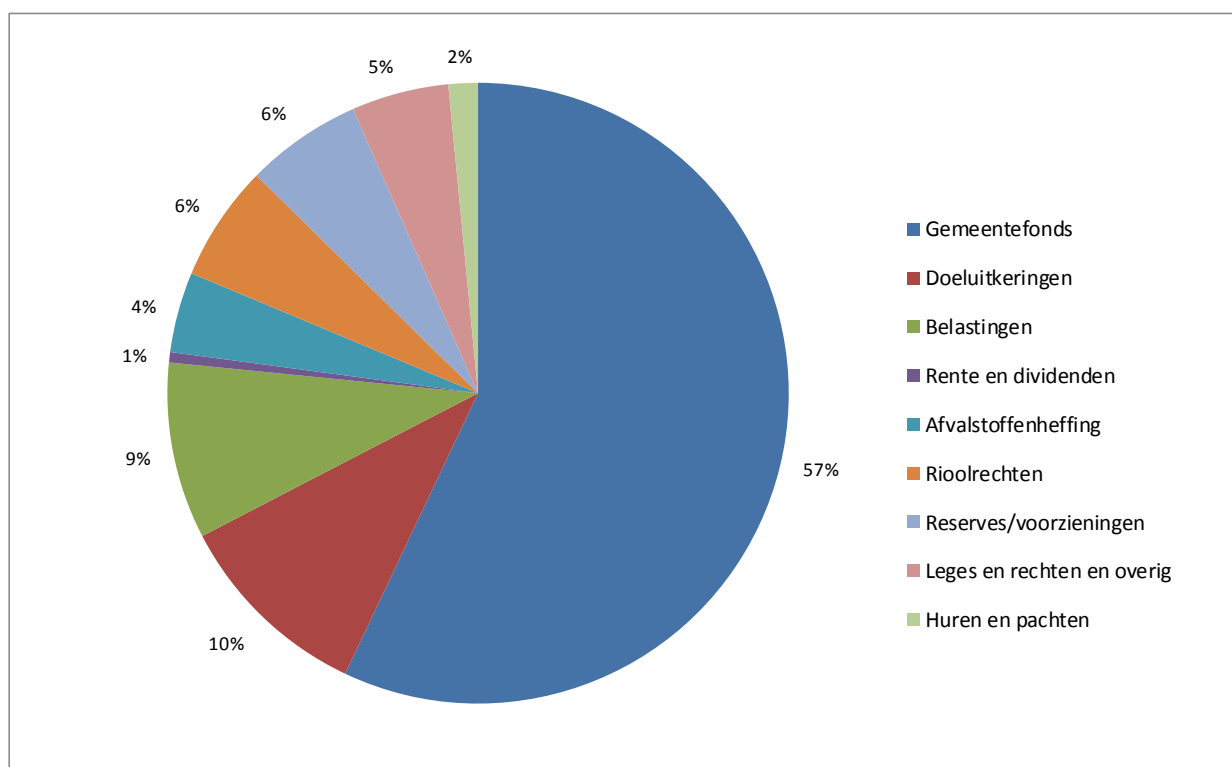
Bij de prognose van de ontwikkeling van de reserves is rekening gehouden met de uitkomst van de nieuwste herijking van het weerstandsvermogen. Het voorstel rond deze herijking loopt parallel aan de behandeling van de programmabegroting 2017-2020. Op basis van het voorstel moet de weerstandsreserve per eind 2016 € 1.675.000 bevatten.

Risico's en ontwikkelingen

De financiële gegevens die in de begroting verwerkt zijn, zijn gebaseerd op de huidige bekend zijnde zaken. Als risico op nadelige mogelijke ontwikkelingen zijn de volgende zaken te benoemen:

1. Onderbesteding bij het Rijk met negatieve gevolgen voor het gemeentefonds (samen trap af);
2. Wijzigingen in verdelingssystematiek bij rijksregelingen. Zo heeft Brummen nadeel aan het feit dat een deel van het budget Jeugdhulp vanaf 2017 alsnog buiten de normverdeling valt en onder een T-2 regeling (uitkering op basis van werkelijke kosten van 2 jaar geleden) komt te vallen. Dit voorbeeld is overigens al wel verwerkt in de nu voorliggende begroting;
3. Open-eind regelingen zoals basismobiliteit (leerlingenvervoer en collectief regiovervoer);
4. Hogere bijdrage in gemeenschappelijke regelingen;
5. Organisatiekosten. Het risico op overschrijdingen is verkleind na de doorgevoerde organisatie aanpassingen.

Overzicht herkomst van de baten 2017

Het voorgaande diagram geeft aan dat Brummen voor 67% afhankelijk is van rijksmiddelen en hoe beperkt de mogelijkheden zijn om een gemeentelijk inkomstenbeleid te voeren. Voor 2016 was het aandeel van de rijksmiddelen in de totale inkomsten van de gemeente rond de 69%. De daling van dit percentage heeft vooral te maken met teruglopende rijksbudgetten voor het Sociaal Domein.

Vormgeving

De vormgeving van de begroting is in overleg met u aangepast. Het aantal programma's is van 6 teruggebracht naar 5. De oude programma's Ruimtelijke Ontwikkeling en Ruimtelijk beheer zijn samengevoegd. Daarnaast is de onderverdeling van de lasten en baten per programma naar bestuurlijke producten omgezet naar een verdeling naar werkgebieden, het niveau waarmee ook met u is gecommuniceerd bij de Perspectiefnota 2016.

Verder is bij de toedeling van lasten en baten aan de werkgebieden rekening gehouden met de aangepaste landelijke voorschriften (BBV). De grootste verandering is dat de overhead kosten (automatisering, huisvesting enz.) niet meer aan de directe productie mag worden toegerekend, maar apart op de begroting zichtbaar moet zijn. Gevolg hiervan is dat er op de inhoudelijke programma's ten opzichte van de uitkomsten 2016 en 2015 kostendalingen te zien zijn. Voor de uitkomst van de begroting 2017 en volgende jaren heeft dit echter geen gevolgen, omdat tegenover deze kostendalingen een kostenstijging te zien is op het programma Bedrijfsvoering en Financiering. Dus een kwestie van toerekenen van kosten, die een vergelijking met de programma-uitkomsten van voorgaande jaren bemoeilijkt.

Ook is het vanaf 2017 zo dat alle gemeentelijke producten ook worden toegerekend aan landelijk vastgestelde "taakvelden". Zie hiervoor bijlage 5. Dit met het doel om gemeentelijke begrotingen meer vergelijkbaar te maken voor onder anderen de gemeenten zelf, de rijksoverheid en het CBS. Nog een wezenlijke aanpassing betreft het opnemen van een aantal landelijke kengetallen. In de toekomst willen wij deze kengetallen verder uitbreiden met kengetallen die Brummen zelf nodig acht.

Rondom de toelichting per programma en per werkgebied zijn we als college benieuwd naar hoe u als raad tegen de uitwerking aan kijkt, zoals die nu is opgenomen in de programmabegroting. Het proces van "SMARTER" maken is immers een gezamenlijke zoektocht. Met uw reacties kan dan weer rekening worden gehouden bij het opstellen van de Perspectiefnota 2017.

Tot slot:

Voor u ligt een begroting die geheel past in de lijn van de besprekingen van de Perspectiefnota in juni 2016. Althans, dat vinden wij als college. Het is nu aan u om hierover een oordeel te geven.

Brummen, september 2016
Burgemeester en wethouders

De programma's

Portefeuillehouders: A.J. van Hedel, K. Paauw**Dit programma gaat over de volgende werkgebieden**

- Bestuur en Dienstverlening
- Veiligheid, Handhaving en Toezicht

Bestuur en dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Wij streven naar optimale en betrouwbare dienstverlening. En naar het grootst mogelijke maatschappelijke rendement. Wij staan dicht bij onze klanten. Denken in kansen, met het algemene belang voorop. Wij werken samen met inwoners, bedrijven en instellingen en andere overheden waar dat een toegevoegde waarde heeft voor de realisatie van lokale ambities. En anticiperen daarbij op de veranderende rol van de gemeente in de lokale samenleving. We blijven als gemeente wel een bijzondere rol spelen. We hebben een aantal wettelijke en uitvoerende taken die blijvend zijn. In die rol zijn we verantwoordelijk voor het algemene belang, zorgen we voor stabiliteit en zijn we een vangnet voor de kwetsbaren. We zien dat er steeds meer zaken zijn waarbij de regionale samenwerking onze lokale aanpak versterkt. Het kan ook zijn dat we willen samenwerken omdat dit efficiënter is.

De (meerjarige) begroting is op orde en er wordt kritisch op de financiën gelet. Met beperkte middelen leveren wij de best mogelijke dienstverlening en de meest efficiënte bedrijfsvoering. We zijn compact en flexibel om in te kunnen spelen op wettelijke en maatschappelijke veranderingen. Wij handelen op basis van bewezen maatschappelijke en technische concepten.

Welke rol hebben we?

We komen de inwoner en het bedrijf tot op zekere hoogte in haar of zijn behoeften tegemoet. Werken daarbij procesgericht. Digitaal waar het kan en persoonlijk waar het moet. Wanneer maatschappelijke initiatieven en behoeften een grote inspanning van ons vragen, peilen wij eerst de behoefte. Alleen bij voldoende behoefte komen we in actie. Ook bij een zo optimaal mogelijke dienstverlening zijn we ons ervan bewust dat klanten bezwaren kunnen hebben en klachten kunnen indienen. De afhandeling hiervan willen we op een zo kort mogelijke termijn afdoen, op een zo informeel mogelijke wijze, waarbij communicatie met belanghebbenden een speerpunt is.

	<i>Wat gaan we doen?</i>	<i>Wat mag het kosten?</i>	<i>Wanneer zijn we tevreden?</i>
	Raad (ook in LTA)		
1	Opstellen visie op dienstverlening, incl. KCC en vernieuwde servicenormen	Ureninzet binnen bestaande capaciteit. Geen extra kosten.	Wanneer de visie in 2017 wordt vastgesteld.
	College		
2	Werken aan een optimalisering van de dienstverlening. Uitvoering van de visie op dienstverlening (zie 1), zodra deze is vastgesteld.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Tevreden inwoners en bedrijven, met een score van een 7 (rapportcijfer)/ gelijkblijvende score als in 2016. Meten met toepassing van een inwonerpanel.
3	Werken volgens de visie op burgerparticipatie.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Tevreden inwoners en bedrijven, met een score van een 7 (rapportcijfer)/ gelijkblijvende score als in 2016. Meten met toepassing van een inwonerpanel.
4	Inzet van het Inwonerpanel 'Brummen spreekt' om de wensen en meningen van inwoners en bedrijven te meten. Over de gemeentelijke dienstverlening en over bepaalde inhoudelijke vraagstukken.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer de panelonderzoeken voldoende response hebben om een representatief beeld te kunnen geven.

5	Inzetten op regionale samenwerking ter versterking van onze lokale aanpak en ambities.	- Voor het project "Cleantech Regio Development" van de Regio Stedendriehoek is voor de jaren 2017 en 2018 een budget opgenomen van bijna € 16.000. - Het project "Schone Mobiliteit" van de Regio vergt in 2017 een incidenteel budget van ruim € 21.000	N.v.t.
6	Organiseren van de verkiezingen Tweede Kamer.	Budget geraamd van € 22.000.	Wanneer het stemmen op correcte wijze is verlopen.

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Communicatiebeleidsnota 'Regisseur in woord en daad'	2011	2018
Servicenormen Gemeente Brummen 'En wat kunnen wij voor u doen?'	2014	2017
Bestuursprogramma 2015-2018 'Schakelen naar de toekomst'	2014	2018

Veiligheid, Handhaving en toezicht

Wat willen we bereiken?

Wij staan garant voor de basisveiligheid. Iedereen moet veilig zijn en zich veilig kunnen voelen. Wij houden toezicht en handhaven wetten en regels.

Welke rol hebben we?

In dit werkgebied levert vooral de gemeente een inspanning. Met onze samenwerkingspartners geven we uitvoering aan het Integraal Veiligheidsplan 2016-2019 (Brummen, Lochem, Voorst en Zutphen). Wij faciliteren ondersteunende middelen zoals Burgernet en WhatsApp-groepen. Onze handhavers en toezichthouders hebben een 'oog- en oorfunctie'.

	<i>Wat gaan we doen?</i>	<i>Wat mag het kosten?</i>	<i>Wanneer zijn we tevreden?</i>
	Raad (ook in LTA)		
1	Geen nieuwe kaderstelling		
	College		
2	Uitvoering Integraal Veiligheidsbeleid	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Uitvoering verloopt conform planning
3	In het uitvoeringsprogramma Toezicht en Handhaving meer uitgaan van vertrouwen in inwoners en bedrijven. En de inzet minder te richten op 'wat er mogelijk mis kan gaan'. Dit geldt niet voor die situaties waar de veiligheid in het geding is	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer verzoeken om handhaving tijdig en correct worden behandeld.
4	Jaarlijkse evenementenvergunningen (i.p.v. meerjarige evenementenvergunningen) i.v.m. het borgen van de veiligheid	Prioritering binnen bestaande capaciteit	Wanneer de vergunningen tijdig en correct worden afgegeven.
5	Intensiveren samenwerking met buurgemeenten, regio en provincie ter vergroting van efficiency en effectiviteit	Ureninzet binnen bestaande capaciteit. Voor de financiering van de Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG) wordt vanaf 2017 een andere verdeelsleutel gehanteerd (toelichting zie paragraaf F, Verbonden partijen).	Wanneer de VTH-convenant met de gemeente Voorst wordt uitgevoerd.

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Drank- en Horecabeleid gemeente Brummen	2013	2017
Preventie en handavingsplan Drank en Horeca 2014-2018	2014	2017
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018
Evenementenbeleid gemeente Brummen	2016	2017
Nota Vergunningen, Toezicht en handavingsbeleid fysieke leefomgeving 2015-2019	2015	2017
Integraal Veiligheidsplan IJsselstreek 2016 – 2019	2015	2017

Kengetallen

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Waarde	Jaar	Bron
6	Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar	107,5	2014	Bureau Halt
7	Harde kern jongeren	Het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar	0	2014	KLPD
8	Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	0,5	2015	CBS
9	Geweldd misdrijven	Het aantal geweldd misdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldd misdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).	2,8	2015	CBS
10	Diefstal uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners	2,6	2015	CBS
11	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners	4,7	2015	CBS

Toelichting op de financiële ontwikkelingen

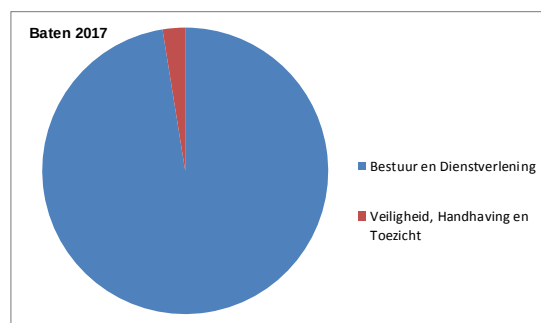
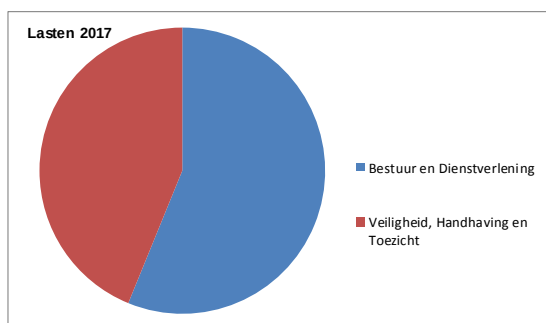
Programma 1 - Bestuur en Veiligheid

	Jaarrekening 2015	Begroting 2016 nw	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten						
Incidenteel	€ 21	€ 5	€ 37	€ 16	€ 0	€ 0
Structureel (incl. organisatie)	€ 6.607	€ 5.472	€ 4.279	€ 4.268	€ 4.319	€ 4.284
Totale lasten (excl. bestemming)	€ 6.628	€ 5.477	€ 4.316	€ 4.284	€ 4.319	€ 4.284
Baten						
Incidenteel	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Structureel	€ 1.906	€ 495	€ 511	€ 496	€ 455	€ 415
Totale baten (excl. bestemming)	€ 1.906	€ 495	€ 511	€ 496	€ 455	€ 415
Saldo excl. bestemmingen	€ 4.722	€ 4.982	€ 3.805	€ 3.788	€ 3.864	€ 3.869
Bestemmingen						
Toevoeging aan reserves	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Onttrekking aan reserves	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Bestemmingen per saldo	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Saldo incl. bestemmingen	€ 4.722	€ 4.982	€ 3.805	€ 3.788	€ 3.864	€ 3.869

Het financiële verloop van de werkgebieden

Bij het programma horende de volgende producten van het college van burgemeester en wethouders. De bedragen betreffen de saldi na bestemming, dus inclusief toevoegingen en onttrekkingen aan reserves:

Werkgebieden x € 1.000	2016 Nw			2017		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur en Dienstverlening	€ 3.329	€ 482	€ 2.847	€ 2.425	€ 498	€ 1.926
Veiligheid, Handhaving en Toezicht	€ 2.148	€ 13	€ 2.135	€ 1.892	€ 13	€ 1.879
Totaal 1 Bestuur en veiligheid	€ 5.477	€ 495	€ 4.982	€ 4.316	€ 511	€ 3.805

Programma 1 – Bestuur en Veiligheid

2017

2020

Toelichting op de geraamde incidentele lasten (bedragen x € 1.000)

Onderwerp	2017	2018	2019	2020
Cleantech Regio Development	€ 16	€ 16		
Project Schone Mobiliteit	€ 21			
TOTAAL	€ 37	€ 16		

De kosten van de ambtelijke medewerkers worden op basis van urenverantwoording toegerekend aan de producten, werkgebieden en uiteindelijk de programma's binnen de programmabegroting. Op basis van ervaringsgegevens en prioriteitstelling kan het aantal uren dat wordt toegerekend van jaar tot jaar verschillen. Ook het bedrag per uur verschilt jaarlijks onder invloed van wijziging van de personele kosten. Daarnaast is er vanaf 2017 het effect van de andere toerekening van de overheadkosten, zoals in de aanbestedingsbrief al is aangegeven.

Specifiek:

- Vanaf 2017 is er voor de organisatie van de Veteranendag een jaarlijks budget van € 2.000 beschikbaar.

Portefeuillehouders: E. van Ooijen, L. Tuiten en A. J. van Hedel**Dit programma gaat over de volgende werkgebieden**

- Ruimte voor Eerbeek
- Centrum Brummen
- Duurzame energie
- Economie Recreatie en toerisme
- Klimaatmaatregelen
- Landgoederen en cultureel erfgoed
- Natuur en landschap
- Openbare ruimte en afval
- Verkeer en vervoer
- Wonen

Ruimte voor Eerbeek

Wat willen we bereiken?

Papier is een kernwaarde die de gemeente uniek maakt. Wij willen een vitaal Eerbeek. Papierdorp Eerbeek! Met voldoende ontwikkelingsruimte voor de papierindustrie. En tegelijkertijd een prettig woon- en leefklimaat. Naast papier bieden andere kernwaarden, de bossen op de Veluwe, de beken en sprengen en de vele historische landgoederen, kansen om Eerbeek te ontwikkelen tot een toeristische factor van betekenis. Wij zetten hier op in.

Welke rol hebben we?

In dit werkgebied leveren wij samen met onze (lokale) stakeholders een grote inspanning: de papierindustrie, de detailhandel, de woningstichting, de ontwikkelaars en onze inwoners. Een dynamisch proces, waarin wij een regisserende rol hebben. Maar, ook een wettelijke rol. Zoals bij wettelijke instrumenten als de PlanMer en bestemmingsplannen. In 2016 leggen we de aanpak vast in een nieuwe versie van het programmaplan.

	<i>Wat gaan we doen?</i>	<i>Wat mag het kosten?</i>	<i>Wanneer zijn we tevreden?</i>
	Raad (ook in LTA)		
1	Afronden PlanMer, standpuntbepaling in het kader van contractonderhandelingen met marktpartijen, vaststelling ruimtelijke economische visie en herziening bestemmingsplannen.	De besluitvorming over de PlanMer geeft duidelijkheid over de regels die gaan gelden ten aanzien van geluid, geur en stikstof. En bepaalt daarmee de feitelijke ontwikkelingsmogelijkheden in Eerbeek voor de industrie, het centrum en de woongebieden. In 2017 neemt u een besluit over de PlanMer. Het zal duidelijk zijn dat de PlanMer gevolgen heeft voor de geldende structuurvisie en de op basis daarvan afgesloten samenwerkingsovereenkomst (SOK). En dus ook gevolgen heeft voor de positie van de gemeente Brummen. Daarnaast heeft het proces van de PlanMer geleid tot een vertraging in de scholenbouw. Hierdoor zullen de bouwkosten toenemen. De exacte consequenties zijn nu nog niet weer te geven. Bij uw besluitvorming over de PlanMer informeren wij u nader over de (mogelijke) financiële gevolgen.	Wanneer we in 2017 duidelijkheid hebben over de PlanMer, de ontwikkelingsmogelijkheden in Eerbeek en de financiële gevolgen voor de gemeente.

	College		
2	Uitvoering programmaplan en investeringsprogramma.	Nu de besluitvorming over de PlanMer nadert is het van belang voor 2017 een bestemmingsreserve te creëren. Voorgesteld wordt een reserve van maximaal € 500.000 te vormen voor de realisatie van het investeringsprogramma. Daarbij gaat het o.a. om procesgeld (onderzoeken c.q. faciliteren van passende initiatieven), de kosten voor herziening van bestemmingsplannen en uitvoeringskosten.	Wanneer we in 2017 uitvoering kunnen geven aan het programmaplan en investeringsprogramma.

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018
Concept Ruimtelijke economische visie Eerbeek (besluitvorming volgt)	N.v.t.	N.v.t.
Concept PlanMer Eerbeek (besluitvorming volgt)	N.v.t.	N.v.t.

Centrum Brummen

Wat willen we bereiken?

Wij willen het functioneren en de ruimtelijke kwaliteit van het centrumgebied verbeteren.

Welke rol hebben we?

In dit werkgebied leveren vooral de ondernemers en ontwikkelaars een inspanning. Tot nu toe denken wij mee met de ondernemers en met ontwikkelaars over nieuwe passende ontwikkelingen in het centrumgebied. Maar, wij hebben daarbij een reactieve houding. Dit is het gevolg van de keuze om de ambtelijke inspanning te focussen op het programma 'Ruimte voor Eerbeek'.

	Wat gaan we doen?	Wat mag het kosten?	Wanneer zijn we tevreden?
	Raad (ook in LTA)		
1	Geen nieuwe kaderstelling		
	College		
2	Passende initiatieven van ondernemers of ontwikkelende partijen faciliteren.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit. Budget voor onvoorziene uitgaven van € 5.000 handhaven. Inzet heroverwegen zodra het programma 'Ruimte voor Eerbeek' dat toe laat.	Wanneer passende initiatieven van ondernemers of ontwikkelende partijen kunnen worden gefaciliteerd.

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Structuurvisie Centrumplan Brummen	2011	2018
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018

Duurzame energie

Wat willen we bereiken?

Wij willen streven naar energieneutraliteit in de gemeente Brummen in 2030.

Welke rol hebben we?

In dit werkgebied levert vooral de samenleving een inspanning. Wij faciliteren initiatieven en projecten, proberen belemmeringen weg te nemen en verbinden partijen met elkaar. We onderhouden bestaande netwerken en zetten nieuwe op. Daarnaast geven wij invulling aan onze voorbeeldfunctie.

	<i>Wat gaan we doen?</i>	<i>Wat mag het kosten?</i>	<i>Wanneer zijn we tevreden?</i>
	Raad (ook in LTA)		
1	Geen nieuwe kaderstelling		
	College		
2	Uitvoering van het Koersdocument 'Duurzame energie'. Opstellen van een uitvoeringsagenda. Prioriteit voor projecten en initiatieven die samenhangen met het programma 'Ruimte voor Eerbeek'.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit. Benutten samengevoegde reserves Duurzaamheid en Ligt op groen.	Wanneer we in 2030 energieneutraal zijn.

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018
Koersdocument Duurzame energie 2016-2018	2016	N.v.t.

Kengetallen

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Waarde	Jaar	Bron
34	Hernieuwbare elektriciteit	Percentage. Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	5,2	2014	RWS

Economie Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken?

Wij willen een toekomstbestendige lokale economie met een goed vestigingsklimaat.

Welke rol hebben we?

In dit werkgebied levert vooral de samenleving een inspanning. Met name ondernemers; de industrie, het midden- en kleinbedrijf en de agrarische ondernemers. Wij faciliteren initiatieven, proberen belemmeringen weg te nemen en verbinden partijen met elkaar. We onderhouden bestaande netwerken en zetten nieuwe op.

	<i>Wat gaan we doen?</i>	<i>Wat mag het kosten?</i>	<i>Wanneer zijn we tevreden?</i>
	Raad (ook in LTA)		
1	Geen nieuwe kaderstelling		
	College		
2	Onderhouden van bestaande netwerken en het opzetten van nieuwe netwerken. Enkele voorbeelden: a. de OVE, OVB, IKEL en IVB b. ontmoetingen voor ondernemers in Brummen en Eerbeek c. samenwerking en lobby provincie, regio en buurgemeenten d. samenwerking gericht op promotie, marketing en toeristische informatie (o.a. de Stichting Visit Brummen Eerbeek)	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Als Brummen beter dan landelijk gemiddeld scoort in de peiling van MKB-Nederland over de MKB vriendelijkste gemeente van Nederland 2017/2018.
3	Voorbereiding planontwikkeling voetgangers- en fietsbrug over de N348	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer er in 2017 duidelijkheid komt over de maatschappelijke, planologische en financiële

		In de jaarschijf 2018 wordt rekening gehouden met een investeringsbudget van € 500.000 voor het realiseren van een fiets/voetbrug over de N348 in Brummen. De kapitaallasten komen ten laste van de reserve Toerisme en Recreatie.	haalbaarheid (go – no go moment).
4	Opstellen investeringsprogramma Recreatie en Toerisme, met in 2017 in ieder geval: a. reguliere vervanging van verwijsborden kernen b. de realisatie van toeristische overstappunten	Kosten opstellen investeringsprogramma ca. € 25.000. a. € 20.000 b. € 50.000 Dekking investeringsprogramma en "Tops" vanuit de bestemmingsreserve Toerisme.	Wanneer in 2017 het investeringsprogramma gereed is, de verwijsborden in de kernen zijn vervangen en de toeristische overstappunten zijn gerealiseerd.

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018

Kengetallen

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Waarde	Jaar	Bron
14	Func tiemenging	De func tiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.	45,2	2015	LISA
15	Bruto gemeentelijk product	Bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt gemeten.	125	2013	Atlas voor gemeenten
16	Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	125,3	2015	LISA

Klimaatmaatregelen

Wat willen we bereiken?

Wij dragen bij aan de veiligheid met betrekking tot hoog water in de IJssel.

Welke rol hebben we?

In dit werkgebied leveren vooral Rijkswaterstaat en het Waterschap een inspanning. Wij faciliteren de dijkverleggingen in Cortenoever en de Voorsterklei conform de met hen gemaakte afspraken. En faciliteren goede oplossingen voor agrarische bedrijven en inwoners. De dijkverleggingen zijn nagenoeg afgerond. Nu monitoren wij de ontwikkeling van het Deltaprogramma Grote Rivieren met eventuele maatregelen voor de lange termijn.

	<i>Wat gaan we doen?</i>	<i>Wat mag het kosten?</i>	<i>Wanneer zijn we tevreden?</i>
	Raad (ook in LTA)		
1	Standpuntbepaling Deltaprogramma grote rivieren.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit. De kosten van eventuele maatregelen komen voor rekening van het rijk.	Wanneer er zo snel mogelijk duidelijkheid komt over eventuele maatregelen, bij voorkeur al in 2017.
	College		
2	Faciliteren afronden dijkverleggingen Cortenoever en Voorsterklei, inclusief de (afronding van de) verplaatsing van woningen en agrarische ondernemingen.	De kosten van de ambtelijke ureninzet worden vergoed door het rijk.	Wanneer het project in 2017 is afgerond.

Landgoederen en cultureel erfgoed

Wat willen we bereiken?

Wij willen de cultuurhistorische waarden beschermen en herstel faciliteren.

Welke rol spelen we?

In dit werkgebied levert vooral de samenleving een inspanning. Wij faciliteren initiatieven voor herstel door uitvoering te geven aan het actieprogramma Landgoederen. Dit programma loopt af op 31 december 2016. In het eerste kwartaal van 2017 worden nog enkele afrondende werkzaamheden verricht. Wij verlenen geen monumentensubsidies, maar willen passende initiatieven voor nieuwe economische dragers in monumentale bebouwing faciliteren.

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Visie Landgoederen 'Gemeente Brummen, landgoed zonder grenzen'	2013	2017
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018

Natuur en landschap

Wat willen we bereiken?

Wij streven naar behoud en versterking van natuur en landschap, zonder de ontwikkeling van nieuwe natuurgebieden. De bestaande balans tussen het areaal natuur en areaal agrarische grond willen we behouden.

Welke rol spelen we?

In dit werkgebied levert vooral de samenleving een inspanning. Wij faciliteren initiatieven door uitvoering te geven aan het landschapscontract. Dit contract loopt af op 31 december 2018.

	<i>Wat gaan we doen?</i>	<i>Wat mag het kosten?</i>	<i>Wanneer zijn we tevreden?</i>
	Raad (ook in LTA)		
1	Geen nieuwe kaderstelling.		
	College		
2	Afronden van het landschapscontract.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit. Voor verschillende projecten in het kader van de	Wanneer de gelden uit het contract in 2017 voor meer dan 70% zijn benut.

		plattelandontwikkeling, zoals het project Landgoederen en het Landschapscontract, wordt voor 2017 een budget uitgetrokken van € 80.000. Dit bedrag wordt geheel bekostigd uit subsidie van de Provincie Gelderland en eigen gemeentelijke reserves.	
3	Voorbereiding en ontwikkeling groene opgave, onderdeel 'landschappelijke en recreatieve versterking' tussen Zutphen en Brummen	Kosten worden volledig vergoed door rijk, provincie en waterschap. Inclusief ambtelijke ureninzet.	Wanneer er in 2017 concreet duidelijkheid komt over de aard en omvang van de plannen.

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Landschapscontract Brummen 2014-2018	2014	2018
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018

Openbare ruimte en afval

Wat willen we bereiken?

Wij willen een prettige woon- en leefomgeving voor onze inwoners. Een zo duurzaam, efficiënt en effectief mogelijk basisbeheer. Innovatief op basis van bewezen technische en maatschappelijke concepten en alleen wanneer dat op termijn kosten bespaart.

Welke rol hebben we?

In dit werkgebied leveren wij als gemeente de grootste inspanning. Wij zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van de openbare ruimte en afvalverwerking. Voor alle bovengrondse en ondergrondse infrastructuur, zoals de riolering. We zien incidenteel ruimte voor initiatieven van inwoners en ondernemers om zelf de openbare ruimte te beheren. Niet met het oog op een kostenbesparing, maar met het oog op een vergroting van de sociale cohesie.

	<i>Wat gaan we doen?</i>	<i>Wat mag het kosten?</i>	<i>Wanneer zijn we tevreden?</i>
	Raad (ook in LTA)		
1	Opstellen integrale visie op beheer openbare ruimte. Met onder andere aandacht voor de volgende ambities: - Opwaarderen onderhoudsniveau openbare ruimte. - Verbeteren uitstraling entrees en toegangsroutes kernen, op zowel openbaar als privaat terrein, in samenwerking met inwoners en ondernemers; - Begeleiden inwonerinitiatief voor plus op onderhoudsniveau met het oog op een maatschappelijke meerwaarde; - mogelijkheden voor innovatief aanbesteden.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit. In 2017 eenmalig procesgeld voor de visieontwikkeling van € 25.000.	Wanneer de visie wordt vastgesteld door de raad in 2017
	College		
2	Handhaven onderhoudsniveau C beheer openbare ruimte. Toegangsroutes naar en in de centra van Brummen en Eerbeek onderhoudsniveau B.	2018, 2019 en 2020: budget voor achterstallig onderhoud € 100.000.	Wanneer het onderhoudsniveau wordt gerealiseerd. Tenzij anders wordt besloten op basis van de integrale visie.

3	Voortzetten uitvoering plan 'Van afval naar grondstof'.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer de omvang van het huishoudelijk afval wordt terug gebracht naar 100 kg per inwoner in 2018 (verplicht BBV).
4	Vervangen drie bruggen over het Apeldoorns kanaal. Te beginnen met de Coldenhovense brug.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit. Vanaf 2017 wordt rekening gehouden met de kapitaallasten van een investeringsbudget van € 1.700.000, inclusief flankerende maatregelen.	Vervangen van de drie bruggen in deze bestuursperiode, uiterlijk in 2017.
5	Uitvoering verbetermaatregelen aan het gemeentelijk rioolstelsel'.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer er niet meer dan eens per 5 jaar overlast en maximaal een keer per 25 jaar schade door water op straat plaatsvindt in woongebieden en op bedrijfstreinen. Er niet meer dan eens per 10 jaar overlast en geen schade door water op straat plaats vindt in winkelcentra en op de hoofdinfrastructuur.
6	Uitvoering vervangingsplan Openbare verlichting.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Als in 2021 180 MWh/jaar bespaard is op het energieverbruik van de openbare verlichting (t.o.v. 2016)

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Uitvoeringsplan 'Van afval naar grondstof'	2014	2018
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018
Koersdocument jeugd- en jongerenbeleid inclusief uitvoeringsprogramma	2015	2018
Verbreed gemeentelijk rioleringsplan 2016-2020	2015	2020
Beleidsplan Openbare Verlichting 2016-2020	2016	2020

Kengetallen

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Waarde	Jaar	Bron
33	Omvang huishoudelijk afval.	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg).	151	2015	Circulus Berkel

Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken?

Wij streven naar een optimale bereikbaarheid en verkeersveiligheid. En behartigen daarbij de belangen van onze industrie, bedrijven en inwoners. En streven naar minimale overlast van verkeer met het oog op een goede leefbaarheid.

Welke rol hebben we?

In dit werkgebied levert vooral de gemeente een inspanning. Wij monitoren de ontwikkelingen ten aanzien van de provinciale wegen en het spoor. En faciliteren ontwikkelingen die we passend vinden.

	<i>Wat gaan we doen?</i>	<i>Wat mag het kosten?</i>	<i>Wanneer zijn we tevreden?</i>
	Raad (ook in LTA)		
1	Geen nieuwe kaderstelling		
	College		
2	Monitoring, advies en belangenbehartiging ten	Ureninzet binnen bestaande	Wanneer er in 2017 meer duidelijkheid komt over de plannen

	aanzien van de volgende ontwikkelingen: a. plannen van de provincie voor een verbetering van de aansluiting van de N345 op de N348; b. (mogelijke) intensivering van het goederenvervoer over het spoor Arnhem-Zutphen; c. oplossing voor de N786. In het bijzonder aandacht voor een goede ontsluiting van en voor de papierindustrie. En daarbij aandacht voor goede verbindingen tussen het centrumgebied en het Wilhelminapark/Landal Coldenhove.	capaciteit.	van rijk en provincie.
3	Lobby starten om de westelijke rondweg Brummen op de provinciale verkeersagenda te krijgen.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer de westelijke rondweg in deze bestuursperiode (uiterlijk 2018) op de provinciale verkeersagenda wordt geplaatst.
4	Faciliteren van de planontwikkeling voor de rondweg om de Hoven en faciliteren van de aanleg.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer de rondweg wordt ingepast volgens het onherroepelijke inpassingsplan en Brummense inwoners en bedrijven die schade lijden als gevolg hiervan worden gecompenseerd.
5	Uitvoering gemeenschappelijke regeling basismobiliteit: de samenwerkende gemeenten willen per 1 januari 2017 een regionaal solide, efficiënt, klantvriendelijk en duurzaam vervoerssysteem gerealiseerd hebben.	De kosten vanaf 2017 kunnen binnen de bestaande budgetten voor leerlingenvervoer en voor WMO- vervoer worden opgevangen.	Wanneer er in 2017 positieve ervaringen met het nieuwe netwerk worden opgedaan.

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018
Kadernota Basismobiliteit 'Op Weg'	2015	PM
Gemeenschappelijke regeling Basismobiliteit	2016	PM

Kengetallen

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Waarde	Jaar	Bron
12	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met motorvoertuig.	Percentage als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.	10	2014	VeiligheidNL
13	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser.	Percentage als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.	9	2014	VeiligheidNL

Wonen

Wat willen we bereiken?

Wij willen goede huisvesting voor iedereen. Een ontwikkeling van de woningvoorraad die voorziet in oplossingen voor krimp, vergrijzing, het scheiden van wonen en zorg, ontgroening, beschikbaarheid, betaalbaarheid en verdeling van woonruimte. Duurzame woningen met een gezond leefklimaat. En een groene en duurzame leefomgeving. In het bijzonder zien wij een relatie met de ontwikkelingen in het sociale domein voor wat betreft de huisvesting van speciale doelgroepen (o.a. extramuralisering) en ouderen. Ons streven is dat onze oudere inwoners in hun wijk of kern kunnen blijven wonen. Ook vanuit het oogpunt van mantelzorg is dit wenselijk. We zetten in op woningen waar ouderen lang zelfstandig kunnen wonen. Woningen kunnen indien nodig worden aangepast.

Welke rol hebben we?

In dit werkgebied levert vooral de samenleving een inspanning. Met name de woningcorporaties, de huurdersverenigingen en ontwikkelaars. De woningmarkt is veranderd. Het gaat meer om kleinschalig en vraaggericht ontwikkelen. Samenwerking met bewoners en ontwikkelaars is belangrijker geworden. De corporaties beperken zich tot hun kerntaak, de sociale woningvoorraad. Een opgave in het duurdere segment zal moeten worden opgepakt door de particuliere sector. De wettelijke posities van gemeente, woningcorporaties en huurdersverenigingen zijn veranderd. En daarmee ook de samenwerking. De woonvisie is gereed. Wij hebben vooral een regisserende, faciliterende en toetsende rol bij de uitvoering van deze visie.

	Wat gaan we doen?	Wat mag het kosten?	Wanneer zijn we tevreden?
	Raad (ook in LTA)		
1	Geen nieuwe kaderstelling.		
	College		
2	Uitvoering woonvisie; uitvoeringsprogramma, prestatieafspraken en toepassing afwegingskader woningbouw.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer de samenwerking met de corporaties en huurdersverenigingen om te komen tot nieuwe prestatieafspraken in 2017 naar tevredenheid van deze partners is verlopen. En er positieve ervaringen zijn opgedaan met het toetsingskader woningbouw.

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018
Woonvisie 'Wonen in de gemeente Brummen' 2016-2025, incl. uitvoeringsprogramma	2016	2018

Kengetallen

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Waarde	Jaar	Bron
35	Gemiddelde WOZ-waarde	De gemiddelde WOZ waarde van woningen in euro's	233.000	2015	CBS
36	Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen	2,8	2013	Basisregistratie adressen en gebouwen
37	Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.	61,4	2016	CBS
38	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een eenpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten	565	2016	COELO
39	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten	817	2016	COELO

Toelichting op de financiële ontwikkelingen

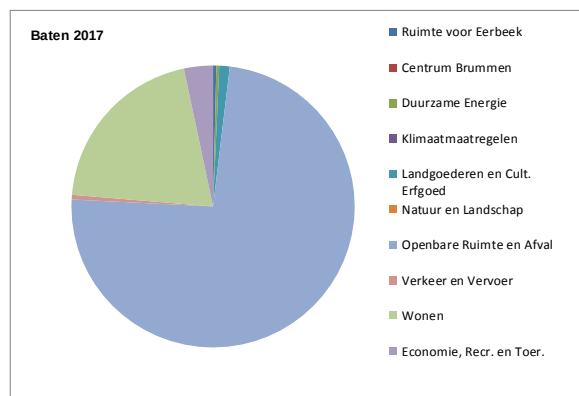
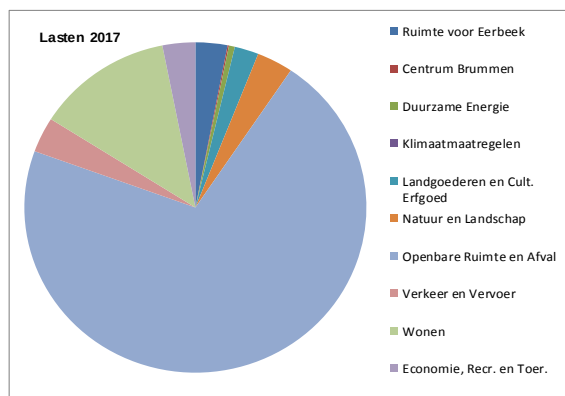
Programma 2 - Ruimtelijke Ontwikkeling en Beheer

	Jaarrekening 2015	Begroting 2016 nw	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten						
Incidenteel	€ 398	€ 651	€ 280	€ 126	€ 60	€ 20
Structureel (incl. organisatie)	€ 11.107	€ 11.566	€ 9.820	€ 9.977	€ 9.968	€ 10.055
Totale lasten (excl. bestemming)	€ 11.506	€ 12.217	€ 10.100	€ 10.103	€ 10.028	€ 10.075
Baten						
Incidenteel	€ 937	€ 464	€ 60	€ 0	€ 0	€ 0
Structureel	€ 8.959	€ 6.644	€ 6.104	€ 6.108	€ 6.093	€ 6.166
Totale baten (excl. bestemming)	€ 9.896	€ 7.108	€ 6.164	€ 6.108	€ 6.093	€ 6.166
Saldo excl. bestemmingen	€ 1.610	€ 5.109	€ 3.936	€ 3.996	€ 3.934	€ 3.909
Bestemmingen						
Toevoeging aan reserves	€ 810	€ 57	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Onttrekking aan reserves	€ 188	€ 582	€ 547	€ 480	€ 518	€ 564
Bestemmingen per saldo	€ 622	-€ 525	-€ 547	-€ 480	-€ 518	-€ 564
Saldo incl. bestemmingen	€ 2.232	€ 4.584	€ 3.389	€ 3.515	€ 3.416	€ 3.345

Het financiële verloop van de werkgebieden

Bij het programma horen de volgende werkgebieden. De bedragen betreffen de uitkomsten na bestemming, dus inclusief toevoegingen en onttrekkingen aan reserves:

Werkgebieden x € 1.000	2016 Nw			2017		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Ruimte voor Eerbeek	€ 518	€ 20	€ 497	€ 305	€ 25	€ 280
Centrum Brummen	€ 56	€ 0	€ 56	€ 13	€ 0	€ 13
Duurzame Energie	€ 34	€ 34	€ 0	€ 57	€ 22	€ 35
Klimaatmaatregelen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Landgoederen en Cult. Erfgoed	€ 383	€ 120	€ 263	€ 230	€ 80	€ 150
Natuur en Landschap	€ 360	€ 2	€ 358	€ 347	€ 0	€ 346
Openbare Ruimte en Afval	€ 8.206	€ 5.642	€ 2.565	€ 7.182	€ 4.958	€ 2.224
Verkeer en Vervoer	€ 468	€ 34	€ 434	€ 348	€ 36	€ 312
Wonen	€ 2.008	€ 1.696	€ 312	€ 1.305	€ 1.367	-€ 62
Economie, Recr. en Toer.	€ 240	€ 141	€ 99	€ 313	€ 222	€ 91
Totaal 2 Ruimtelijke ontwikkeling en beheer	€ 12.274	€ 7.690	€ 4.584	€ 10.100	€ 6.711	€ 3.389

Toelichting op de geraamde incidentele lasten (bedragen x € 1.000)

Onderwerp	2017	2018	2019	2020
Herziening bestemmingsplan buitengebied	€ 40	€ 60	€ 50	
Verdere planvorming centrum Eerbeek	€ 25			
Hogere waarden woningen Eerbeek-Zuid		€ 66		
Kosten invoering Omgevingswet	€ 40			
Evaluatie woonbeleid (4-jarlijks)			€ 10	
Onderzoekskosten gemeentelijk rioleringsplan (GRP)				€ 20
Wegwerken achterstallig onderhoud beplanting	€ 15			
Vervangen bomen langs Apeldoorns Kanaal	€ 40			
Opstellen integrale visie beheer openbare ruimte	€ 25			
Opstellen investeringsprogramma recreatie en toerisme	€ 25			
Vervangen verwijsborden	€ 20			
Realisatie toeristische overstappunten	€ 50			
TOTAAL	€ 280	€ 126	€ 60	€ 20

Toelichting op de geraamde incidentele baten (bedragen x € 1.000)

Onderwerp	2017	2018	2019	2020
Opbrengst verkoop gemeentelijke eigendommen	€ 60			
TOTAAL	€ 60			

Toelichting op de financiële ontwikkelingen

De kosten van de ambtelijke medewerkers worden op basis van urenverantwoording toegerekend aan de producten, werkgebieden en uiteindelijk de programma's binnen de programmabegroting. Op basis van ervaringsgegevens en prioriteitstelling kan het aantal uren dat wordt toegerekend van jaar tot jaar verschillen. Ook het bedrag per uur verschilt jaarlijks onder invloed van wijziging van de personele kosten. Daarnaast is er vanaf 2017 het effect van de andere toerekening van de overheadkosten, zoals in de aanbestedingsbrief al is aangegeven.

Specifiek:

- In het kader van noodzakelijk geworden bezuinigingen, is een aantal jaren geleden het beleid ingezet om gemeentelijke eigendommen te verkopen. Als afronding van dit beleid wordt in 2017 nog een incidentele opbrengst van € 60.000 geraamd.
- In 2016 was nog een budget van € 1.005 beschikbaar als subsidie aan dierenpark 't Goor in Brummen. In het kader van de geplande afbouw van de subsidie komt het bedrag vanaf 2017 te vervallen.

Portefeuillehouders: K. Paauw**Dit programma gaat over de volgende werkgebieden**

- Arbeidsparticipatie
- Wet maatschappelijke ondersteuning
- Jeugdzorg

In de gemeente Brummen bieden we passende en juiste zorg voor onze inwoners en brengen deze zorg en ondersteuning terug naar de menselijke maat. Zorg sluit aan bij de leef- en woonwereld van onze inwoners en heeft een verbinding met de lokale structuur. De vraag van de inwoners is leidend: zij moeten zorg en ondersteuning krijgen die het best aansluit bij hun behoefte. Toeleiding en toegang tot voorzieningen komt onafhankelijk tot stand. Onder het motto “Wij Werken Samen Voor Brummen” werkt iedereen samen gericht op het centraal stellen van de vraag van onze inwoner. Samen realiseren we de samenredzaamheid in Brummen. We stimuleren innovatie, vernieuwing in het zorg en ondersteuningsaanbod in onze gemeente.

De gemeenteraad van Brummen heeft besloten dat we in Brummen integraal deze taken vormgeven, inrichten, sturen en uitvoeren. De activiteiten in programma 3 en 4 worden conform het Integraal beleidsnota 3 Decentralisaties Gemeente Brummen (2014) vormgegeven en uitgevoerd.

We werken programmatisch. Dat wil zeggen dat alle doelen en activiteiten die nodig zijn om deze te realiseren worden opgenomen in een integraal uitvoeringsprogramma. In dit Programmaplan ‘Samen Goed Voor Elkaar’ zijn de 8 doelstellingen voor de gemeente Brummen bepaald:

1. De vraag en vraaggerichte dienstverlening staat centraal
2. Inwoners zijn in staat om en kunnen langer, zelfstandig (blijven) wonen in de gemeente Brummen
3. Door een goede informatie, advies, een sluitende preventieve aanpak en algemene voorzieningen realiseren we minder gebruik van individuele en maatwerkvoorzieningen
4. We vergroten de samenredzaamheid in Brummen
5. We vergroten de arbeidsparticipatie met specifiek aandacht voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt
6. Ieder kind kan gezond en veilig opgroeien en zich ontwikkelen tot een inwoner die vanuit eigen kracht naar vermogen volwaardig participeert in onze samenleving
7. We verbeteren de gezondheid en de beleving van gezondheid van inwoners
8. We voeren de taken als gemeente uit binnen de beschikbare budgetten van het Rijk

In deze begroting volgen we voor het Sociale Domein (programma 3) en voor Samenleving (programma 4) de volgende lijnen:

- 1) Het ingezette beleid van de afgelopen 2 jaar wordt gecontinueerd.
- 2) De lokale structuur die nodig is om de doelen te realiseren (wijkteam TVE en organisatie van Algemene Voorzieningen) wordt verder doorontwikkeld.
- 3) Uitvoeren van een meerjarige investeringsagenda om de verdere transformatie bij zorg en welzijn vorm te geven.

De lijnen 1 en 2 zijn de structurele uitgaven die begroot worden vanuit de structurele middelen. De investeringsagenda wordt gefinancierd vanuit de bestemmingsreserves van het Sociale Domein.

Met de investeringsagenda wordt vooral beoogd om de Algemene Voorzieningen effectiever in te zetten in de samenleving, waardoor op termijn de structurele uitgaven kunnen dalen. De investeringsagenda heeft een looptijd van 2017 – 2020.

Arbeidsparticipatie

Wat willen we bereiken?

We vergroten van de arbeidsparticipatie met specifiek aandacht voor inwoners met een afstand tot de Arbeidsmarkt (doelstelling 5 van het programmaplan Samen Goed Voor Elkaar)

Welke rol hebben we?

De gemeente is als opdrachtgever en regisseur aan zet om tot realisatie van de doelen, doelstellingen en het behalen van resultaten te komen. De samenleving is ook aan zet want banen en werk wordt primair door werkgevers en ondernemers gerealiseerd. Voor het bieden en realiseren van passende arbeidsmatige activiteiten en werkervaringsplaatsen kunnen we ook niet zonder de inspanning van de samenleving.

	<i>Wat gaan we doen?</i>	<i>Wat mag het kosten?</i>	<i>Wanneer zijn we tevreden?</i>
	Raad (ook in LTA)		
1	Lokaal Beschut Werk aanbieden In het kader ontwikkeling Delta is afgesproken dat Brummen lokaal beschut werk gaat aanbieden, voorzien was de datum van 01.01.2017. De datum van 01.01.2018 lijkt reëler. We werken aan en onderzoeken de vorming van een LeerWerkbedrijf om daar passend werk te gaan aanbieden.	De omvang van de kosten is nog niet bekend en is mede afhankelijk van nadere besluitvorming. De uitvoering van beschut werk komt ten laste van het Participatiebudget. In de investeringsagenda 2017 – 2020 zal de inrichting van een LeerWerkbedrijf als onderwerp worden opgenomen.	Beschut werk, de begeleiding en ondersteuning van WSW-medewerkers die beschut werken is goed en adequaat georganiseerd.
2	Armoedebeleid opstellen Een Nota Integraal Armoedebeleid Brummen opstellen.	Ambtelijke uren binnen bestaande capaciteit	Nota Integraal Armoedebeleid is door de raad vastgesteld
	College		
3	Spoorboek Werk vaststellen: - Het spoorboek Werk beschrijft hoe we een extra inspanning gaan doen zodat er meer banen beschikbaar komen voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt en hoe in samenwerking met ondernemers de garantiebannen in Brummen gerealiseerd worden. - Doorontwikkeling van Brummen Scoort met onder meer de invoering van de Prestatieladder Sociaal Ondernemen in de gemeente Brummen	De uitvoering van het spoorboek Werk en de doorontwikkeling van Brummen Scoort zal als onderwerp in de investeringsprogramma 2017-2020 worden opgenomen.	- Spoorboek Werk is vastgesteld; - 10% jaarlijkse uitstroom uit de bijstand naar werk; - Realisatie van jaarlijks 10 garantiebannen voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt; - Realisatie van jaarlijks 4 nieuwe beschutte werkplekken; - 70% van de inwoners met een SWS indicatie is extern bij een reguliere werkgever werkzaam.
4	Taalhuis inrichten In het door de Raad vastgestelde Algemene Voorzieningen is bepaald dat er een Taalhuis in Brummen komt.	Inrichting en uitvoering van het Taalhuis zal deels gefinancierd worden uit regionale middelen. Het ontwikkelen van de juiste en passende ondersteuning om taalachterstand en laaggeletterdheid te bestrijden wordt als onderwerp meegenomen in de investeringsagenda 2017 – 2020.	- Taalhuis sluit aan bij de vraag van inwoner naar taalonderwijs; - Uit jaarlijks landelijk onderzoek blijkt dat de laaggeletterdheid in Brummen is gedaald; - Uit een jaarlijkse klanttevredenheidsonderzoek bij gebruikers blijkt een 8 als waarderingscijfer.
5	Actieplan Nieuwkomers in Brummen In augustus 2016 is het Actieplan Nieuwkomers in Brummen door het college vastgesteld. De uitvoering van het actieplan loopt meerjarig.	De uitvoering van het participatieverklaringstraject en maatschappelijke begeleiding vindt plaats binnen de daartoe vanuit het Rijk ontvangen	Alle nieuwkomers in Brummen hebben de participatieverklaring ondertekend.

		middelen. Voor zorg en ondersteuning naar onder meer werk is er nog onzekerheid en onduidelijkheid.	
6	Uitvoeringsplan Armoedebeleid Na vaststelling door de raad van de nota Armoedebeleid zal een uitvoeringsplan ontwikkeld worden om integraal armoede in Brummen te bestrijden en om de schuldhelpverlening, budgetbeheer en financiële ondersteuning te verbeteren en versterken.	Het uitvoeringsplan zal opgenomen worden in de investeringsagenda 2017 – 2020.	Uitvoering conform de door de raad vastgestelde Nota Armoedebeleid Brummen en planning uitvoeringsplan.

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018
Integraal beleidsnota 3 Decentralisaties Gemeente Brummen	2014	
Beleidsnota Participatiewet 2015 – 2016 gemeente Brummen	2014	2017
Investeringsagenda 'Samen Goed Voor Elkaar'	2016	2020
Programmaplan 'Samen Goed Voor Elkaar'	2016	2018
Actieplan Nieuwkomers in Brummen	2016	2018
Strategisch Plan "Wij Werken Samen Voor Brummen" Algemene Voorzieningen in de gemeente Brummen	2016	2020

Kengetallen

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Waarde	Jaar	Bron
21	Aantal banen.	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	585,8	2015	LISA
24	Netto participatiegraad.	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	65,2	2015	CBS
28	Personen met een lopend re-integratietraject.	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	622,7	2015	CBS

Wet Maatschappelijke Ondersteuning

Wat willen we bereiken?

Inwoners zijn in staat om en kunnen langer, zelfstandig (blijven) wonen in de gemeente Brummen. Door goede informatie, advies, een sluitende preventieve aanpak en algemene voorzieningen realiseren we minder gebruik van individuele en maatwerkvoorzieningen. We vergroten de samenredzaamheid in Brummen. Ieder kind kan gezond en veilig opgroeien om zich te ontwikkelen tot een inwoner die vanuit eigen kracht naar vermogen volwaardig participeert in onze samenleving. We verbeteren de gezondheid en de beleving van gezondheid van inwoners.

Welke rol hebben we?

De gemeente is als opdrachtgever en regisseur aan zet om tot realisatie van de doelen, doelstellingen en het behalen van resultaten te komen. De samenleving is ook aan zet. We gaan uit van zelfinitiatief van inwoners bij het organiseren van activiteiten en initiatieven. Maatschappelijke partners en zorgaanbieders zijn aan zet om conform de door de raad vastgestelde kaders voor de transformatie de uitvoering samen met inwoners, andere partners, het TVE en gemeente vorm te geven.

	<i>Wat gaan we doen?</i>	<i>Wat mag het kosten?</i>	<i>Wanneer zijn we tevreden?</i>
	Raad (ook in LTA)		
1	Transformatie agenda Maatschappelijke Opvang en Beschermd wonen.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer besluitvorming door de raad over koers Brummen Maatschappelijke Opvang en Beschermd wonen heeft plaatsgevonden.
2	Een vernieuwende strategie op integrale gezondheid in Brummen.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer de raad een integrale nota gezondheid heeft vastgesteld.
3	Plan van aanpak EPA: Extramuralisering van de zorg aan inwoners met een ernstige psychiatrische aandoening (EPA).	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer de raad een plan van aanpak EPA heeft vastgesteld.
4	Integraal beleidsplan Middelengebruik en Verslaving.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Vaststelling door raad van het Integraal beleidsplan Middelengebruik en Verslaving.
	College		
5	Uitwerking spoorboek Ontmoeting & Dagbesteding conform de Algemene Voorzieningen.	De uitwerking wordt als onderwerp opgenomen in de investeringsagenda 2017 – 2020.	- In 2017 zijn er 4 kleinschalige ontmoetings- en dagbestedingsvoorzieningen gerealiseerd. Uitvoering conform planning van het spoorboek ontmoeting en dagbesteding - Er is op 31.12.2017 geen inwoner meer met indicatie dagbesteding licht, maar alle inwoners die deze ondersteuning nodig hebben maken gebruik van de algemene voorzieningen.
6	Uitwerking spoorboek Clientondersteuning conform de Algemene Voorzieningen	De uitwerking wordt als onderwerp opgenomen in de investeringsagenda 2017 – 2020.	- De website Samen Goed Voor Elkaar is vernieuwd en heeft in 2017 10% meer bezoekers dan in 2016; - Deskundigheidsbijeenkomsten en trainingen voor het TVE zijn gerealiseerd.
7	Onderzoek naar een lokale of regionale ombudsfunctie voor het sociaal domein.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Besluitvorming door college inzake ombudsfunctie.
8	Procesbegeleiding spoorboek Mantelzorg conform door raad vastgesteld spoorboek Mantelzorg.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	- Het knooppunt Mantelzorg is ingericht en in uitvoering; - Uit een jaarlijks klanttevredenheidsonderzoek bij gebruikers blijkt een 8 als waarderingscijfer.
9	Ontwikkelen en uitvoeren Aanpak ouderenondersteuning conform de Algemene Voorzieningen. De uitkomsten van de wijkscan zijn hierin leidend.	Ontwikkeling binnen bestaande capaciteit. De uitvoering wordt als onderwerp opgenomen in de investeringsagenda 2017 – 2020.	Aanpak door college vastgesteld. Implementatie van de uitvoering van de aanpak ouderenondersteuning verloopt conform planning.
10	Opstellen en uitvoeren van spoorboek vrijwilligers conform de Algemene Voorzieningen.	Opstellen binnen bestaande capaciteit. De uitvoering wordt als onderwerp opgenomen in de investeringsagenda 2017 – 2020.	Spoorboek vrijwilligers is vastgesteld. Implementatie van de uitvoering van het spoorboek vrijwilligers verloopt conform planning.
11	Realisatie van een integrale aanpak ouderen: leven en wonen in Brummen.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit	Integrale aanpak ouderen: leven en wonen in Brummen in door het college vastgesteld.

12	Spoorboek gezondheid vanuit gezondheidsnetwerk Brummen. Een plan van aanpak gedragen door alle partners binnen het gezondheidsnetwerk Brummen.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit. De uitvoering wordt als onderwerp opgenomen in de investeringsagenda 2017 – 2020. (andere partners zijn medefinanciers)	- Implementatie van de uitvoering van het spoorboek gezondheid verloopt conform planning; - Andere partners binnen gezondheidsnetwerk dragen ook bij aan de financiering van de uitvoering van het spoorboek.
13	Realisatie van de Transformatieagenda Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer de uitvoering plaatsvindt conform door de raad vastgestelde Transformatieagenda Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.
22	Uitvoeringsplan Middelengebruik en Verslaving vaststellen en uitvoeren.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit. De uitvoering wordt als onderwerp opgenomen in de investeringsagenda 2017 – 2020.	Wanneer de uitvoering plaatsvindt conform het door de raad vastgestelde integraal beleidskader Middelengebruik en Verslaving en conform de planning van het uitvoeringsplan.

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018
Integraal beleidsnota 3 Decentralisaties Gemeente Brummen	2014	
Beleidsnota WMO 2015 – 2016 gemeente Brummen	2014	2017
Investeringsagenda 'Samen Goed Voor Elkaar'	2016	2020
Programmaplan 'Samen Goed Voor Elkaar'	2016	2018
Actieplan Nieuwkomers in Brummen	2016	2018
Strategisch Plan "Wij Werken Samen Voor Brummen" Algemene Voorzieningen in de gemeente Brummen	2016	2020

Kengetallen

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Waarde	Jaar	Bron
27	Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners	229,5	2015	CBS
32	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.	105	2015	GMSD

Jeugdzorg

Wat willen we bereiken?

Ieder kind kan gezond en veilig opgroeien om zich te ontwikkelen tot een inwoner die vanuit eigen kracht naar vermogen volwaardig participeert in onze samenleving.

Welke rol hebben we?

De gemeente is als opdrachtgever en regisseur aan zet om tot realisatie van de doelen, doelstellingen en het behalen van resultaten te komen. De samenleving is ook aan zet. We gaan uit van zelfinitiatief van inwoners bij het organiseren van activiteiten en initiatieven. Maatschappelijke partners en zorgaanbieders zijn aan zet om conform de door de raad vastgestelde kaders voor de transformatie de uitvoering samen met inwoners, andere partners, het TVE en gemeente vorm te geven.

	<i>Wat gaan we doen?</i>	<i>Wat mag het kosten?</i>	<i>Wanneer zijn we tevreden?</i>
	Raad (ook in LTA)		
1	Een vernieuwende inkoopnota 2018.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer de inkoopnota in 2017 wordt vastgesteld.
	College		
2	Opstellen en uitvoeren van Spoorboek Preventie gericht op het voorkomen van, vroeg signalering, versterking en verbinden.	Opstellen binnen bestaande capaciteit. De uitvoering wordt als onderwerp opgenomen in de investeringsagenda 2017 – 2020.	- Wanneer het Spoorboek Preventie door het college is vastgesteld; - Het spoorboek wordt conform planning uitgevoerd; - 2% daling van de kosten individuele voorzieningen jeugd in 2017.
3	Versterking samenwerking gemeente, TVE en Huisartsen om directe verwijzingen naar jeugdzorg aanbieders terug te dringen.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit De uitvoering wordt als onderwerp opgenomen in de investeringsagenda 2017 – 2020.	- Een daling van de verwijzingen door huisartsen direct naar jeugdzorgaanbieders met 5%; - Een toename van verwijzingen door huisartsen naar het TVE met 5%;
4	Beveiligd berichtenverkeer Realisatie van een veilig en beveiligd berichtenverkeer tussen TVE, huisartsen en zorgaanbieders.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit De uitvoering wordt als onderwerp opgenomen in de investeringsagenda 2017 – 2020.	Systeem Beveiligd berichtenverkeer gerealiseerd op 01.07.2017.
5	Uitvoering jeugd- en jongerenbeleid.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Het uitvoeringsplan wordt conform planning uitgevoerd.
6	Realisatie van de Transformatieagenda Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Uitvoering vindt plaats conform door de Raad vastgestelde Transformatieagenda Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.
7	Implementeren van de nieuwe organisatie Veilig Thuis en afstemming en samenwerking met TVE.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit	Samenwerkingsafspraken tussen veilig Thuis en TVE zijn vastgesteld.

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018
Integraal beleidsnota 3 Decentralisaties Gemeente Brummen	2014	
Lokaal beleidsplan Jeugd 2015 – 2016 gemeente Brummen	2014	2017
Koersdocument jeugd- en jongerenbeleid inclusief uitvoeringsprogramma	2015	2018
Investeringsagenda 'Samen Goed Voor Elkaar'	2016	2020
Programmaplan 'Samen Goed Voor Elkaar'	2016	2018
Actieplan Nieuwkomers in Brummen	2016	2018
Strategisch Plan "Wij Werken Samen Voor Brummen" Algemene Voorzieningen in de gemeente Brummen	2016	2020

Kengetallen

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Waarde	Jaar	Bron
22	Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	1,95	2012	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
23	Kinderen in uitkeringsgezinnen	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	3,43	2012	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
25	Achterstandsleerlingen	Het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat	8,32	2012	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel

Programma 3 – Sociaal Domein

2017

2020

		kans heeft op een leerachterstand.			
26	Werkeloze jongeren	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).	1,17	2012	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
29	Jongeren t/m 18 jaar met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.	9,1	2015	CBS
30	Jongeren t/m 18 jaar met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	1,2	2015	CBS
31	Jongeren t/m 23 jaar met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).	0,4	2015	CBS

Toelichting op de financiële ontwikkelingen

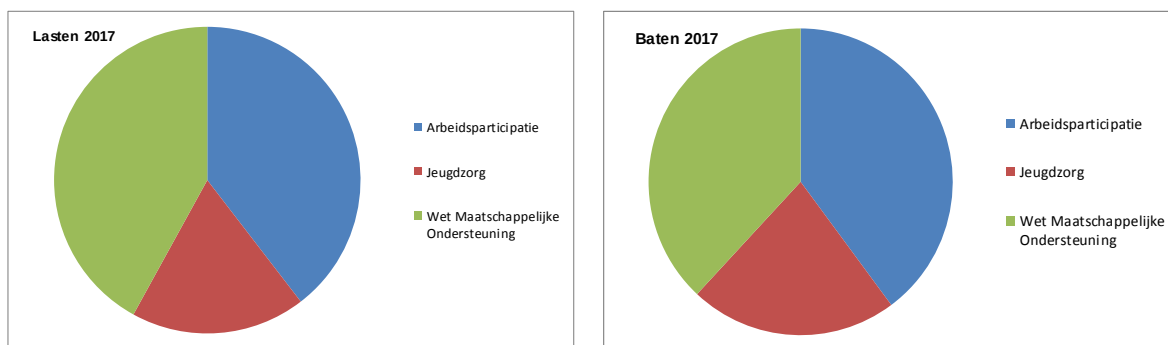
Programma 3 - Sociaal Domein

	Jaarrekening 2015	Begroting 2016 nw	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten						
Incidenteel	€ 0	€ 154	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Structureel (incl. organisatie)	€ 20.191	€ 19.394	€ 19.717	€ 19.721	€ 19.635	€ 19.555
Totale lasten (excl. bestemming)	€ 20.191	€ 19.548	€ 19.717	€ 19.721	€ 19.635	€ 19.555
Baten						
Incidenteel	€ 0	€ 130	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Structureel	€ 18.262	€ 16.475	€ 15.602	€ 15.403	€ 15.302	€ 15.206
Totale baten (excl. bestemming)	€ 18.262	€ 16.605	€ 15.602	€ 15.403	€ 15.302	€ 15.206
Saldo excl. bestemmingen	€ 1.928	€ 2.943	€ 4.114	€ 4.318	€ 4.333	€ 4.349
Bestemmingen						
Toevoeging aan reserves	€ 2.317	€ 1.562	€ 858	€ 858	€ 858	€ 858
Onttrekking aan reserves	€ 318	€ 446	€ 1.321	€ 1.333	€ 1.339	€ 1.340
Bestemmingen per saldo	€ 1.999	€ 1.117	-€ 464	-€ 475	-€ 481	-€ 483
Saldo incl. bestemmingen	€ 3.927	€ 4.060	€ 3.651	€ 3.843	€ 3.852	€ 3.867

Het financiële verloop van de werkgebieden

Bij het programma horende de volgende producten van het college van burgemeester en wethouders. De bedragen betreffen de saldi na bestemming, dus inclusief toevoegingen en onttrekkingen aan reserves:

	2016 Nw			2017		
Werkgebieden x € 1.000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Arbeidsparticipatie	€ 8.201	€ 6.689	€ 1.511	€ 8.138	€ 6.742	€ 1.396
Jeugdzorg	€ 4.574	€ 4.322	€ 252	€ 3.796	€ 3.738	€ 59
Wet Maatschappelijke Ondersteuning	€ 8.336	€ 6.039	€ 2.297	€ 8.640	€ 6.444	€ 2.196

De kosten van de ambtelijke medewerkers worden op basis van urenverantwoording toegerekend aan de producten, werkgebieden en uiteindelijk de programma's binnen de programmabegroting. Op basis van ervaringsgegevens en prioriteitstelling kan het aantal uren dat wordt toegerekend van jaar tot jaar verschillen. Ook het bedrag per uur verschilt jaarlijks onder invloed van wijziging van de personele kosten. Daarnaast is er vanaf 2017 het effect van de andere toerekening van de overheadkosten, zoals in de aanbiedingsbrief al is aangegeven.

- De beschikbare budgetten voor het Sociaal Domein zijn geraamd op basis van de meest recente gegevens die van de rijksoverheid zijn ontvangen. Hieronder het meerjarige beeld vanaf 2015. In de begroting zijn deze cijfers budgettair neutraal opgenomen. Dat betekent dat er van wordt uitgegaan dat de te ontvangen bedragen voldoende zijn om de relevante uitgaven te bekostigen.

Verloop Sociaal Domein	2015	2016	2017	2018	2019	2020
WSW oud	2.407.399	2.204.779	2.051.887	1.920.084	1.833.827	1.723.726
Reintegratie	331.939	360.870	374.999	405.038	425.823	441.570
WMO 2007	1.850.883	1.718.194	1.833.636	1.833.636	1.833.636	1.848.927
WMO 2015	3.661.192	3.423.377	3.051.489	2.912.464	2.877.655	2.860.833
Jeugdzorg	4.819.830	4.295.495	3.737.557	3.779.053	3.779.058	3.779.651
Totaal	13.071.243	12.002.715	11.049.568	10.850.275	10.749.999	10.654.707
Mutatie tov vorig jaar		-1.068.528	-953.147	-199.293	-100.276	-95.292

Specifiek:

- Vanaf 2016 werkt het Team Voor Elkaar (TVE) als onderdeel van de gemeentelijke organisatie. Net als daarvoor in de tijdelijke werkorganisatie komen ook de kosten van dit team ten laste van de budgetten voor het Sociaal Domein.
- In dit programma wordt veelvuldig verwezen naar de investeringsagenda Sociaal Domein. De behandeling van deze agenda zal een apart traject doorlopen, waarbij ook zo goed mogelijk de nodig geachte investeringen over de diverse jaren verspreid worden. De belangrijkste basis voor de investeringsagenda is het door de raad vastgestelde strategische plan "Wij Werken Samen Voor Brummen" Algemene Voorzieningen in de gemeente Brummen.

Portefeuillehouders: E. van Ooijen, K. Paauw en L. Tuiten

Dit programma gaat over de volgende werkgebieden

- Maatschappelijke voorzieningen en welzijn
- Onderwijs en kinderopvang

Maatschappelijke voorzieningen en welzijn

De inspanningen die plaatsvinden in programma 4 dragen allen bij aan de doelstellingen uit het programmaplan 'Samen Goed Voor Elkaar'.

De activiteiten in programma 3 en 4 worden conform het Integraal beleidsnota 3 Decentralisaties Gemeente Brummen (2014) vormgegeven en uitgevoerd. Om die reden worden deze in dit programma niet herhaald.

Ook de in Programma 3 genoemde lijnen inclusief de investeringsagenda is op dit programma van toepassing.

Welke rol hebben we?

De gemeente is als opdrachtgever en regisseur aan zet om tot realisatie van de doelstellingen te komen. De gemeente is ook als regisseur verantwoordelijk voor de integraliteit in de uitvoering in Brummen. De samenleving is ook aan zet. We gaan uit van zelfinitiatief van inwoners bij het organiseren van activiteiten en initiatieven. Maatschappelijke partners en zorgaanbieders zijn aan zet om conform de door de raad vastgestelde kaders voor de transformatie de uitvoering samen met inwoners, andere partners, het TVE en gemeente vorm te geven.

	<i>Wat gaan we doen?</i>	<i>Wat mag het kosten?</i>	<i>Wanneer zijn we tevreden?</i>
	Raad (ook in LTA)		
1	Notitie integrale lokale structuur Inrichting van de lokale structuur en doorontwikkeling van de uitvoeringsorganisatie van algemene voorzieningen in de gemeente Brummen voor de periode 2017 – 2020	Ureninzet binnen bestaande capaciteit. De uitvoering wordt als onderwerp opgenomen in de investeringsagenda 2017 – 2020.	Notitie besproken in de Raad.
	College		
2	Implementatie van de Notitie Lokale Structuur Organiseren en daadwerkelijke inrichting van de lokale structuur en uitvoeringsorganisatie van algemene voorzieningen in de gemeente Brummen voor de periode 2017 – 2020.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit. De uitvoering wordt als onderwerp opgenomen in de investeringsagenda 2017 – 2020.	Wanneer er in 2018 een doelmatige en doeltreffende uitvoeringsorganisatie voor algemene voorzieningen functioneert.
3	Voortzetten lopende projecten Zoals de inzet van combinatiefuncties en buurtsportcoaches, Jongeren op Gezond Gewicht, BALM (gezondheidsproject voor ouderen) en de gemeentelijke sportpas.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer het aantal niet-sporters is afgenomen in 2017 (verplichte indicator BBV).
4	Vorming sportkoepel Besluitvorming over vorming sportkoepel en uitvoering van dat besluit.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer er in 2017 duidelijkheid is over de vorming van een sportkoepel.
5	Overleg met Culturele Stichting en Stichting Bibliotheek Brummen-Voorst , over samenwerking en inpassing binnen de lokale structuur.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer er duidelijkheid is over samenwerking en inpassing met beide stichtingen in 2017.

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018
Integraal beleidsnota 3 Decentralisaties Gemeente Brummen	2014	N.v.t.
Lokaal beleidsplan Jeugd 2015 – 2016 gemeente Brummen	2014	2017
Beleidsplan Maatschappelijke ondersteuning 2015 – 2016	2014	2017
Beleidsnota Participatiewet 2015 – 2016	2014	2017
Investeringsagenda 'Samen Goed Voor Elkaar'	2016	2020
Programmaplan 'Samen Goed Voor Elkaar'	2016	2018
Actieplan Nieuwkomers in Brummen	2016	2018
Strategisch Plan "Wij Werken Samen Voor Brummen" Algemene Voorzieningen in de gemeente Brummen	2016	2020

Kengetallen

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Waarde	Jaar	Bron
20	Niet sporters	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.	50,2	2014	RIVM

Onderwijs en kinderopvang

Wat willen we bereiken?

Wij willen goed onderwijs en goede huisvesting voor de lokale onderwijsinstellingen.

Welke rol hebben we?

De gemeente is als opdrachtgever en regisseur aan zet om tot realisatie van de doelstellingen te komen. De gemeente is ook als regisseur verantwoordelijk voor de integraliteit in de uitvoering in Brummen.

	Wat gaan we doen?	Wat mag het kosten?	Wanneer zijn we tevreden?
	Raad (ook in LTA)		
1	Geen nieuwe kaderstelling.		
	College		
2	De aanpak brede school wordt voortgezet.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Uitvoering lopende activiteiten conform planning.
3	We blijven inzetten op een goede uitvoering en dienstverlening leerplicht.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Uitvoering lopende activiteiten conform planning.
4	We continueren de inzet op peuterspeelzaalwerk en kinderopvang.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Uitvoering lopende activiteiten conform planning.
5	Versterking samenwerking Voortgezet Onderwijs en MBO Onderwijs en TVE.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Samenwerkingsafspraken Onderwijs en TVE vastgesteld.
6	Pilot verbinden onderwijs en zorg.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit. De uitvoering wordt als onderwerp opgenomen in de investeringsagenda 2017 – 2020.	De pilot is conform planning uitgevoerd. Als het aantal thuiszitters is gedaald conform de landelijke doelstelling: in 2020 zit geen kind langer dan 3 maanden thuis.
7	Goede huisvesting, beheer en onderhoud en herontwikkeling: - Bouw twee scholen tot eind 2018;	Ureninzet binnen bestaande capaciteit. Bouw scholen voorzien binnen	- Wanneer de bouw van de scholen in 2017 is gestart. - Wanneer het beheer en onderhoud voor de gerealiseerde

- Overdragen beheer en onderhoud aan scholen; - Verkenning herontwikkelingsmogelijkheden vrijkomende schoollocaties.	al beschikbare budgetten.	scholen in 2017 is overgedragen; - Wanneer er in 2017 duidelijkheid is over de herontwikkelingsmogelijkheden.
---	---------------------------	--

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Integraal huisvestingsplan onderwijsvoorzieningen	2007	N.v.t.
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018
Integraal beleidsnota 3 Decentralisaties Gemeente Brummen	2014	N.v.t.
Lokaal beleidsplan Jeugd 2015 – 2016 gemeente Brummen	2014	2017
Investeringsagenda 'Samen Goed Voor Elkaar'	2016	2020
Programmaplan 'Samen Goed Voor Elkaar'	2016	2018
Actieplan Nieuwkomers in Brummen	2016	2018
Strategisch Plan "Wij Werken Samen Voor Brummen" Algemene Voorzieningen in de gemeente Brummen	2016	2020

Kengetallen

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Waarde	Jaar	Bron
17	Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.	12	2014	DUO
18	Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.	49	2014	DUO
19	Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.	2,5	2012	DUO

Toelichting op financiële ontwikkelingen

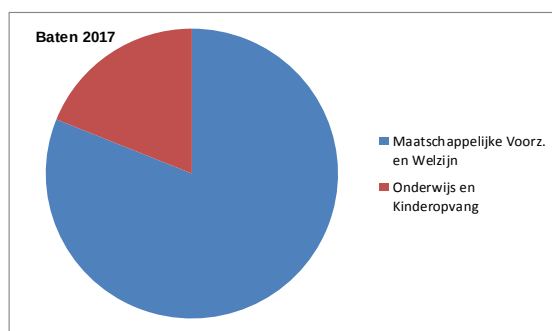
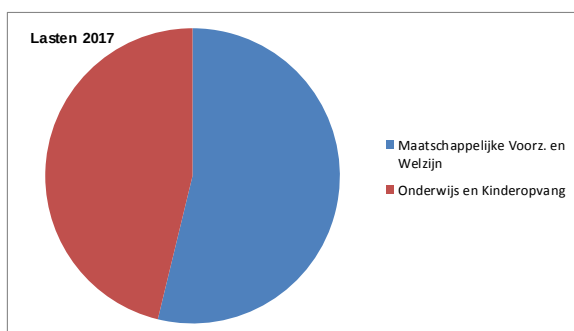
Programma 4 - Samenleving

	Jaarrekening 2015	Begroting 2016 nw	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten						
Incidenteel	€ 1.400	€ 40	€ 50	€ 34	€ 668	€ 880
Structureel (incl. organisatie)	€ 4.702	€ 4.629	€ 4.408	€ 4.371	€ 4.299	€ 4.214
Totale lasten (excl. bestemming)	€ 6.102	€ 4.669	€ 4.458	€ 4.404	€ 4.967	€ 5.094
Baten						
Incidenteel	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Structureel	€ 817	€ 841	€ 818	€ 731	€ 722	€ 718
Totale baten (excl. bestemming)	€ 817	€ 841	€ 818	€ 731	€ 722	€ 718
Saldo excl. bestemmingen	€ 5.285	€ 3.828	€ 3.640	€ 3.673	€ 4.244	€ 4.376
Bestemmingen						
Toevoeging aan reserves	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Onttrekking aan reserves	€ 1.426	€ 47	€ 7	€ 84	€ 80	€ 7
Bestemmingen per saldo	-€ 1.426	-€ 47	-€ 7	-€ 84	-€ 80	-€ 7
Saldo incl. bestemmingen	€ 3.859	€ 3.781	€ 3.632	€ 3.589	€ 4.165	€ 4.368

Het financiële verloop van de werkgebieden

Bij het programma horen de volgende producten van het college van burgemeester en wethouders. De bedragen betreffen de saldi na bestemming, dus inclusief toevoegingen en onttrekkingen aan reserves:

	2016 Nw			2017		
Werkgebieden x € 1.000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Maatschappelijke Voorz. en Welzijn	€ 2.425	€ 693	€ 1.732	€ 2.398	€ 669	€ 1.729
Onderwijs en Kinderopvang	€ 2.245	€ 196	€ 2.049	€ 2.060	€ 156	€ 1.904

Toelichting op de geraamde incidentele lasten (bedragen x € 1.000)

Onderwerp	2017	2018	2019	2020
Opzet en inrichting nieuw digitaal oud archief	€ 50			
Gevolgen privatisering buitensportaccommodaties		€ 34	€ 668	€ 880
TOTAAL	€ 50	€ 34	€ 668	€ 880

Toelichting op de financiële ontwikkelingen

De kosten van de ambtelijke medewerkers worden op basis van urenverantwoording toegerekend aan de producten, werkgebieden en uiteindelijk de programma's binnen de programmabegroting. Op basis van ervaringsgegevens en prioriteitstelling kan het aantal uren dat wordt toegerekend van jaar tot jaar verschillen. Ook het bedrag per uur verschilt jaarlijks onder invloed van wijziging van de personele kosten. Daarnaast is er vanaf 2017 het effect van de andere toerekening van de overheadkosten, zoals in de aanbestedingsbrief al is aangegeven.

Specifiek:

- Vanuit eerdere bezuinigingsrondes was er in de begroting 2016 nog een taakstellende bezuiniging op het subsidie aan de openbare bibliotheek opgenomen van € 18.000. Bij de behandeling van de begroting 2016 werd besloten deze bezuiniging door te schuiven naar 2017. Inmiddels is de taakstelling voor 50% gerealiseerd, waardoor er vanaf 2018 nog een taakstelling van € 9.000 resteert.
- In de budgetten 2017 is rekening gehouden met de renovatie van een grassportveld op sportpark de Hazenberg in Brummen voor een bedrag van € 21.000.
- Daarnaast is € 6.000 opgenomen voor de reparatie van het kunstgrasveld van de korfbalvereniging in Brummen.
- De raming voor een nieuw digitaal oud archief is bestemd voor het opzetten en inrichten van het E-depot dat Brummen waarschijnlijk in samenwerking met Zutphen gaat opzetten en daar

onderbrengen. Het E-Depot is bedoeld voor het duurzaam beheren, behouden en beschikbaar stellen van digitaal materiaal in de archieven. Het betreft een wettelijke gemeentelijke taak.

- In dit programma wordt veelvuldig verwezen naar de investeringsagenda Sociaal Domein. De behandeling van deze agenda zal een apart traject doorlopen, waarbij ook zo goed mogelijk de nodig geachte investeringen over de diverse jaren verspreid worden. De belangrijkste basis voor de investeringsagenda is het door de raad vastgestelde strategische plan “Wij Werken Samen Voor Brummen” Algemene Voorzieningen in de gemeente Brummen.
- De budgettaire positie laat het op dit moment niet toe om de voorgenomen privatisering van de buitensportaccommodaties al in 2017 uit te voeren. Het is mogelijk om daarmee in 2018 een begin te maken met de overdracht van de accommodaties van Last Gear en de Kynologenclub in Brummen. Voor de uitvoering van de privatisering van de grotere veldaccommodaties is pas vanaf 2019 budgettaire ruimte. In de jaarschijven 2018 tot en met 2020 is daarom rekening gehouden met de financiële effecten van het dit project. Het geheel gaat gepaard met incidentele kosten in de vorm van afkoopbedragen en afboeking van boekwaarden, met daar tegenover een besparing op kapitaallasten en andere exploitatiekosten en opbrengsten. Het project heeft een looptijd tot en met 2025.

Portefeuillehouders: K. Paauw

Dit programma gaat over de volgende werkgebieden

- Bedrijfsvoering
- Financiering en overig

Bedrijfsvoering

Wat willen we bereiken?

Onze bedrijfsvoering is er op gericht de dienstverlening verder te optimaliseren (zie werkgebied Bestuur en dienstverlening). Daarbij handelen we kostenbewust. De (meerjarige) begroting is op orde en er wordt kritisch op de financiën gelet. Met beperkte middelen leveren wij de best mogelijke dienstverlening en de meest efficiënte bedrijfsvoering. We zijn compact en flexibel om in te kunnen spelen op wettelijke en maatschappelijke veranderingen.

Welke rol hebben we?

De bedrijfsvoering is klantgericht, efficiënt, proces gestuurd en betrouwbaar. Vanuit het leanmanagement verbinden we een reductie aan kosten en het verkorten van doorlooptijden. De sturing vanuit management en medewerkers focust op houding en gedrag t.o.v. de klanten en is gericht op een voortdurende verbetering van het serviceniveau en de participatie. De sturing wordt ondersteund door kwalitatieve en kwantitatieve informatie op basis van metingen aan de hand van prestatie-indicatoren. We hebben deze speerpunten vastgelegd in een concernplan en procesplannen om gestructureerd een vervolg te kunnen geven aan het proces van de organisatieontwikkeling 'Wij werken voor Brummen'.

In paragraaf E 'Bedrijfsvoering' wordt een nadere toelichting gegeven op de onderdelen 1 t/m 4 in onderstaande tabel.

	<i>Wat gaan we doen?</i>	<i>Wat mag het kosten?</i>	<i>Wanneer zijn we tevreden?</i>
	<i>Raad (ook in LTA)</i>		
1	Verdere ontwikkeling van de programmabegroting in samenspraak met de Auditcommissie.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer in de begroting voor 2018 lokale prestatie-indicatoren zijn opgenomen
	<i>College</i>		
2	Vergroten efficiency en effectiviteit (Lean als leidend principe) o.a. door: - Verdere optimalisering van de planning en control cyclus; - Invoering van prestatie management in de nieuwe proces gestuurde organisatie; - Kostenbewust handelen en begroten; - Heroverwegen van samenwerkingsverbanden.	Ureninzet binnen bestaande capaciteit.	Wanneer de maatregelen leiden tot een reductie van de kosten van bedrijfsvoering in 2017. Opdat de taakstelling op de organisatiekosten in brede zin van € 125.000 per jaar cumulatief wordt gehaald (€ 500.000 in 4 jaar).
3	Centrale sturing op arbeidspotentieel & ontwikkeling door HR.	Het streven is om gericht met een flexibele schil te werken om als organisatie blijvend in te spelen op onze veranderende omgeving en arbeidsmarkt. Stip op de horizon is daarom toe te groeien naar een andere, grotere, verhouding vast – flexibel werkenden.	Wanneer de maatregelen leiden tot een reductie van de kosten van bedrijfsvoering in 2017. Opdat de taakstelling op de organisatiekosten in brede zin van € 125.000 per jaar oplopend naar € 500.000 vanaf 2020. Van de taakstelling 2017 is inmiddels € 16.000 ingevuld.

4	Voldoende toerusten van bedrijfsvoering, door o.a. invoering van professionele informatievoorziening als basis voor procesgericht werken en prestatie management.	Noodzakelijke investeringen hangen samen met de uitkomst van de besluitvorming over de Visie op dienstverlening in 2017. De belangrijkste investeringen zijn op het gebied van Documenteren & Archiveren en Automatisering. Deels wettelijk verplicht. En noodzakelijk om een kwaliteitsslag te kunnen maken.	Wanneer de maatregelen leiden tot een reductie van de kosten van bedrijfsvoering in 2017. Opdat de taakstelling op de organisatiekosten in brede zin van € 125.000 per jaar oplopend naar € 500.000 vanaf 2020.
---	---	--	---

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018
Perspectiefnota's 2015 en 2016	2015 en 2016	2017

Kengetallen

BBV nr.	Benaming	Toelichting	Waarde	Jaar	Bron
1	Formatie	Fte. per 1.000 inwoners (20.945)	6,65	2017	Eigen begroting
2	Bezetting	Fte. per 1.000 inwoners (20.945) per 1-1-2016	6,00	2017	Eigen begroting
3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 574	2017	Eigen begroting
4	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	0,31%	2017	Eigen begroting
5	Overhead	% van totale lasten van de begroting	14,6%	2017	Eigen begroting

Financiering en overig

Wat willen we bereiken?

Voorwaarde voor een financieel gezonde gemeente is een meerjarig structureel sluitende begroting met een positieve algemene reserve. Voor de omvang van de algemene reserve willen wij een ratio aanhouden van 1,4 maal de omvang van de weerstandsreserve. Via het creëren van begrotingsoverschotten zal naar deze situatie toegewerkt worden. Pas als dit bereikt is kan “nieuw geld” worden ingezet voor “nieuw beleid”. Tot dat moment vraagt nieuw beleid om het ombuigen van bestaand beleid.

Bij de decentralisaties op het gebied van het sociale domein geldt dat de budgetten alleen voor deze doelen worden gebruikt en eventuele overschotten worden gestort in reserves. Bij tekorten in dit domein zal worden beoordeeld welke andere budgetten hiervoor noodzakelijk moeten worden ingezet.

Geldleningen en garantiestellingen aan derden

De gemeente verstrekt geen leningen en stelt zich niet garant voor leningen. Dit zal alleen worden afgewogen indien er een gemeentelijke samenwerking met derden plaatsvindt. Of indien er een substantieel publiek belang wordt gediend. In de raadsvergadering van 22 september 2016 ligt er een voorstel ter besluitvorming voor om artikel 3 van het Treasurystatuut te wijzigen. Het voorstel is om onder voorwaarden het mogelijk te maken leningen te verstrekken.

Lokale heffingen

Bij het vaststellen van de tarieven van gemeentelijke heffingen is het uitgangspunt 100% kostendekkendheid. Bij de leges worden de tarieven alleen met het jaarlijkse inflatiepercentage gecorrigeerd. Om inwoners en bedrijven een zekere lastenverlichting te bieden, wordt de inflatiecorrectie OZB. voor 2017 niet doorgevoerd. De toeristenbelasting wordt niet verder verhoogd. In paragraaf A – Lokale Heffingen wordt nader ingegaan op de tariefstelling voor 2017.

	<i>Wat gaan we doen?</i>	<i>Wat mag het kosten?</i>	<i>Wanneer zijn we tevreden?</i>
	Raad (ook in LTA)		
1	Het eigen vermogen versterken door te streven naar jaarlijkse overschotten op de begroting.		
2	Zorgen voor een algemene reserve met een omvang van 1,4 keer de weerstandsreserve.		
3	Zorgen voor zoveel mogelijk kostendekkende tarieven.		
	College		
4	Jaarlijks af te sluiten met een jaarrekening met een positief resultaat.		

Relevante (beleids)documenten

Document	In werking	Evaluatie
Bestuursprogramma 2015-2018 Schakelen naar de toekomst	2014	2018
Perspectiefnota's 2015-2016	2015 en 2016	2017

Toelichting op de financiële ontwikkelingen

Programma 5 - Bedrijfsvoering en Financiering

	Jaarrekening 2015	Begroting 2016 nw	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten						
Incidenteel	€ 0	€ 199	€ 29	€ 83	€ 0	€ 0
Structureel (incl. organisatie)	€ 5.176	€ 2.279	€ 4.832	€ 4.313	€ 4.114	€ 3.828
Totale lasten (excl. bestemming)	€ 5.176	€ 2.478	€ 4.861	€ 4.396	€ 4.114	€ 3.828
Baten						
Incidenteel	€ 0	€ 173	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Structureel	€ 21.617	€ 19.669	€ 19.572	€ 19.849	€ 20.033	€ 20.286
Totale baten (excl. bestemming)	€ 21.617	€ 19.842	€ 19.572	€ 19.849	€ 20.033	€ 20.286
Saldo excl. bestemmingen	-€ 16.441	-€ 17.363	-€ 14.711	-€ 15.453	-€ 15.919	-€ 16.458
Bestemmingen						
Toevoeging aan reserves	€ 212	€ 166	€ 271	€ 764	€ 658	€ 1.045
Onttrekking aan reserves	€ 31	€ 34	€ 38	€ 46	€ 36	€ 36
Bestemmingen per saldo	€ 181	€ 132	€ 233	€ 718	€ 622	€ 1.009
Saldo incl. bestemmingen	-€ 16.260	-€ 17.231	-€ 14.478	-€ 14.735	-€ 15.297	-€ 15.449

Programma 5 – Bedrijfsvoering en Financiering

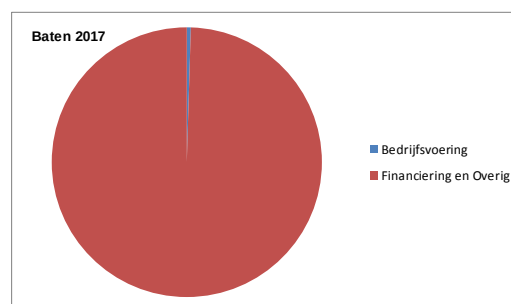
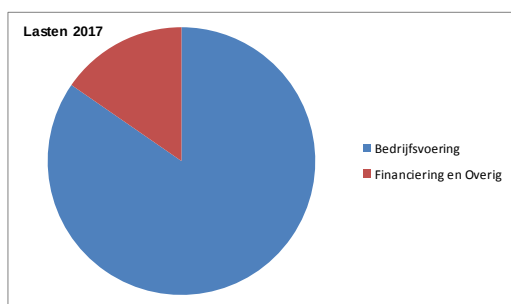
2017

2020

Het financiële verloop van de werkgebieden

Bij het programma horende de volgende producten van het college van burgemeester en wethouders. De bedragen betreffen de saldi na bestemming, dus inclusief toevoegingen en onttrekkingen aan reserves:

Werkgebieden x € 1.000	2016 Nw			2017		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bedrijfsvoering	€ 3.294	€ 14	€ 3.280	€ 6.272	€ 93	€ 6.179
Financiering en Overig	-€ 650	€ 19.862	-€ 20.511	-€ 1.140	€ 19.517	-€ 20.657

Toelichting op de geraamde incidentele lasten (bedragen x € 1.000)

Onderwerp	2017	2018	2019	2020
Verdere dienstverlening via website	€ 18			
GIS kaarten en BAG	€ 5			
Controlesysteem reisdocumenten	€ 6			
Verdere digitalisering		€ 75		
Herdruk promotiefolder in 2018		€ 8		
TOTAAL	€ 29	€ 83		

De kosten van de ambtelijke medewerkers worden op basis van urenverantwoording toegerekend aan de producten, werkgebieden en uiteindelijk de programma's binnen de programmabegroting. Op basis van ervaringsgegevens en prioriteitstelling kan het aantal uren dat wordt toegerekend van jaar tot jaar verschillen. Ook het bedrag per uur verschilt jaarlijks onder invloed van wijziging van de personele kosten. Daarnaast is er vanaf 2017 het effect van de andere toerekening van de overheadkosten, zoals in de aanbestedingsbrief al is aangegeven.

De budgetten voor het Sociaal Domein, die via het Gemeentefonds worden ontvangen, worden binnen het programma Sociaal Domein verantwoord.

De paragrafen

Algemeen

In deze paragraaf worden de beleidslijnen beschreven die van belang zijn voor de gemeentelijke belastingen en heffingen. De redactionele en technische wijzigingen van de belastingverordeningen worden in de jaarlijkse, afzonderlijke, raadsvoorstellen nader toegelicht.

De onroerende-zaak belastingen (OZB)**De wettelijke bepalingen ten aanzien van de tarieven**

Voor de OZB geldt al een aantal jaren de zogenoemde “macronorm”. Deze norm is door de Rijksoverheid ingesteld om een maximaal wenselijk geachte gemiddelde landelijke stijging van de opbrengst OZB aan te geven. Als de gemiddelde landelijke stijging boven deze norm uitkomt dan kan het Rijk ingrijpen via een verlaging van het volume van het gemeentefonds.

Voor 2016 werd de macronorm vastgesteld op een stijgingspercentage van 1,57%. Volgens cijfers van onderzoeksinstituut COELO stijgt de totale landelijke OZB-opbrengst in 2016 met € 89,6 miljoen, een stijging van 2,32%. Tijdens het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (Bofv) van 28 april 2016 is geconstateerd dat de overschrijding van de macronorm 2016 optreedt doordat de overschrijding uit 2015, die in mindering was gebracht op de norm voor 2016, niet volledig is ingelopen. Besloten is de overschrijding van 2016 in mindering te brengen op de macronorm voor 2017, die daarmee uitkomt op 1,97%.

Het beleid van de gemeenteraad van Brummen

Via het coalitieakkoord “Schakelen naar de toekomst” 2014-2018 is het bestaande beleid van in principe alleen inflatiecorrectie bij de belastingtarieven herbevestigd. Voor de jaarlijkse inflatiecorrectie OZB binnen onze gemeente is het indexeringscijfer voor de consumentenprijsindices (CPI) over het tijdvak juli vorig jaar – juni lopend jaar van belang. Dit percentage komt voor 2015-2016 uit op 0,5%. Om inwoners en bedrijven een zekere lastenverlichting te bieden, wordt de inflatiecorrectie voor 2017 niet doorgevoerd.

De Onroerende Zaakbelastingen als percentage van de waarde

De onroerende zaakbelastingen (OZB) worden geheven als een percentage van de WOZ-waarde van de betreffende onroerende zaak. Eenzelfde systematiek als bij de berekening van het eigenwoningforfait bij de inkomstenbelasting.

Bij de vaststelling van de percentages voor 2017 is rekening gehouden met de verschuiving van de waardepeildatum van 1 januari 2015 naar 1 januari 2016. Op basis van informatie van de Waarderingskamer wordt de waardeontwikkeling bij woningen geschat op 1,5 %. Voor niet-woningen is dat –2,5 %. Bij de vaststelling van de tarieven voor 2017 is met deze ontwikkeling rekening gehouden.

Onroerende-zaakbelastingen	Werkelijk 2015	Begroot 2016	Begroot 2017
Netto gerealiseerde c.q. te realiseren opbrengst, inclusief jaarlijks accres	€ 3.490.695	€ 3.503.360	€ 3.593.360
Jaarlijkse accres opgenomen in bovenstaande opbrengst	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
Inflatiecorrectie op basis ontwikkeling CPI.	1,6%	0,7%	0,5%
Voorgesteld inflatiepercentage	1,6%	0,7%	0,0%
Woningen, eigenarenheffing in %	0.107%	0.108%	0.106%
Niet-woningen, gebruikersheffing in %	0.165%	0.169%	0.173%
Niet-woningen, eigenarenheffing in %	0.207%	0.212%	0.217%

De toeristenbelasting

Bepalend voor de hoogte van de aanslagen toeristenbelasting is het aantal overnachtingen door personen die niet in onze gemeente woonachtig zijn en het tarief per overnachting. Vanaf 2012 is een verhoging van het tarief doorgevoerd tot € 1,35. De meeropbrengst toeristenbelasting ten opzichte van de opbrengst 2011 van € 318.000, komt voor 50% ten gunste van de algemene middelen van de gemeente.

Het resterende bedrag wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Toerisme en recreatie. Deze reserve wordt vervolgens ingezet voor de bekostiging van de kosten van al bestaande en nieuwe recreatieve voorzieningen. De totale opbrengst toeristenbelasting is voor 2017 geraamd op € 654.000.

De afvalstoffenheffing

Beleidsuitgangspunt is 100% dekking van de toe te rekenen kosten. Dekkingstekorten of –overschotten worden aan het eind van het jaar verrekend met de bestemmingsreserve afvalstoffenheffing en worden vervolgens weer betrokken bij de tariefstelling in komende jaren. De stand van de reserve per 1 januari 2016 bedraagt bijna € 1.496.000. Met dit bedrag kan een deel van de kostenontwikkelingen in de komende jaren worden opgevangen. Voor 2017 is ruimte voor verlaging van de tarieven met 1%.

Afvalstoffenheffing	Werkelijk 2015	Begroot 2016	Begroot 2017
Gerealiseerde cq. te realiseren opbrengst via tarieven	€ 1.904.642	€ 1.678.268	€ 1.661.486
Vast recht per perceel per maand of een deel daarvan	€ 10,87	€ 10,87	€ 10,76
Container hoogbouw 30 liter voor restafval	€ 0,88	€ 0,88	€ 0,87
Container hoogbouw 60 liter voor restafval	€ 1,66	€ 1,66	€ 1,64
Een container van 80 liter bestemd voor restafval	€ 2,52	€ 2,52	€ 2,49
Een container van 140 liter bestemd voor restafval	€ 3,99	€ 3,99	€ 3,95
Een container van 240 liter bestemd voor restafval	€ 6,44	€ 6,44	€ 6,38
Een container van 80 liter bestemd voor gft-afval	€ 1,79	€ 0,90	€ 0,89
Een container van 140 liter bestemd voor gft-afval	€ 2,88	€ 1,44	€ 1,43
Een container van 240 liter bestemd voor gft-afval	n.v.t.	€ 2,31	€ 2,29
Procentuele stijging t.o.v. het voorgaande jaar.	0,00%	Gft-afval -50%	-1,0%

De rioolheffing

Net als bij de afvalstoffenheffing is ook bij de rioolheffing het beleidsuitgangspunt dat 100% van de toe te rekenen kosten moet worden gedekt. Verder wordt hier met een egalisatievoorziening gewerkt. Per 1 januari 2016 was de stand van de voorziening ruim € 435.000. Uit dit bedrag kan in de komende jaren een deel van de kostenontwikkeling worden opgevangen en is er ruimte voor verlaging van de tarieven 2017 met 3%. Bij de berekening van de kosten is uitgegaan van het nieuwe gemeentelijke rioleringsplan (GRP 2016-2020). Vanaf 2017 wordt gerekend met 9.325 aansluitingen, een toename van 25 woningen.

Rioolheffing	Werkelijk 2015	Begroot 2016	Begroot 2017
Gerealiseerde cq. te realiseren opbrengst via tarieven	€ 2.908.856	€ 2.876.249	€ 2.714.690
Aantal m3 waterverbruik voor heffing	1.056.816 m ³	1.050.000 m ³	1.017.500 m ³
Vastrecht per rioolaansluiting	€ 42,36	€ 41,51	€ 40,27
Variabel tarief per m3 waterverbruik	€ 2,42	€ 2,37	€ 2,30
Procentuele stijging tarief t.o.v. het voorgaande jaar	0,0%	-2,0%	-3,0%

(* Incl. fabrieken. Zij betalen echter geen rioolheffing. Vanaf 2017 worden alleen de m³ vermeld waar ook heffing tegenover staat.)

Kostendekkendheid

Voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing wordt hieronder de kostendekkendheid weergegeven. Voor de berekening van de overhead is een opslagpercentage van 51% op de organisatiekosten gehanteerd.

Berekening van de kostendekkendheid van een heffing	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing
Kosten product	€ 1.631.924	€ 2.319.515
Inkomsten product, excl. heffingen	€ 75.800	€ 3.250
Toevoeging aan reserve/voorziening	€ 0	€ 0
Netto kosten taakveld	€ 1.556.124	€ 2.316.265
Toe te rekenen kosten:		
Overhead op organisatiekosten	€ 51.433	€ 132.463
BTW	€ 304.373	€ 313.105
Totale kosten	€ 1.911.930	€ 2.761.833
Inzet reserve/voorziening	€ 250.444	€ 47.143
Opbrengst heffingen	€ 1.661.486	€ 2.714.690
Totale opbrengsten	€ 1.911.930	€ 2.761.833
Dekkingspercentage	100%	100%

Overhead

Vanaf 2017 gelden de vernieuwde begrotingsvoorschriften (BBV). Eén van de wijzigingen betreft het in beeld brengen van kosten van overhead en deze apart in de begroting opnemen. Het centraal begroten van de kosten van overhead (o.a. huisvesting en automatisering) betekent dat er niet langer sprake is van een integrale kostprijsberekening op de programma's. In plaats daarvan moet op een andere manier uit de begroting blijken hoe de tarieven worden berekend en welke beleidskeuzes bij die berekening zijn gemaakt. In deze paragraaf wordt nu inzicht gegeven in de berekeningsmethodiek van overhead voor kostendekkende tarieven. De berekening van de tarieven moet extracomptabel gemaakt worden. De overhead moet daarbij op een consistente wijze worden toegerekend en door de Raad worden vastgesteld en opgenomen in de financiële verordening.

Berekeningsmethodiek van overhead Brummen:

- A) Totale loonsom ambtelijke organisatie Brummen (incl. rechtspositionele vergoedingen)
- B) Totale kosten minus opbrengsten van die producten (kostenplaatsen) die t/m jaar 2016 een kostencomponent waren van het uurtarief.

Het opslagpercentage overhead wordt als volgt berekend:

$$\frac{\text{Totaal van B}}{\text{Totaal van A}} \times 100\% = \text{uitkomst in \%}, \text{ naar beneden afgerond.}$$

Het berekende percentage zal elk jaar opnieuw beoordeeld worden.

Berekening overhead:

Voor begrotingsjaar 2017 geldt een percentage van **51%**, op basis van onderstaande berekening:

Totaal kostenplaatsen € 4.342.417 = 51,10%
Totale loonsom € 8.497.590.

Leges

Om de opbrengst inflatiebestendig te houden worden de tarieven jaarlijks aangepast met de inflatie in Nederland.

De afgelopen jaren is de mate van kostendekking zeer actueel. Zoals ook bij de Afvalstoffenheffing en de Rioolrechten, mag immers geen winst gemaakt worden op leges. In de rechtspraak is dit item veelvuldig onder de aandacht bij de rechter gebracht. Veelal met succes. Probleem is dat niet alle kosten daadwerkelijk toegerekend mogen worden. Alleen de kosten die in een direct verband staan met een verstrekte dienst mogen meegewogen worden bij de beoordeling van de kostendekking.

Opbrengst leges	Werkelijk 2015	Begroot 2016	Begroot 2017
Rijks- en gemeentelijke leges productgroep burgerzaken	€ 307.695	€ 310.661	€ 351.795
Leges naturalisaties	€ 7.620	€ 7.450	€ 7.470
Leges burgerlijke stand	€ 52.473	€ 42.252	€ 42.548
Leges o.b.v. de Algemene Plaatselijke Verordening (APV)	€ 12.899	€ 10.922	€ 10.998
Leges omgevingsvergunningen w.o. bouwen	€ 644.031	€ 375.733	€ 510.425
Leges gebruiksvergunningen van gebouwen	€ 644	€ 0	€ 0

Begraffenisrechten

Om de opbrengst inflatiebestendig te houden worden de tarieven jaarlijks aangepast met de inflatie in Nederland. Bij de ramingen voor 2017 is rekening gehouden met inflatiecorrectie.

Opbrengst leges	Werkelijk 2015	Begroot 2016	Begroot 2017
Gerealiseerde cq. te realiseren opbrengst	€ 91.304	€ 90.510	€ 91.144

Het kwijtscheldingsbeleid

Gemeenten hebben de mogelijkheid om in individuele gevallen belastingvorderingen kwijt te schelden als belastingplichtigen niet in staat zijn te betalen. In het kader van de vaststelling van het gemeentelijk minimabeleid is er voor gekozen om geen kwijtscheldingsbeleid te voeren, maar belastingplichtigen waar nodig te compenseren via het minimabeleid.

De lokale lastendruk

Met het weergeven van de lastendruk wordt beoogd aan te geven met welke belastingaanslag een gemiddeld huishouden in onze gemeente te maken krijgt. Hierbij worden een aantal algemene heffingen meegerekend, te weten de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Het gemeentelijke beleid richt zich niet op de ontwikkeling van de lastendruk van een individuele gezins-huishouding, maar veel meer op de samenstellende delen van de lastenontwikkeling. Bij de afvalstoffenheffing en de rioolheffing is 100% kostendekking uitgangspunt en bij de onroerende-zaakbelastingen normaliter de inflatiecorrectie. De aanslag die op basis daarvan ontstaat is dan puur een resultaat en geen onderwerp waarop wordt gestuurd.

Daarnaast is het zo dat het berekenen van een belastingaanslag in praktische zin wordt bemoeilijkt omdat er geen gemiddeld huishouden bestaat. De gezinnen kunnen de hoogte van hun aanslag zelf mede bepalen door hun gedrag aan te passen. Het waterverbruik, de keuze voor een bepaalde containeromvang en het aantal keren dat deze voor lediging wordt aangeboden zijn hierbij heel bepalend. Om een berekening te kunnen maken moeten de volgende gegevens bekend zijn:

- a. Wat is de Woz-waarde van de woning waarin het gezin woont;
- b. Is het gezin eigenaar van de woning;
- c. Welke containergrootte heeft het gezin voor het restafval en hoe vaak wordt deze aan de weg gezet;
- d. Welke containergrootte heeft het gezin voor het gft-afval en hoe vaak wordt deze aan de weg gezet;
- e. Wat is het waterverbruik van het gezin.

Uit het voorafgaande blijkt dat er niet zonder meer een gemiddelde aanslag kan worden berekend en zeker geen aanslag die iets zegt over de lastendruk voor de inwoners van onze gemeente. Hooguit kan een arbitraire aanslag in de tijd gezien als statistisch materiaal worden gebruikt. Zo berekent de provincie Gelderland jaarlijks de lastendruk op basis van een aantal eigen uitgangspunten. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) heeft weer andere uitgangspunten en dus uitkomsten.

Ook de provincie Gelderland stelt jaarlijks een lijst samen rond de ontwikkeling van de gemeentelijke heffingen in Gelderland. Als het gaat om de belastingdruk per inwoner dan staat Brummen in 2016 op de 23^e plaats, van alle 54 Gelderse gemeenten. In 2015 was dat nog plaats 15.

Zoals in deze paragraaf al eerder duidelijk is gemaakt richt ons beleid zich niet op de ontwikkeling van de lokale lastendruk zelf. Het overzicht dat hieronder wordt gepresenteerd is daarom arbitrair en gebaseerd op de volgende uitgangspunten/berekeningsfactoren:

- a. Een gezin bestaande uit 4 personen, met een waterverbruik van 150 m³ totaal;
- b. Gehanteerde WOZ-waarden:
2015 - € 213.000 peildatum 1-1-2014 (1-1-2013 minus 3,5%)
2016 - € 214.278 peildatum 1-1-2015 (1-1-2014 plus 0,6%)
2017 - € 217.492 peildatum 1-1-2016 (1-1-2015 plus 1,5%)
- c. Het gezin heeft een container voor groenafval met een inhoud van 140 liter en biedt deze container per jaar 7 maal ter lediging aan.
- d. Het gezin heeft een container voor restafval met een inhoud van 240 liter en biedt deze container per jaar 12 maal ter lediging aan.
- e. 100% kostendekkend tarief bij zowel rioolrechten als afvalstoffenheffing.

Op basis van deze uitgangspunten ontstaat het volgende beeld van de lokale kostendruk:

De Brummense Lokale Lasten Monitor

Onderdeel	2015	2016	2017
Rioolheffing: 150 m3 waterverbruik	€ 363,--	€ 355,50	€ 345,00
Rioolheffing: vastrecht	€ 42,36	€ 41,51	€ 40,27
OZB-aanslag eigenaren gedeelte	€ 230,05	€ 231,42	€ 230,54
Afvalstoffenheffing: vastrecht 12 maanden	€ 130,44	€ 130,44	€ 129,12
Afvalstoffenheffing: groene container 140 liter, 7 maal per jaar ledigen	€ 20,16	€ 10,08	€ 10,01
Afvalstoffenheffing: grijze container 240 liter, 12 maal per jaar ledigen	€ 77,28	€ 77,28	€ 76,56
Totale aanslag	€ 863,29	€ 846,23	€ 831,50
Procentuele stijging/daling t.o.v. het voorgaande jaar	-/- 2,59 %	-/- 1,98%	-/- 1,74%

Als gevolg van het nieuwe afvalstoffenplan kan de grijze container vanaf 2016 nog maar 13 keer per jaar ter lediging worden aangeboden. In de lastenmonitor is daarom vanaf 2016 van een lager aantal ledigingen uitgegaan. Bij gft-afval is uitgegaan van 7 aanbiedingen per jaar. Ook voor het jaar 2015 is van deze aantallen uitgegaan, om een zuiver beeld te geven van de ontwikkeling van de lastendruk.

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op het weerstandsvermogen van de gemeente Brummen. Uitgangspunt is de begin november 2016 door de gemeenteraad vastgestelde Nota weerstandsvermogen 2016.

Deze paragraaf bevat volgens artikel 11. lid 1 van het BBV tenminste:

- a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- b. een inventarisatie van de risico's;
- c. het beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's;
- d. kengetallen;
- e. een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Bij het weerstandsvermogen gaat het om het vermogen om risico's te kunnen opvangen, zodat het afgesproken takenpakket toch onverkort kan worden uitgevoerd. Of anders gezegd: "de mate waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken zonder het beleid te veranderen". Dit is enerzijds afhankelijk van de weerstandscapaciteit (welke middelen zijn voorhanden) en anderzijds van de risico's die worden gelopen (het risicoprofiel).

De weerstandscapaciteit

Er bestaat geen eenduidige definitie van de weerstandscapaciteit. Een vrij algemeen gehanteerde definitie is: "de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote lasten (die onverwachts en substantieel zijn) te dekken, zonder dat de begroting en het beleid aangepast behoeven te worden." Daarbij kan worden uitgegaan van een enge en een ruime interpretatie.

In de nota weerstandsvermogen 2016-2017 staat dat we in Brummen uit willen gaan van de zogenaamde enge definitie van de weerstandscapaciteit. Het verschil tussen beide zit vooral in de snelle beschikbaarheid van de middelen en de vraag of het beleid moet worden aangepast. In onderstaande tabel wordt dit zichtbaar gemaakt:

Omschrijving	Eng	Ruim
Algemene reserve (inclusief weerstandsreserve)	X	X
Bestemmingsreserves	X	X
Stelpost onvoorzien	X	X
Flexibiliteit van de begroting	X	X
Stille reserves (niet direct beschikbaar)		X
Onbenutte belastingcapaciteit (vraagt beleidswijziging)		X

Dat betekent dat bijvoorbeeld de zogenaamde stille reserves en onbenutte belastingcapaciteit niet worden meegenomen bij de berekening van de weerstandscapaciteit.

De weerstandscapaciteit van onze gemeente bestaat medio 2016 uit de volgende onderdelen:

1. Algemene reserve

De algemene reserve van de gemeente Brummen bestaat uit de volgende onderdelen en bedragen (prognose per 31 december 2016):

• Weerstandsreserve	€ 1.675.000
• Vrije reserve	€ 0
Totaal algemene reserve	€ 1.675.000 positief

Weerstandsreserve

Het bedrag is alleen bedoeld als weerstandscapaciteit om risico's te kunnen afdekken. Het is te beschouwen als een soort ijzeren voorraad. De reserve is dus een onderdeel van de totale capaciteit om risico's op te vangen.

Algemene reserve

Het geringe saldo van deze reserve is vooral ontstaan door het treffen van voorzieningen voor de grond-exploitaties in eerdere jaren. Hierdoor is het noodzakelijk de lasten te blijven beheersen en/of de baten te verhogen. Het BBV bepaalt dat reserves geen negatief saldo mogen hebben.

2. Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves maken in principe deel uit van de weerstandscapaciteit. De bestemmingsreserves zullen naar verwachting grotendeels worden ingezet in de aankomende 4 jaren. Parallel aan het proces vaststellen programmabegroting 2017-2020 wordt aan de gemeenteraad een nadere beschouwing van de bestemmingsreserves voorgelegd. Vanwege het tijdelijke karakter van de bestemmingsreserves zijn deze niet meegenomen in de weerstandscapaciteit.

3. De jaarlijks in de begroting opgenomen stelpost voor onvoorziene uitgaven

Op basis van artikel 189 lid 2 van de Gemeentewet is het verplicht om een bedrag voor onvoorziene uitgaven in de begroting op te nemen. De begrotingsvoorschriften (BBV 2004) laten gemeenten de vrijheid om per programma een bedrag op te nemen of hiervoor een centrale stelpost aan te wijzen.

Onze gemeente heeft altijd voor de laatste mogelijkheid gekozen omdat hiermee het meeste recht wordt gedaan aan het karakter van de stelpost als buffer om daarmee onvoorziene ontwikkelingen binnen de totale begroting op te kunnen vangen.

Bij het inzetten van de stelpost wordt een strikte begrotingsdiscipline gehanteerd, waardoor alleen een beroep op de stelpost kan worden gedaan als er sprake is van de zogenaamde drie O's. Alleen onderwerpen die onvoorzien, onafwendbaar en onuitstelbaar zijn komen voor incidentele dekking in aanmerking. Voor 2017 is het bedrag van € 20.000 opgevoerd binnen het onderdeel financiering en algemene dekkingsmiddelen.

4. Flexibiliteit van de begroting

Tot de weerstandscapaciteit rekenen wij ook de flexibiliteit van de begroting. Dat wil zeggen of we in de gemeente Brummen in staat zijn om snel ons inkomsten- en uitgavenpatroon aan te passen. Door de diverse bezuinigingsoperaties in de afgelopen jaren is de rek (flexibiliteit) hier nagenoeg uit. Overigens is in de nota Weerstandsvermogen zoveel mogelijk rekening gehouden met de tijd fase die nodig is om bijsturingen in de begroting te kunnen effectueren. Conclusie is dat flexibiliteit op zich wel een onderdeel van de weerstandscapaciteit is, maar qua omvang moet de capaciteit op nul gesteld worden.

5. Aanwezige stille reserves

Van een stille reserve is sprake wanneer de actuele waarde van een bezitting hoger is dan de boekwaarde die op de gemeentelijke balans is opgenomen. Omdat gemeenten deze hogere waarde niet op de balans mogen opnemen ontstaat daardoor een overwaarde die stille reserve wordt genoemd.

6. De onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit zijn de extra structurele middelen die gegenereerd kunnen worden door de gemeentelijke belastingen en heffingen (OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges) te verhogen. Voor de heffingen zijn overigens regels gesteld: de tarieven mogen maximaal kostendekkend zijn in meerjarenperspectief.

In paragraaf A – Lokale heffingen van de programmabegroting is het beleid ten aanzien van de belastingen en rechten uiteengezet. Uitgangspunt bij de leges en heffingen zijn kostendeckende tarieven. Dit geldt ook voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Hierin zit geen ruimte die de weerstandscapaciteit vergroot. Blijft over de onbenutte capaciteit binnen de OZB.

Voor de OZB is de capaciteit te berekenen door de maximale belastingtarieven te vergelijken met de belastingtarieven in de gemeente Brummen. Voor de maximale belastingtarieven is gebruik gemaakt van de normen voor “een redelijk peil van de eigen heffingen” bij het zogenaamde artikel 12 beleid zoals genoemd in de circulaire Gemeentefonds.

Uitgaande van deze maximale tarieven en de voorgestelde Brummense tarieven 2017 is een onbenutte belastingcapaciteit berekend van afgerond € 1.953.000.

Deze bedragen zijn niet meegenomen bij het bepalen van de weerstandscapaciteit van de gemeente Brummen. Reden: wijziging van OZB-tarieven vraagt om een beleidswijziging van de Raad.

Totaaloverzicht van de weerstandscapaciteit van de gemeente Brummen

De weerstandscapaciteit	In het vermogen
De benodigde weerstandsreserve	€ 1.675.000
De geschatte algemene reserve per 31-12-2016	€ 1.675.000
De vrije reserve	€ 0

De ratio weerstandsvermogen is de beschikbare weerstandscapaciteit (betreft hier algemene reserve) gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit (betreft benodigde weerstandsreserve). Deze ratio komt uit om 1,0. Dit houdt in een waardering op niveau C van “voldoende”.

Om een voldoende buffer beschikbaar te hebben, zou een waardering op niveau B (ratio van minimaal 1,4) van “ruim voldoende” wenselijk zijn. Deze ratio leidt tot een benodigde beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve) van € 2.345.000. Dit komt dan, met de berekende stand van deze weerstandsreserve van € 1.675.000, uit op een vrije reserve van € 670.000.

De financiële risico's

De nota weerstandsvermogen van 2016 is als basis gebruikt. Ten opzichte van vorig jaar is de berekening gewijzigd door bedragen met een uitkomst < € 10.000 voor het financieel risico x kans niet meer mee te nemen in de berekening voor de benodigde weerstandsreserve. Reden hiervan is dat dit soort bedragen veelal gedekt kunnen worden uit de reguliere begrotingsposten.

Onderstaand volgt een beschrijving van de potentiële risico's (> € 100.000) die Brummen loopt, waarvoor geldmiddelen zijn gereserveerd:

Nr	Beleidsstaak	Gebeurtenis	Bedrag
1	1 Bestuurlijke aangelegenheden	Overheveling ineens aan een pensioenfonds voor uitkeringen aan gepensioneerde wethouders door wettelijke regeling	€ 100.000
2	7 Brandweer en rampenbestrijding	Grote calamiteit zoals natuurramp, treinongeluk etc.	€ 100.000
3	11 Bouwgrondexploitaties	Minder rendabele exploitaties en contractrisico's	P.M.
4	27 Jeugdzorg	Door rijk doorgevoerde korting op budget kan niet in lasten worden gerealiseerd	€ 180.000

Nr	Beleidsstaak	Gebeurtenis	Bedrag
5	33 Lokaal onderwijsbeleid	Extra afschrijving geïnvesteerde gelden gebouwen en contractrisico's nieuwbouw	P.M.
6	Risico's P.M. en overige risico's < € 100.000		€ 1.295.000
	Totaal weerstandsreserve		€ 1.675.000

Voor een aantal gebeurtenissen is P.M. ingevuld omdat het openbaar maken de gemeente mogelijk zou kunnen schaden.

Conclusie

De weerstandscapaciteit is bepaald op positief € 1.695.000. Het totaal aan gewogen risico's is bepaald op € 1.675.000. Hieruit blijkt dat de risico's binnen de huidige weerstandscapaciteit in "voldoende" mate kunnen worden opgevangen met een ratio van 1,01.

Om enige ruimte te creëren zou een waardering op niveau B (ratio van minimaal 1,4) van "ruim voldoende" wenselijk zijn. Dit komt, met de berekende stand van deze weerstandsreserve, uit op een vrije reserve van € 670.000.

NB: *De rapportage omtrent het weerstandsvermogen is een momentopname. Nieuwe projecten, economische ontwikkelingen en investeringsbeslissingen kunnen het risicoprofiel beïnvloeden waardoor het benodigde weerstandsvermogen een andere waardering kan krijgen.*

7. Financiële kengetallen

Vanaf 2016 zijn gemeenten verplicht om een aantal "kengetallen" in de begroting op te nemen. De bedoeling hiervan is om de financiële positie van gemeenten weer te geven en te kunnen vergelijken. Eén afzonderlijk kengetal zegt niet alles en moet daarom altijd in relatie worden gezien met andere kengetallen. Als de kengetallen gezamenlijk een verontrustend beeld geven, betekent dit dat de financiële positie van een gemeente onder druk staat en dat maatregelen noodzakelijk zijn om deze situatie te verbeteren.

Hieronder de uitwerking van de kengetallen voor Brummen. De komende jaren zullen we hier verder ervaring mee moeten gaan opdoen, zowel bij het opstellen van als met het trekken van conclusies in de Brummense situatie.

7a – Netto schuldquote, exclusief verstrekte leningen

De netto schuld geeft het niveau van de schuldenlast van de gemeente weer, ten opzichte van de eigen middelen. Daarmee ontstaat er een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen/afschrijvingen op de exploitatiebegroting/rekening.

Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
98,5%	121,7%	103,5%

7b – Netto schuldquote, inclusief verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in welke mate er sprake is van doorlenen van kapitaal, wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt in beeld gebracht wat het aandeel is van de verstrekte leningen en wat dit betekent voor de schuldenlast van de gemeente.

Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
102,1%	125,5%	107,5%

7c – De solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het geeft het eigen vermogen weer als percentage van het balanstotaal.

Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
11,6%	10,7%	9,7%

7d – Kengetal bouwgrondexploitatie

Ook in Brummen is de afgelopen jaren gebleken dat de grondexploitatie een grote invloed kan hebben op de financiële positie van de gemeente. Het kengetal geeft aan het aandeel van boekwaarde van de gronden in exploitatie en niet in exploitatie in de totale bate van de gemeente (exclusief de verrekeningen met reserves).

Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
29,7%	36,3%	37,3%

7e – Structurele exploitatieruimte

Bij de beoordeling van de begroting wordt altijd een onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten en baten. Hoewel het onderscheid niet altijd even goed te maken is gaat het bij eenmalige zaken vaak om onderwerpen die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten en dit uit te drukken in een percentage.

Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
4,5%	0,2%	1,0%

7f – Belastingcapaciteit – Woonlasten meerpersoonshuishoudens

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Hieronder worden verstaan de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De uitkomst van de berekening zijn de woonlasten in Brummen uitgedrukt in een percentage van het landelijk gemiddelde. De cijfers die in de Brummense lokale lastenmonitor worden genoemd, zie paragraaf A, vormen de basis van de berekening.

Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
125,9%	118,2%	116,1%

Algemeen

In deze paragraaf gaan wij in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties met betrekking tot de 'grotere' kapitaalgoederen van de gemeente. Hierbij moeten we denken aan de kosten van aanleg en instandhouding van wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Een groot deel van het 'vermogen' van onze gemeente bestaat uit het bezit van wegen, groenvoorzieningen, rioleringen, gebouwen en aanverwante zaken. Een zorgvuldig beheer en onderhoud hiervan is dan ook van wezenlijk belang. Een tweede, wellicht nog belangrijker aspect, is dat de kwaliteit van het openbaar gebied door de inwoners vaak het meest intensief beleefd wordt. Zwerfvuil, hondenpoep, loszittende stoeptegels, boomwortels, slecht onderhouden gebouwen, moeilijk toegankelijke gemeentelijke gebouwen: deze onderwerpen in de directe omgeving raken de inwoners direct en hier hebben zij vaak een eigen en duidelijke mening over.

De kosten van instandhouding worden berekend aan de hand van onderhoudsplannen (de beheersplannen), voor wegen, groen, riolering en gebouwen. Onderhoudskosten maken een wezenlijk deel van de uitgaven uit en zijn maar deels beïnvloedbaar via het maken van een keuze in het niveau van onderhoud.

Om het onderhoudsniveau en de kosten daarvan vast te kunnen stellen is in september 2007 het Beheerkwaliteitsplan Gemeente Brummen opgesteld. In dit plan is de kwaliteit van het beheer van de openbare voorzieningen geanalyseerd en meetbaar gemaakt.

Het vastgestelde kwaliteitsniveau is het toetsingskader voor bestuur, inwoners en medewerkers.

In 2017 wordt een Integrale visie Beheer Openbare Ruimte opgesteld. In samenspraak met belanghebbenden wordt het huidige beheer van de openbare ruimte geëvalueerd en worden nieuwe kaders gesteld voor het beheer van de openbare ruimte.

Het onderhoud van de wegen

Jaarlijks wordt een uitvoeringsplan wegen op- en vastgesteld. Voor de financiering van de uitvoering wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd aan de voorziening onderhoud wegen. Uit deze voorziening worden het groot onderhoud van de asfalt- en elementenverhardingen bekostigd en ook de oppervlaktebehandelingen.

Basis voor het uitvoeringsplan 2017 en daarmee de begroting en planning voor 2017 vormt de weginsectie van 2015. De weginsecties worden eens per twee jaar uitgevoerd en geven input voor het onderhoudsprogramma van de volgende twee beheerjaren.

Het asfaltonderhoud en de straat- en andere werkzaamheden worden in de markt gezet en aanbesteed. Eind 2017 is opnieuw een weginsectie ingepland die de basis zal vormen voor het onderhoudsplan van 2018 en 2019.

Asfaltonderhoud, herstraat- en andere werkzaamheden aan wegen en fietspaden in 2017

Reparaties asfalt deklaag: Zutphensestraat, Bernstein, Broodakkerpad, Dorpsstraat, Hogenenk, IJsselstraat, Kerkweg, Kloosterstraat, Veldkantweg, Metelerkampweg, Piepenbeltweg, Coldenhovenseweg, G.K. van Hogendorpstraat, Hammelerweg, Hazenberg, Kranenkampseweg

Herstraatwerkzaamheden: Coldenhovenseweg, Cortenoeversweg, Händelstraat, 't Zaaibroek, Huygenslaan, L.R. Beijnenlaan, Nobelstraat, Odinkerf, Papiermakerserf, Parallelweg, Piersonstraat, 't Haagje, Tuinstraat

Bruggenbeheer

Wij willen in 2017 alle bruggen vervangen hebben. Tot die tijd blijven de noodbruggen aanwezig en worden ze onderhouden. De voorbereiding en aanbesteding van de vervanging is in 2016 opgepakt.

Openbare reiniging

Met uitzondering van de centra en enkele toegangswegen tot de centra vindt het vegen van wegen en verwijderen van (zwerf-)vuil in de openbare ruimte op een sober en laag niveau plaats (C-niveau van de CROW kwaliteit catalogus). Inwoners en bedrijven wordt gevraagd zelf een steentje bij te dragen in het leefbaar houden van de woonomgeving.

Het verwijderen van zwerfvuil wordt uitgevoerd door mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

De openbare straatverlichting

In april 2016 heeft de gemeenteraad een nieuw beleidsplan openbare verlichting vastgesteld. In dit plan zijn de uitgangspunten voor de openbare verlichting opgenomen.

Op basis van dit beleidsplan wordt het bestand van lichtmasten en armaturen verduurzaamd. Per jaar worden ca. 230 lichtmasten vervangen door aluminium masten en 300 armaturen door LED-armaturen. In 2017 wordt bovendien in samenspraak met belanghebbenden bekeken of de hoeveelheid lichtmasten in het buitengebied verminderd kan worden.

Het regulier onderhoud van de verlichting (o.a. vervangen kapotte armaturen) is uitbesteed voor een periode van 4 jaar. De aanbesteding heeft in regionaal verband plaats gevonden. De onderhoudsperiode loopt tot en met 2019.

De rioleringsstelsels in de gemeente

Voor dagelijks onderhoud aan de rioolgemalen en correctief onderhoud zijn binnen de exploitatiebegroting jaarlijkse budgetten beschikbaar. Voor toekomstige renovaties van rioolstelsels is een voorziening beschikbaar die jaarlijks wordt gevoed ten laste van de exploitatiebegroting. In 2017 wordt € 600.000 in deze voorziening gestort. De storting is gebaseerd op gegevens uit het betreffende beheersplan, het nieuwe GRP en wordt jaarlijks aangepast.

Uitbreiding van de bergingscapaciteit en het uitvoeren van verbetermaatregelen van het bestaande rioolstelsel wordt gedaan op basis van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Noodzakelijke investeringen worden meerjarig ingepland en de kapitaallasten komen ten laste van de exploitatiebegroting. In november 2015 is een nieuw GRP vastgesteld door de gemeenteraad.

De kosten voor het rioolstelsel worden voor 100% gedekt door de rioolheffing waarbij het principe "de vervuiler betaalt" wordt gehanteerd. De heffing wordt uitgevoerd door waterbedrijf Vitens, dat voor het verbruik van elke m³ water een opslag hanteert.

Renovatie en vervanging van riolen in 2017	
Rioolvervangingen & verbetermaatregelen:	
Rioolvervanging De Visserstraat/Van Houtenstraat/gedeelte Troelstralaan/gedeelte Kloosterstraat & relining op nog nader te bepalen locaties	€ 609.712
Verbetermaatregel afkoppelen	€ 320.000
Vervanging gemalen	€ 150.548
Vervanging drukriolering-minigemalen	€ 371.818
Milieumaatregelen	
Aanleg infiltratieriool in combinatie met rioolvervanging	€ 50.000

Het onderhoud van bermen en sloten

Het maaien van bermen en sloten is uitbesteed op basis van een bestek. Gewerkt wordt volgens de Gedragscode bestendig beheer groenvoorzieningen. Om budgettaire redenen worden de bermen geklepeld op een enkele locatie met bijzondere vegetatie na. Op deze locaties met een bijzondere vegetatie wordt, ten gunste van de aanwezige bijzondere soorten, de vegetatie gemaaid en afgevoerd. Het vrijkomende slotenmaaisel wordt afgevoerd. Ca. 80 % van dit maaisel wordt lokaal als structuurverbeteraar verwerkt op landbouwgrond.

Door afwaardering van de status van watergangen door het Waterschap wordt de gemeente per 1 januari 2017 verantwoordelijk voor het beheer van ca 6 km extra watergangen met duikers in het buitengebied. Voor dit extra onderhoud ontvangt de gemeente geen tegemoetkoming in de kosten.

Het openbaar groen in de gemeente

Het inrichtingsniveau en het onderhoud van het openbaar groen in de gemeente heeft haar basis in het beleid zoals dat is vastgesteld in de groenstructuurplannen. Het onderhoud wordt sinds 2008 uitgevoerd op basis van beeldkwaliteit. Het onderhoudsniveau van onkruidbestrijding in het openbaar groen vindt sinds 2013 plaats op een laag en sober niveau (C-niveau van de CROW kwaliteitcatalogus). Gemeentelijke bomen worden volgens de wettelijke normen geïnspecteerd. Het boomonderhoud vindt momenteel, uit financiële overwegingen, op een laag onderhoudsniveau plaats. Het onderhoud richt zich vooral op het voorkomen van gevaarlijke situaties en schade.

Bewoners wordt de mogelijkheid gegeven om zelf een bijdrage te leveren aan een fraaiere woonomgeving.

Geconstateerd wordt dat na jaren van een laag onderhoudsniveau en het uitstellen van benodigde snoei- en renovatiewerkzaamheden een groot deel van de gemeentelijke beplantingen er verwaarloosd bij ligt en voor overlast en ergernis zorgt. Omdat een onverzorgd uiterlijk niet past bij de gewenste uitstraling van onze kernen is per september 2016 het onderhoud op de toegangswegen en in de centra van Brummen en Eerbeek verhoogd naar een B-niveau.

In 2017 wordt de toestand van de openbare ruimte verder geëvalueerd en tegen het licht gehouden bij het opstellen van de Integrale visie beheer Openbare Ruimte.

De begraafplaatsen

Op de begraafplaatsen zijn veel oude graven aanwezig waarvan geen rechthebbenden (meer) bekend zijn. Onderzoek om rechthebbenden te achterhalen loopt momenteel nog op een deel van de begraafplaatsen in Eerbeek. In 2017 wordt het onderzoek afgerond en wordt een besluit genomen over de graven waar na vijf jaar onderzoek zich geen nieuwe rechthebbenden hebben gemeld.

Het onderhoudsniveau op de begraafplaatsen vindt plaats op B-niveau (CROW kwaliteitcatalogus).

Speeltoestellen

De gemeentelijke speeltoestellen worden conform de wettelijke eisen structureel gecontroleerd op gebreken (5x per jaar). Gebreken worden waar mogelijk gerepareerd. Onveilige en niet te repareren speeltoestellen worden verwijderd. In samenspraak met de buurt wordt bekeken of en hoe het speeltoestel vervangen moet worden. Leidraad hierbij is het koersdocument Jeugd- en Jongerenbeleid.

Sportvelden

Voor zo ver nog niet geprivatiseerd worden de sportvelden door de gemeente dusdanig onderhouden dat ze voldoen aan de bespelingsseisen van de sportbonden. Elk jaar vindt er groot onderhoud plaats aan één of meerdere velden.

Het onderhoud van gemeentelijke gebouwen

Voor periodiek- en groot onderhoud is een voorziening beschikbaar die jaarlijks wordt gevoed ten laste van de exploitatiebegroting. Hiermee is in 2017 een bedrag gemoeid van afgerond € 150.000. Uit de voorziening moet het onderhoud worden bekostigd van alle gebouwen die bij de gemeente in eigendom zijn. Gelet op de meerjarige ontwikkeling van de onderhoudskosten moet er vanaf 2020 structureel € 50.000 extra aan de voorziening gebouwen worden toegevoegd. Hiermee wordt in de begroting rekening gehouden.

Het onderhoud van schoolgebouwen is uitgezonderd. Het onderhoud valt onder de schoolbesturen. Alleen nieuwbouw, uitbreiding en zeer groot onderhoud valt nog onder de gemeente. Aanvragen daarvoor

lopen via de huisvestingsverordening voor het onderwijs. Budgetten die hiervoor nodig zijn worden jaarlijks aangevraagd en via investeringslijst op de begroting gebracht.

Herijking reserves en voorzieningen

Voor alle kapitaalgoederen waarbij voor het onderhoud en/of renovatie wordt gewerkt met een voorziening geldt dat de toereikendheid jaarlijks getoetst moet worden aan het beleid dat is vastgelegd in de notitie reserves en voorzieningen.

Actualiteit van beheers- en beleidsplannen

Beheersplan	Actueel	Financiële gevolgen verwerkt
Beheerplan gemeentelijke gebouwen	t/m 2016	Ja
Beheerplan wegen	t/m 2018	Ja
Uitvoeringsplan gladheidbestrijding	Ja	Ja
Beheerplan groenvoorzieningen	Nee	Ja
Openbare verlichting	t/m 2020	Ja
Beheerplan riolen	t/m 2020	Ja
Beleidsplannen		
Beleidsplan gemeentelijke gebouwen	t/m 2018	Ja
Beleidsplan Wegen	t/m 2016	Ja
Gladheidsbestrijding	t/m 2017	Ja
Groenstructuurplan Brummen	April 2003	Ja, echter grotendeels teruggedraaid
Groenstructuurplan Eerbeek	Nov. 2003	Ja, echter grotendeels teruggedraaid
Landschapsbeleidsplan	Mei 2008	Ja op het huidige niveau
Openbare verlichting	t/m 2020	Ja
Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)	t/m 2020	Ja
Afvalbeleidsplan	2013-2017	Ja

Algemeen

De uitgangspunten van de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) zijn het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid van de decentrale overheden en het beheersen van renterisico's. Om dit te bereiken worden in de Wet FIDO diverse regels gesteld.

Randvoorwaarden

Het aangaan van leningen en het uitzetten van middelen is alleen toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak. Uitzetting van tijdelijk overtollige middelen moet een voorzichtig karakter hebben en mag niet gericht zijn op het genereren van extra inkomsten door het lopen van overmatige risico's. Uit deze beide randvoorwaarden komt naar voren dat bankieren, zoals bijvoorbeeld het bewust aantrekken van gelden om deze uit te lenen met als doel het genereren van inkomen, niet is toegestaan.

Activiteiten op het gebied van Treasury

In het Treasurystatuut is vastgelegd op welke wijze geldstromen en financiële vermogenswaarden en de hieraan verbonden risico's worden beheerst. Het Treasurystatuut is eind 2009 geactualiseerd.

Bij het aantrekken van (vaste) geldleningen wordt, overeenkomstig het statuut, rekening gehouden met de nodige functiescheiding. Voor het tijdig aantrekken of uitzetten van middelen (vooral voor de lange termijn) is een liquiditeitsplanning van belang. In de liquiditeitsplanning wordt van elke investering- en inkomensstroom de invloed op de liquiditeiten geraamd om zodoende een goed inzicht te verkrijgen in de geldstromen.

Bij het opstellen van de begroting wordt een liquiditeitsplanning "in grove lijn" gemaakt. Hierin wordt op de huidige begroting doorgegaan. Daardoor is de te verwachten te betalen rente voor eventueel aan te trekken financieringsmiddelen beter inschatten, maar ook de toe te rekenen rente.

Om een laag risicoprofiel te hebben en te houden wordt ook aandacht besteed aan een zogenaamde rentevisie, die aan moet geven wat de verwachte renteontwikkelingen op korte, middellange en lange termijn zijn. Deze rentevisie is belangrijk voor een anticiperend en actief financieringsbeleid (versneld of vertraagd aantrekken van financieringsmiddelen). Dit uiteraard in samenhang met de liquiditeitsplanning. Kenmerkend voor de renteontwikkeling is dat deze zich lastig laat voorspellen, op dit onderdeel sluiten wij in principe aan bij de visie van de BNG. Er wordt naar gestreefd om bij de aangetrokken leningen zoveel mogelijk het "ideaalcomplex" na te streven. Dit houdt in dat de leningen zoveel mogelijk gespreid over de jaren vervallen. Dit in verband met de renterisico-norm. Daarnaast wordt ook gekeken naar de liquiditeitsplanning om te kijken hoe de liquiditeitsbehoefte in de komende jaren zich zal ontwikkelen.

Risicobeheer

Bij het risicobeheer geldt dat de gemeente geen nieuwe leningen of garanties meer aan derden verstrekt uit hoofde van haar publieke taak. De gemeente kan wel middelen uitzetten uit hoofde van de Treasury-functie. Deze uitzettingen hebben dan een voorzichtig karakter en zijn niet gericht op het genereren van inkomsten door het lopen van overmatig risico. Het voorzichtige karakter van uitzettingen wordt gewaarborgd door regels zoals opgenomen in het Treasurystatuut en de Wet FIDO:

- het kopen van aandelen en derivaten is niet toegestaan
- kasgeldlimiet en renterisiconorm mogen niet worden overschreden.

In de raadsvergadering van 22 september 2016 ligt er een voorstel ter besluitvorming voor om artikel 3 van het Treasurystatuut te wijzigen. Het voorstel is om onder voorwaarden het mogelijk te maken leningen te verstrekken.

Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO)

Renterisiconorm

Het doel van de *renterisiconorm* is het beheersen van het renterisico bij herfinanciering.

De renterisiconorm houdt in, dat de leningen waarvoor in dat jaar het rentepercentage wordt herzien, niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Kasgeldlimiet

De bewaking van de *kasgeldlimiet* is in het kader van het reguliere begrotingstoezicht geplaatst. De informatie over de kasgeldlimiet wordt opgenomen in de financieringsparagraaf bij de begroting en het jaarverslag. Verzoeken om een ontheffing, bij een overschrijding van de kasgeldlimiet van langer dan twee kwartalen, moeten bij de toezichthouder worden ingediend.

Gemeentefinanciering

Financieringen voor een periode van één jaar en langer worden alleen aangetrokken ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak. De financiering met externe financieringsmiddelen wordt zoveel mogelijk beperkt door vooral de beschikbare interne financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) te gebruiken om het renteresultaat te optimaliseren.

Toegestane instrumenten bij het aantrekken van financieringen zijn alleen onderhandse leningen. Er worden offertes opgevraagd bij minimaal 3 instellingen alvorens een lening wordt aangetrokken.

Eén offerte wordt in ieder geval bij de NV Bank Nederlandse Gemeenten gevraagd.

De huidige leningenportefeuille bestaat uit leningen aangegaan met de NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), de Nederlandse Waterschapsbank en het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP) in Heerlen. Vervroegde aflossingen komen bijna niet meer voor, omdat al geruime tijd in de leningsvoorwaarden is opgenomen dat vervroegde aflossing niet is toegestaan. Ten aanzien van de Renterisiconorm blijven we ruim binnen de norm van bovengenoemde 20%.

Kasbeheer

De behoefte aan extra geldmiddelen wordt zoveel mogelijk beperkt door de geldstromen op gemeentenniveau op elkaar af te stemmen. Hierbij wordt erop toegezien dat de liquiditeitspositie voldoende is om te garanderen dat de verplichtingen tijdig worden nagekomen. Het betalingsverkeer wordt vrijwel uitsluitend elektronisch uitgevoerd bij de NV Bank Nederlandse Gemeenten.

Toegestane instrumenten bij het aantrekken van kortlopende middelen zijn daggeld, kasgeldleningen en kredietlimiet op rekening-courant. Bij het uitzetten van gelden voor een periode korter dan één jaar zijn dit rekening-courant, daggeld en deposito's.

De gemeentelijke kaspositie verandert per dag. Om de saldi optimaal te beheren wordt gebruik gemaakt van het pakket voor geïntegreerde dienstverlening op het terrein van betalingsverkeer en kredietverlening van de NV Bank Nederlandse Gemeenten. De zogenoemde "Raamovereenkomst met de BNG". Op basis van dit arrangement trekt de bank voor de gemeente dagelden aan bij een schuld in rekening-courant en de bank zet voor ons zichtdeposito's uit bij een tegoed in rekening-courant. Het voordeel hiervan is dat de tarieven van daggeld en zichtdeposito's gunstiger zijn dan de tarieven voor rekening-courant.

Schatkistbankieren

Het Schatkistbankieren heeft op 1 januari 2014 zijn beslag gekregen. Hierbij moeten de gemeentes hun overtollige geldmiddelen bij de Nederlandse Staat stallen. Of dit qua rendement goed gaat uitpakken voor de gemeentes is maar de vraag, want zoals de wet nu is, zal er een rente vergoed worden, gelijk aan het percentage waartegen de Rijksoverheid nu leent. Momenteel is dat in elk geval lager dan de Eonia of Euribor. Er wordt zoveel mogelijk op gestuurd dat er geen afroming plaatsvindt.

De bedoeling van de wet is om de gelden van de totale overheid zolang onder de centrale overheid te houden totdat ze besteed moeten worden voor een collectief doel. In de tussentijd is het voor de totale sector niet efficiënt dat de ene overheid over heeft, stalt bij een bank, en de andere komt tekort en leent bij de bank.

Kasgeldlimiet

Wettelijk is er een maximum gesteld aan het bedrag van de netto vlottende schuld van gemeenten. Dit maximum wordt de kasgeldlimiet genoemd. De vlottende schuld mag deze limiet niet overschrijden. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal bij aanvang van het dienstjaar. In geld betekent dit voor 2017 een limiet van afgerond € 3,825 miljoen. De gemiddelde netto vlottende schuld blijft hier naar verwachting elk kwartaal onder, zodat aan de kasgeldlimiet wordt voldaan.

Bij een eventuele overschrijding van de kasgeldlimiet moet een vaste (=langlopende) geldlening worden aangetrokken. Wanneer de overschrijding gedurende een langere periode dan 2 kwartalen wordt verwacht, moet er een verzoek om ontheffing worden ingediend bij de toezichthouder ic. de provincie Gelderland. Bij onze liquiditeitsplanning werken we ernaar te allen tijde binnen de norm te blijven.

Het saldo van de Economisch Monetaire Unie (EMU)

Het EMU saldo is het verschil tussen de inkomsten en uitgaven van de overheid op kasbasis. Op basis van de geldende regelgeving wordt het EMU-saldo vanaf 2008 weergegeven over zowel het vorige, het lopende als het eerstvolgende begrotingsjaar. Het EMU-saldo is het saldo van de collectieve sector als het gaat om bestedingen en ontvangsten. Het is het totale begrotingstekort dan wel -overschot van alle Nederlandse overheden en de sociale fondsen. De benadering van het begrotingstekort is een andere dan in gemeenteland gebruikelijk is. Dit heeft vooral te maken met het verschil in boekhoudmethode tussen de rijks- en de gemeentelijke overheid. Het rijk hanteert het kasstelsel terwijl gemeenten verplicht zijn te werken met het stelsel van lasten en baten.

Meestal wordt het EMU-saldo weergegeven in procenten van het bruto binnenlands product (BBP). Gemeenten zijn verplicht via de begroting inzicht te geven in het EMU-saldo van het vorige jaar, het begrotingsjaar en het jaar daarna.

Jaar	EMU-saldo Brummen
2016.....	€ 564.000 +/+
2017.....	€ 2.540.000 -/-
2018.....	€ 827.000 -/-
2019.....	€ 19.000 +/+
2020.....	€ 579.000 +/+

Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF)

De wet HOF is per 1 januari 2014 ingegaan. Volgens de Europese Unie mogen de lidstaten met hun begrotingstekort de 3% niet overschrijden. Dit begrotingstekort wordt berekend op basis van het kasstelsel. Dus wat wordt er ontvangen en uitgegeven. Nu de wet HOF van kracht is, worden ontvangsten en uitgaven van gemeenten, provincies en waterschappen samengeteld en mogen deze gezamenlijk niet boven hun aandeel in het begrotingstekort uitkomen.

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om bij het voeren van de administratie uit te gaan van het stelsel van baten en lasten en dreigen nu te worden afgerekend op basis van het kasstelsel, zoals de Rijksoverheid dat hanteert. In jaren waarin grote investeringen gedaan worden, komen de gemeenten daardoor in de problemen. Deze investeringen drukken bij het kasstelsel op dat ene jaar, terwijl de lasten normaliter uitgesmeerd worden over de exploitatieduur, zoals dat bij het stelsel van baten en lasten gebeurt. Vooral kleinere gemeenten ondervinden hiervan de meeste hinder, omdat de investeringen daar door de jaren heen eerder schoksgewijs zullen verlopen. Grotere gemeenten benaderen met hun activa sneller een "ideaalcomplex", waarbij de jaarlijkse uitgaven nagenoeg gelijk zijn aan de jaarlijkse lasten.

Rente-risiconorm

Het doel hiervan is om tot een zodanige opbouw van de leningenportefeuille te komen dat het renterisico uit hoofde van renteaanpassing en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt. Indien een leningenportefeuille gelijkmatig is opgebouwd, zal ook het renterisico over de vaste schuld in de tijd gelijkmatig zijn verspreid. De geldleningen die zijn afgesloten ten behoeve van de gemeente hebben rentepercentages die variëren van -0,22 % tot 5,68%. De gemiddelde rente die in 2017 moet worden betaald over het totaal van de afgesloten gemeentelijke leningen bedraagt naar raming 2,6 %.(exclusief eventueel nieuw aan te trekken lening in 2017). Ten aanzien van de toetsing aan de renterisiconorm is het zo dat we ruim binnen de norm van 20% blijven.

Balansprognose

De begrotingsvoorschriften geven aan dat een prognose van de balans in de begroting moet worden opgenomen. Tot nu toe was het zo, dat de balans alleen in de jaarstukken een plaats kreeg.

Hieronder de prognose, met als basis de jaarstukken over 2015.

Geprognostiseerde balans - bedragen x € 1.000						
Omschrijving	31-12-2015 realisatie	31-12-2016 prognose	31-12-2017 prognose	31-12-2018 prognose	31-12-2019 prognose	31-12-2020 prognose
ACTIVA						
<u>Vaste activa</u>						
Materiële vaste activa	44.108	43.100	42.900	42.700	42.500	42.300
Financiële vaste activa	2.587	2.500	2.413	2.326	2.239	2.152
Totaal vaste activa	46.695	45.600	45.313	45.026	44.739	44.452
<u>Vlottende activa</u>						
Voorraden	16.423	16.932	15.907	14.807	14.007	13.007
Uitzettingen met een rente typische looptijd van < 1 jaar	4.249	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500
Liquide middelen	10	10	10	10	10	10
Overlopende activa	1.322	1.020	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal vlottende activa	22.004	21.462	20.417	19.317	18.517	17.517
TOTAAL ACTIVA	68.699	67.062	65.730	64.343	63.256	61.969
PASSIVA						
<u>Vaste passiva</u>						
Eigen vermogen	7.952	7.154	6.370	6.048	5.590	5.548
Voorzieningen	5.134	4.360	4.207	3.961	3.539	3.310
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van > 1jaar	29.242	26.519	33.197	37.845	36.800	35.800
Totaal vaste passiva	42.328	38.033	43.774	47.854	45.929	44.658
Totaal vlottende passiva	26.371	29.029	21.956	16.489	17.327	17.311
TOTAAL PASSIVA	68.699	67.062	65.730	64.343	63.256	61.969

Financieringsbehoefte in 2017

In 2017 verwachten wij de volgende mutaties in onze leningenportefeuille, waarbij o.a. rekening gehouden is met het investeringsniveau in 2017.

Onderdeel	1 januari	Opname	Aflossing	31 december
Leningen t.b.v. de gemeente	€ 31.128.285	€ 5.000.000	€ 6.215.733	€ 29.912.552
Lening t.b.v. S.W.B.	€ 390.802		€ 13.538	€ 377.214
<i>Totalen</i>	€ 31.519.087	€ 5.000.000	€ 6.229.271	€ 30.289.766

Specifieke ontwikkelingen t.a.v. investeringen

De financiering van de projecten wordt geïntegreerd in de bedrijfsfinanciering. Moeilijkheid hierbij is dat de doorlooptijd van de diverse projecten niet altijd even goed is te voorspellen. Daarnaast is het een voordeel dat de rente zich al geruime tijd op een zeer laag niveau bevindt en er op dit moment geen aanwijzingen zijn dat zich grote renteontwikkelingen zullen voordoen.

Naar verwachting zal er in 2017 voor ongeveer € 5,0 mln. tekort zijn in liquiditeiten, veroorzaakt voornamelijk door hoge aflossingen van lopende leningen. Dit wordt opgevangen door gecontroleerd "rood" staan bij BNG, aangaan van een kasgeldlening of door het aangaan van een vaste geldlening.

Er zal op een zodanige manier gefinancierd worden, dat de leningen de financieringsbehoefte zoveel mogelijk volgen.

Rente-lasten en rente-resultaat (art. 13 BBV)

Inclusief ramingen voor rente ten behoeve van nog aan te trekken leningen en het op peil houden van de voorziening bouwgrond, is in de begroting 2017 een bedrag van € 881.000 opgenomen voor rentelasten.

Producten, werkgebieden en daarmee programma's worden met rente belast volgens de hieronder beschreven methode. Elke investering wordt gedurende de gehele looptijd belast met een vast rentepercentage. Dit percentage komt overeen met het gemiddelde rentepercentage van vaste financieringsmiddelen in het jaar waarin de investering is gepleegd. Dat maakt dat investeringen die in verschillende jaren zijn gerealiseerd, ook met een verschillende percentages worden belast.

Bij de grondexploitatie geldt een afwijkende methodiek. Aan de verschillende complexen in exploitatie moet een rente (percentage) worden toegerekend, die gerelateerd is aan de werkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen (de leningen). Voor de complexen in exploitatie leidt dit tot een rentebelasting van 1,9%. Voor complexen waar afspraken met derden zijn gemaakt worden andere percentages gehanteerd. Lombok PPS 6% en het project Eertbeeck 4%.

Bovenstaande methodieken maken dat er een verschil ontstaat tussen de werkelijk te betalen rente en de rente die aan investeringen en de grondexploitatie wordt toegerekend. Het zogenoemde financieringsresultaat. Tot en met 2017 is dit positieve financieringsresultaat (meer toegerekend dan te betalen) opgelopen tot een bedrag van ruim € 1.658.000. Dit bedrag wordt verantwoord op het programma "Bedrijfsvoering en Financiering".

Vennootschapsbelasting

De gemeenten hebben per 1-1-2016 te maken gekregen met de vennootschapsbelasting. De daarvoor benodigde wetwijzigingen zijn inmiddels definitief. De invoering zal het in ieder geval tot administratieve handelingen leiden. Dat het ook tot grote gevolgen voor de begrotingspositie van de gemeente Brummen gaat leiden, lijkt met de huidige kennis niet waarschijnlijk.

Algemeen

Het realiseren van de doelstellingen zoals opgenomen onder de programma's en de kwaliteit van de externe dienstverlening zijn afhankelijk van een goede interne bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering betreft zowel de processen die op de burger en ondernemer zijn gericht, als de interne organisatie en het functioneren van de medewerkers.

Toelichting op speerpunten werkgebied 'Bedrijfsvoering'**1. Ontwikkeling programmabegroting****Planning & Control cyclus**

Aan de raad worden verschillende instrumenten aangeboden waarmee zij in staat wordt gesteld haar sturende en controlerende taak uit te voeren. Via onder andere de perspectiefnota en de programmabegroting kan zij periodiek beleidsinhoudelijke en financiële beleidsafwegingen op hoofdlijnen maken.

Van het college wordt verantwoording gevraagd over de uitvoering van het vastgestelde beleid via de bestuursrapportages en de jaarstukken.

Interne monitoring van de bedrijfsvoering vindt plaats via evaluaties en controles. Hierbij worden onder andere de uitkomsten van de onderzoeken door de rekenkamercommissie betrokken.

Voor de begroting is in 2015/2016 een traject doorlopen met de leden van de auditcommissie dat zijn weerslag vindt in deze begroting 2017. Natuurlijk zal verdere doorontwikkeling plaatsvinden op basis van de wensen en mogelijkheden.

Vernieuwing programmabegroting

Met de notitie "Vernieuwing Programmabegroting" van de Auditcommissie en de Memo over de leerpunten uit behandeling van de jaarstukken 2015 als uitgangspunt is een start gemaakt met de verdere ontwikkeling van de programmabegroting. Zo keren de werkgebieden uit de Perspectiefnota op een herkenbare manier terug in de begroting en zijn ze opnieuw geclusterd in een vernieuwde opzet van de programma's zelf. Op basis van de ervaringen die met deze nieuwe opzet worden opgedaan zal de komende jaren de verdere doorontwikkeling worden opgepakt.

Datzelfde geldt voor de invoering en doorontwikkeling van de effecten van het vernieuwde "Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten" (BBV). Ook hiermee zijn de eerste merkbare stappen gezet en zal de komende jaren een doorontwikkeling zichtbaar worden. Hieronder de meest kenmerkende veranderingen vanaf 2017:

- De introductie van landelijk uniforme "taakvelden", om de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeentelijke activiteiten/producten te vergroten;
- Het niet meer mogen toerekenen van kosten van "overhead" aan de verschillende activiteiten/producten en daarmee programma's. Hierbij gaat het om kosten zoals automatisering, huisvesting, algemene kosten van P&O etc. De kosten komen vanaf 2017 geheel ten laste van programma 5;
- Het verplicht opnemen van 39 "kengetallen/ beleidsindicatoren" in de verschillende programma's, waarmee de gemeenteraad in staat wordt gesteld om de ontwikkeling van ambities te monitoren en van daaruit eigen "streefcijfers" te genereren.

Rechtmatigheid

Ook de gemeente Brummen dient rechtmatig te handelen en hierover verantwoording af te leggen. Rechtmatigheid houdt in het handelen in overeenstemming met wet- en regelgeving, waaronder ook begrepen zijn de gemeentelijke verordeningen, raads- en collegebesluiten.

Voor de rechtmatigheid van de financiële beheershandelingen (die handelingen waaruit financiële gevolgen ontstaan die als baten, lasten en/of balansmutaties in de jaarrekening moeten worden verantwoord) is sprake als in de bedrijfsvoering wordt voldaan aan de wettelijke eisen en interne regelgeving. De handelingen moeten gebeuren volgens de regels die gelden.

Om hier invulling aan te geven worden verordeningen die nieuw gemaakt dan wel geactualiseerd zijn intern getoetst op rechtmatigheidsaspecten. Dit kan onder andere inhouden dat te gedetailleerde bepalingen worden geschrapt en dat de handhaafbaarheid wordt getoetst.

Verder worden interne controles uitgevoerd om invulling te geven aan het planning en control proces. Binnen deze controles wordt expliciet aandacht geschonken aan rechtmatigheidsaspecten. Hierbij wordt ook aandacht geschonken aan misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O). Onderwerpen die hierbij in ieder geval aan de orde komen zijn het sociaal domein (o.a. WMO en Jeugdhulp), inkoop en aanbesteding en verstrekte subsidies. Indien nodig zullen procesbeschrijvingen worden aangepast.

Jaarlijks wordt een controleprotocol gemaakt waarin onder meer is aangegeven met welke diepgang en op welke (rechtmatigheids)aspecten de accountant haar werkzaamheden zal uitvoeren.

2. Vergroten efficiency en effectiviteit

Een vergroting van efficiency en effectiviteit wordt bepaald door een groot aantal factoren. In de procesgestuurde organisatie is het Lean-principe voor ons leidend. Hieronder lichten we twee belangrijke speerpunten toe.

Kostenbewust handelen

We hebben in het bijzonder aandacht voor kostenbewust handelen. Deze manier van werken moet een besparing opleveren. De planning en control cyclus wordt geoptimaliseerd. Maakt onderdeel uit van het leanproces Financiën. Dat vraagt ook vanuit de organisatie een verbeterslag. Het opstellen van de begroting, jaarstukken, rapportages zijn geen activiteiten die primair tot de verantwoordelijkheid horen van financiën. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het gehele concern. Dat betekent dat budgethouders en kredietbewakers met de aan hen ter beschikking gestelde middelen om bepaalde resultaten te realiseren, behoren om te gaan als ware het hun eigen geld.

Juist deze grondhouding maakt dat er creatiever gezocht wordt naar oplossingen die soms het eigen werkveld ontstijgen. Maar ook dat meer diepgang in de afwegingen gemaakt wordt om al dan niet een investering te doen of andere faseringen aan te brengen. Aan de hand van integrale afwegingen en vanuit concreet geformuleerde doelstellingen, opgebouwde onderbouwingen, kunnen budgetten worden toegekend en gekoppeld aan concrete resultaten.

Heroverwegen samenwerkingsverbanden

In onze grondhouding hebben we bepaald dat we werken vanuit de “waarom” vraag. Bij alles wat we doen, vragen we ons af waarom we het doen. Maatschappelijk rendement staat voorop en we bepalen eerst de behoefte voordat we wat gaan doen. Dat betekent dat de keuze om wel of niet met andere partijen (andere gemeenten, marktpartijen of andere partijen in de samenleving) samen te werken iedere keer anders uit kan vallen. Ook de vorm of mate waarin we samenwerken met een andere partij kan iedere keer anders uitpakken. Het hangt af van de doelstellingen die we met die samenwerking willen bereiken. Samenwerking is dus maatwerk. Wij werken niet samen om het samenwerken. Wij werken samen om een doel te bereiken. Samenwerking moet dan ook meerwaarde hebben voor de Brummense samenleving en ons als organisatie.

Voordat wij een samenwerking aangaan, toetsen wij daarom op meerwaarde. Die meerwaarde van een samenwerking zit in de vier K's:

1. We willen minimaal dezelfde kwaliteit als nu het geval is;
2. We willen maximaal dezelfde kosten als bij uitvoering in eigen beheer;
3. We willen een oplossing bieden voor kwetsbaarheden waarmee een organisatie te maken heeft;
4. We willen kansen bieden voor de medewerkers van de gemeente Brummen.

Om ons doel te kunnen bereiken, willen wij invloed hebben op het aangaan, het verloop en de eventuele beëindiging van de samenwerking. En op het resultaat en de beeldvorming (communicatie). Dit zijn voor ons basisvoorwaarden om te kunnen samenwerken.

In Paragraaf F 'Verbonden partijen' informeren wij u over de stand van zaken in onze analyse van de verbonden partijen.

3. Centrale sturing op arbeidspotentieel & ontwikkeling door HR

Wij streven naar professionals met passie voor hun vak, die van buiten naar binnen kunnen denken en handelen, betrokken, gemotiveerd en gekwalificeerd zijn en blijven. Uitgangspunt voor de organisatieontwikkeling is dat, door onder andere natuurlijke uitstroom, het inzetten van een flexibele schil, processturing, digitalisering en leanmanagement, gestuurd kan worden op de totale loonsom.

Sturen op de loonsom in 2017 betekent HR focus op:

- 1. *Uitstroom als bewuste keuze***
- 2. *Flexibele schil***
- 3. *Opleiden & Ontwikkelen***

Uitstroom als bewuste keuze

We hebben een geplande natuurlijke uitstroom tot en met 2020 van 14 medewerkers. En we hebben de regeling generatiepact, waarbij voor medewerkers afbouw van uren mogelijk is met behoud van opbouw pensioen. Ondanks het uitgangspunt van de organisatieontwikkeling, we doen met iedereen in huis, blijkt dat niet iedereen mee wil en/of mee kan in de ingezette ontwikkeling. De achtergronden daarvan zijn divers, van een combinatie ouder worden met fysieke werkzaamheden, de combinatie leeftijd en versnelde gewenste focus op privé omgeving, tot duidelijke wens van medewerkers die zelf een andere invulling willen geven aan hun loopbaan, ongeacht leeftijd of werkzaamheden.

Het leidende uitgangspunt voor HR en de organisatie is en blijft we doen het met zijn allen in het huis en we willen ruimte geven om wensen te realiseren dan wel realiteit te effectueren. Een en ander binnen de beschikbare loonruimte in de begroting.

Flexibele schil

De flexibele schil in Brummen bleek afgelopen jaren gemiddeld 13,5 % van de loonsom. Echter in 2015 bleek deze hoger. Om continuïteit van onze ambitie te waarborgen, rust in de organisatie te bewerkstelligen en een stabiele basis te creëren om als organisatie door te kunnen ontwikkelen, hebben we in 2016 nieuwe "vaste" collega's mogen verwelkomen. Tegelijkertijd is onze koers om onze ambtelijke organisatie meer wendbaar, effectief en efficiënt in te richten. Het streven is om gericht met een flexibele schil te werken om als organisatie blijvend in te spelen op onze veranderende omgeving en arbeidsmarkt. Door het gericht en tijdelijk inzetten van specialistische kennis en vaardigheden organiseren we een continue frisse blik. Hierdoor realiseren we verbinding tussen marktontwikkelingen en organisatieontwikkeling. Stip op de horizon is toe te groeien naar een andere, grotere, verhouding vast –flexibel werkenden. Het toegroeien wordt onder andere gerealiseerd door het waar mogelijk niet vervangen van de uitstroom.

Opleiden en ontwikkelen

Wij willen blijven investeren in onze medewerkers om de ingezette koers van organisatieontwikkeling in de context van de kantelende overheid kwalitatief goed vorm te kunnen geven.

De gewenste en noodzakelijke investering om bevoegd, bekwaam en inzetbaar te blijven binnen de organisatie is meer inzichtelijk geworden door het IWP proces 2016. De huidige financiële ruimte in de begroting wordt aangewend om intern goed en beter toegerust het werk aan te gaan. De ontwikkelkracht wordt optimaal bediend door de facilitering van trainingen, loopbaanbegeleiding, coaching en leertrajecten.

Voor 2017 en komende jaren is de verwachting dat het budget krap dan wel niet afdoende zal zijn.

Redenen daarvoor zijn de verplichte scholing, accreditaties binnen het sociaal domein, meer nadruk op het meenemen van medewerkers in het procesgericht werken, ruimte voor de grondhouding en het niet mee indexerende van het opleiding- en ontwikkelingsbudget afgelopen jaren.

Kengetallen

mannen per maandag 22 augustus	71
mannen per 1 september	78
mannen per 1 november	79

vrouwen per maandag 22 augustus	79
vrouwen per 1 september	84
vrouwen per 1 oktober	85

medewerkers in dienst per maandag 22 augustus (incl. IM)	150
medewerkers in dienst per 1 september	162
medewerkers in dienst per 1 oktober	163
medewerkers in dienst per 1 november	164
dienstverbanden 22 augustus	
tijdelijk	16
vast	134

leeftijdsopbouw	29 t/m 35	9
mannen + vrouwen	36 t/m 40	19
	41 t/m 45	21
	46 t/m 50	25
	51 t/m 55	35
	56 t/m 60	16
	61+	25
		150

leeftijdsopbouw	29 t/m 35	4
mannen	36 t/m 40	6
	41 t/m 45	9
	46 t/m 50	12
	51 t/m 55	18
	56 t/m 60	7
	61+	15
		71

leeftijdsopbouw	29 t/m 35	5
vrouwen	36 t/m 40	13
	41 t/m 45	12
	46 t/m 50	13
	51 t/m 55	17
	56 t/m 60	9
	61+	10
		79

4. Voldoende toerusten van bedrijfsvoering

Om een procesgerichte netwerkorganisatie, waar we de klant centraal stellen, te worden en te blijven is het van belang dat de bedrijfsvoering is ingericht en voldoende is toegerust. Hiervoor is noodzakelijk dat de verschillende processen zo efficiënt mogelijk worden ingericht. Naast het leanen en strategisch personeelsmanagement moeten er voldoende en goede middelen beschikbaar zijn. De belangrijkste investeringen zijn op het gebied van Documenteren & Archiveren en Automatisering. Deels wettelijk verplicht. En noodzakelijk om een kwaliteitsslag te kunnen maken.

ICT

Onder invloed van een steeds digitaler wordende samenleving, richtlijnen vanuit de Rijksoverheid en een verdergaande behoefte aan efficiënte werkprocessen neemt ICT een steeds belangrijkere rol in binnen de gemeente. Een professioneel ICT is geen doel op zich, maar een middel om dienstverlening mogelijk te maken. Zonder een professioneel ingericht ICT is dienstverlening aan inwoners en bedrijven niet mogelijk. Dit maakt ICT tot een bedrijfskritische factor.

ICT brengt, zoals alle middelen, kosten met zich mee. De baten die tegenover deze kosten staan zijn vaak verdeeld over de hele organisatie, doordat ICT een basis is voor efficiënter werken en een verbeterde dienstverlening aan inwoners en bedrijven. Meer met minder is hierbij het motto van de inzet op ICT. Dit brengt met zich mee dat voordat investeringen in ICT gedaan worden, eerst ook naar alternatieve scenario's gezocht wordt, zoals uitbesteden of samenwerken.

In de komende jaren zal digitalisering van de samenleving en de organisatie zich blijven ontwikkelen. Dit vraagt om extra investeringen in een goede netwerkstructuur, die moet voldoen aan de Baseline voor Informatiebeveiliging en tegelijk de openheid en transparantie biedt die de maatschappij van ons verlangt. Hiertoe werken we samen met een solide partner met dezelfde belangen: de kosten laag houden en de kwaliteit hoog. De grote ontwikkelingen liggen in het ondersteunen van het plaats- en tijdonafhankelijk werken en het zo veilig en breed mogelijk beschikbaar houden en krijgen van de informatie. Betrouwbare informatie als basis voor procesgericht werken is daarbij een speerpunt.

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op de doelstellingen, activiteiten en de mate van de financiële betrokkenheid van de samenwerkingsverbanden, waarin onze gemeente deelneemt en verder een bepaalde bestuurlijke invloed kan uitoefenen.

Besluit Begroting en Verantwoording

Het begrip “verbonden partij” is vastgelegd in het BBV en als volgt gedefinieerd: “een privaat- of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk **en** financieel belang heeft.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: “zegenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht”. Het financiële belang: “indien een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt”.

De BBV voorschriften geven aan dat in de begroting in een aparte paragraaf tenminste aandacht moet worden geschonken aan de visie, welke onze gemeente heeft op de verbonden partijen in relatie tot de uitvoering van de gemeentelijke doelstellingen. Wat willen we met deze partijen? Hoe past de uitvoering van de taken binnen onze gemeentelijke programma's? Hoe dragen zij bij aan het uitvoeren van het door gemeente gewenste beleid? Ook moeten de beleidsvoornemens van de partijen zelf aan de orde komen. Vanaf 2015 zijn de eisen aan Paragraaf F aangescherpt. Opgenomen zijn de laatst beschikbare cijfers over vermogens en resultaten. Omdat de begrotingen van sommige verbonden partijen nog niet beschikbaar zijn, konden niet alle gegevens in paragraaf F worden opgenomen.

Analyse samenwerkingsverbanden

De beantwoording van het samenwerkingsvraagstuk is één van de maatregelen om de efficiency en effectiviteit van de organisatie te vergroten. In het werkgebied ‘Bedrijfsvoering’ en paragraaf E ‘Bedrijfsvoering’ gaan we hier op in. We zijn gestart met een heroverweging van alle samenwerkingsverbanden.

In deze paragraaf informeren wij u over de stand van zaken in onze analyse van de verbonden partijen. Wij beschouwen daarbij welke bijdrage de samenwerking levert aan de 4 K's.

1. We willen minimaal dezelfde **k**waliteit als nu het geval is;
2. We willen maximaal dezelfde **k**osten als bij uitvoering in eigen beheer;
3. We willen een oplossing bieden voor **k**wetsbaarheden waarmee een organisatie te maken heeft;
4. We willen **k**ansen bieden voor de medewerkers van de gemeente Brummen.

In de meeste gevallen is de analyse eenvoudig. En daarmee relatief eenvoudig te bepalen wat een toets aan de 4K's oplevert. Er zijn ook samenwerkingsverbanden met verbonden partijen die vragen op diepgaander onderzoek.

De verbonden partijen van onze gemeente:**I – Deelname in vennootschappen;**

1. Bank Nederlandse Gemeenten;
2. Vereniging Nederlandse Gemeenten;
3. Circulus-Berkel B.V.
4. Waterbedrijf Vitens;
5. NUON/Vattenfalls.

II – Deelname in gemeenschappelijke regelingen

6. Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG);
7. Regio Stedendriehoek;

8. Sociaal Werkvoorzieningsschap Regio Zutphen (Delta);
9. Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Noord en Oost Gelderland;
10. Omgevingsdienst Veluwe IJssel (OVIJ);
11. Basismobiliteit.

III – Overige samenwerkingsvormen

12. Regionaal Archief Zutphen;
13. Stichting Archipel;
14. PPS constructie Lombok II Eerbeek;
15. Leisure Lands;
16. Samenwerkingsovereenkomst (SOK) in kader centrumplan Eerbeek.

Informatie per verbonden partij

1. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), opgericht in 1914 en gevestigd in Den Haag, is de bank van de overheid en voor het maatschappelijk belang. De BNG voorziet in zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening en biedt zo toegevoegde waarde aan haar aandeelhouders en de Nederlandse publieke sector. Volgens de statuten is de BNG 'bankier ten dienste van overheden', zoals gemeenten, provincies, gemeenschappelijke regelingen, politieregio's en met overheden verbonden instellingen en bedrijven op het terrein van volkshuisvesting, openbaar nut, onderwijs en gezondheidszorg. De missie en de strategie van de BNG zijn vertaald in de volgende strategische doelstellingen:

- a. Behoud van substantiële marktaandelen in de Nederlandse publieke sector en semi-publieke domein.
- b. Behalen van een redelijk rendement voor aandeelhouders.

Voorwaardenscheppend hiervoor zijn het handhaven van de excellente kredietwaardigheid, het behoud van een scherpe inkooppositie en het realiseren van klantenpartnerschap op een zo effectief en efficiënt mogelijk wijze.

Brummen vraagt altijd bij de BNG een offerte bij het willen aangaan van een nieuwe lening (zie paragraaf D).

Brummen heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht op aandelen die de gemeente in bezit heeft.

Het financiële belang

De gemeente bezit 702 aandelen van € 2,50 per stuk, wat een waarde van € 1.755 vertegenwoordigt. Dit aantal is 0,00126% van het totaal aantal aandelen dat de BNG heeft uitgegeven. In de begroting 2017 wordt met een dividenduitkering rekening gehouden van € 1.000. De werkelijke ontvangst in 2015 is € 400, in 2014 is € 892 ontvangen en de bate in 2013 lag net boven de € 1.000.

Ontwikkelingen

Sinds eind 2013 zijn gemeenten verplicht rentedragende liquide middelen in de schatkist onder te brengen. Dit beperkt de BNG in de (bedrijfsmatige) mogelijkheden binnen het bankverkeer.

Het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar

(bedragen * miljoen)		01-01-2015		31-12-2015
Eigen vermogen	€	3.582	€	4.163
Vreemd vermogen	€	149.891	€	145.317
Achtergestelde schulden	€	32	€	31

Over 2015 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van € 226 miljoen (2014: € 126 miljoen). De omvang van nieuw verstrekte langlopende leningen ligt in 2016 naar verwachting in lijn met die van het voorgaande jaar. Mede onder invloed van aanhoudende lage lange rentetarieven en de terughoudende rentepositie van de bank zal het renteresultaat in 2016 naar verwachting lager uitkomen dan over het verslagjaar. Het resultaat financiële transacties zal ook in de nabije toekomst gevoelig blijven voor politieke, economische en monetaire ontwikkelingen.

Gezien de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2016. Uit een in 2016 uitgevoerde stress test onder banken kwam de BNG als beste Nederlandse bank naar voren.

Bijdrage 4 K's

Gelet op de manier waarop de BNG opereert is er voor de gemeente Brummen als aandeelhouder geen reden het beleid aan te passen. De beleidsvrijheid voor gemeenten is verder beperkt sinds de aanpassing van de Wet financiering decentrale overheden (wet Fido) per eind 2013 (zie ontwikkelingen).

Criterium	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
Kwaliteit	N.v.t
Kosten	N.v.t
Kwetsbaarheid	N.v.t
Kansen voor medewerkers	N.v.t

2. Vereniging Nederlandse Gemeenten

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden. Tweede Kamer, Kabinet en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke gesprekspartners. Dienstverlening: advisering aan alle leden over actuele ontwikkelingen (pro actief) en advisering aan individuele leden (op verzoek). De platformfunctie wordt uitgeoefend via de VNG-commissies, Provinciale afdelingen, congressen, studiedagen en ledenraadplegingen.

Vanuit de VNG, vestigingsplaats Den Haag, wordt regelmatig overlegd met besluitvoorbereiders van departementen en provincies. Zo vindt in een vroeg stadium beïnvloeding, in voor gemeenten gunstige zin, van wet- en regelgeving plaats. Deze belangenbehartiging zet zich voort in het gehele proces van besluitvorming bij de rijksoverheid en provincies. De VNG initieert bestuurlijk overleg waarbij een delegatie van VNG-bestuurders en directieleden onderhandelt namens de gemeenten met ministers en staatssecretarissen. De VNG-belangenbehartiging richt zich ook op Tweede en Eerste Kamer en belangrijke maatschappelijke organisaties. De soms tegenstrijdige belangen van grote en kleine gemeenten en de rol van de VNG daarbij is regelmatig punt van aandacht binnen de VNG.

Het financiële belang

De bijdrage van onze gemeente wordt in 2017 geraamd op € 29.487, met daarnaast een bijdrage aan de VNG, afdeling Gelderland van € 1.050. De definitieve hoogte van de financiële bijdrage (contributie) wordt in de Buitengewone Algemene Leden Vergadering door de leden van de VNG bepaald.

Geconsolideerde balans van de VNG per ultimo

(bedragen x € 1.000)		2015		2014
Vaste Activa	€	68.897	€	70.330
Vlottende Activa	€	82.213	€	72.644
Groepsvermogen	€	63.615	€	64.382
Voorzieningen	€	2.903	€	2.111
Kortlopende schulden	€	84.601	€	76.481

Ontwikkelingen

Geen specifieke ontwikkelingen.

Bijdrage 4 K's

Wij zoeken vooral naar een samenwerking waarbij we de ondersteuning door de VNG kunnen versterken. In het bijzonder ondersteuning bij de transitie die we door maken als kantelende overheid. Op die wijze streven we ernaar de kwaliteit van onze organisatie te verbeteren en de kwetsbaarheid te verkleinen.

Criterium	VNG
Kwaliteit	Deskundigheid en netwerk/lobby
Kosten	Uitvoering in eigen beheer niet haalbaar
Kwetsbaarheid	Lidmaatschap maakt gemeente minder kwetsbaar
Kansen voor medewerkers	Kennis- en competentie-ontwikkeling/ benutten netwerk

3. Circulus-Berkel B.V.

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Circulus-Berkel B.V. verzorgt de inzameling van al het huishoudelijk afval voor o.a. de gemeente Brummen. Niet alleen de lediging van groene en grijze containers, maar ook de inzameling van onder meer papier, glas, chemisch afval, snoeiafval, kunststoffen en grof huishoudelijk afval. Verder houdt Circulus-Berkel zich ook actief bezig met ongediertebestrijding en beheert de afvalbrengpunten in o.a. Brummen.

Circulus-Berkel B.V. is op 1 december 2014 ontstaan uit een fusie tussen Circulus B.V. en Berkel Milieu N.V. Voor de fusie was de instemming nodig van alle acht deelnemende gemeenten en was toestemming vereist van zowel de provincie Gelderland als de provincie Overijssel. Omdat beide bedrijven bestuurlijk en operationeel al één waren, heeft de fusie alleen nog een effect op de financiële administraties die nu als laatste samengevoegd kunnen worden.

Het financiële belang

De gemeente is aandeelhouder van Circulus Berkel B.V. De deelname van de gemeente in de vennootschap is gebaseerd op het aantal particuliere huisaansluitingen in onze gemeente. Dat zijn de aansluitingen waar Circulus Berkel B.V. huishoudelijk afval inzamelt. Per 100 huisaansluitingen heeft de gemeente recht op 1 aandeel. De gemeente heeft per eind 2014 82 aandelen in bezit met een tegenwaarde van € 37.210. Dit is de nominale waarde. De intrinsieke waarde per 31 december 2014 is berekend op € 600.000.

Op basis van een jaarlijkse dienstverleningsovereenkomst wordt de hoogte van de bijdrage van onze gemeente bepaald. In 2017 gaat het daarbij om een bedrag van afgerond € 1.275.000 (incl. meerwerk). Aan uit te keren dividend aan Brummen is een bedrag ad € 28.000 geraamd.

(bedragen x miljoen euro)		2015		2014
Netto Omzet	€	42,473	€	42,019
Bedrijfsresultaat	€	2,333	€	2,580
Balanstotaal Eigen Vermogen	€	10,4	€	9,5
Balanstotaal Voorzieningen	€	2,4	€	2,4
Balanstotaal	€	33,2	€	35,3
Kostprijs van de Omzet	€	28,522	€	28,094
Gem. debiteurensaldo	€	0,931	€	1,091
Gemiddeld crediteurensaldo	€	4,988	€	4,399

Ontwikkelingen

In 2014 is de nieuwe strategie voor de periode 2015-2020 vastgesteld. Deze strategie borduurt voort op de vorige, maar heeft een aantal nieuwe elementen.

Circulus-Berkel wil bijdragen aan twee belangrijke veranderingen in de samenleving. De eerste is het verder terugdringen van afval en zoveel mogelijk producten en materialen die vrijkomen hergebruiken of omzetten in grondstoffen. Dat is goed voor het milieu, schept regionaal arbeidsplaatsen én stimuleert de economie.

De tweede is het bijdragen aan het verbeteren van de leefomgeving in de regio. Wij zien duidelijk dat de afstandelijke 'openbare ruimte' overgaat in een gedeelde omgeving. Een omgeving waarvan bewoners en passanten gebruikmaken en waarvan zij de kwaliteit waarderen en willen verbeteren.

Aan deze twee grote maatschappelijke veranderingen willen we bijdragen met onze vier gelijkwaardige kernwaarden: milieuwinst, activering, participatie en excellente dienstverlening.

Bijdrage 4K's

De uitvoering van het beleid 'Van afval naar grondstof' begint zijn vruchten af te werpen. De betrokken medewerkers van gemeenten ontmoeten elkaar met enige regelmaat in regionaal verband om ervaringen en kennis te delen. Dit leidt tot een verbetering van de kwaliteit en daarmee een vermindering van de kwetsbaarheid. Bovendien kan de medewerker op die wijze werken aan zijn/haar persoonlijke ontwikkeling.

Criterium	Circulus Berkel
Kwaliteit	Significante bijdrage aan realisatie ambities afvalscheiding
Kosten	Minder kosten dan bij uitvoering in eigen beheer
Kwetsbaarheid	Schaalgrootte maakt minder kwetsbaar
Kansen voor medewerkers	Kennis- en competentie-ontwikkeling/ benutten netwerk

4. Waterbedrijf Vitens

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De vennootschap, vestigingsplaats Utrecht, heeft ten doel de uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water en het verrichten van alles wat met de publieke waterwinning verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn in de ruime zin van het woord.

Het financiële belang

Tot en met 2005 was de gemeente aandeelhouder via het in bezit hebben van zowel gewone- als preferente aandelen. Op 26 januari 2006 besloot de gemeenteraad de preferente aandelen aan het waterbedrijf te verkopen voor een bedrag van € 1.432.200. Om de aankoop te financieren heeft Vitens op hetzelfde moment een zogenaamde "achtergestelde" lening van de gemeente ontvangen. Deze lening, die in een tijdsbestek van 15 jaar wordt afgelost, levert in 2017 een geraamde rentebaten op van € 17.186.

Elke daadwerkelijke aflossing met € 95.480 per jaar verkleint het risico dat aan een achtergestelde lening zit. Bij een faillissement zal de uitbetaling van het dan nog uitstaande bedrag aan lening de minste kans van slagen op verhaal hebben.

Het jaarlijkse dividend op de 21.364 "gewone" aandelen wordt geraamd op € 52.769.

Balansgegevens.

Eigen Vermogen:

Het eigen vermogen per 31 december 2016 zal naar verwachting € 441,3 miljoen bedragen;
Het eigen vermogen per 31 december 2017 zal naar verwachting € 466,1 miljoen bedragen.
De stijging komt door een verwachte winst 2017 ad € 29,1, derivaten € 10 en een uitbetaling dividend 2016 ad € 14,3.

Vreemd Vermogen:

Het vreemd vermogen per 31 december 2016 zal naar verwachting € 1.292,8 miljoen bedragen;
Het vreemd vermogen per 31 december 2017 zal naar verwachting € 1.289,6 miljoen bedragen.

Resultaat:

Het verwachte resultaat 2017 bedraagt € 29,1 miljoen;

Het verwachte dividend over boekjaar 2017 (uitbetaald in 2018) bedraagt € 11,6 miljoen;

Het verwachte dividend per aandeel over boekjaar 2017 bedraagt € 2,01;

Solvabiliteit per 31 december 2017 bedraagt 26,5% (per 31 december 2016: 25,4%);

Solvabiliteit (inclusief achtergestelde geldleningen) per 31 december 2017 bedraagt 30,1% (per 31 december 2016: 29,1%).

Algemeen;

Maximale WACC voor 2016 en 2017 bedraagt 4,2%;

Dividend voor aandeelhouders: 40% van het behaalde resultaat;

Resultaat 2016 uitgegaan van max. WACC van 4,2% is € 35,7 miljoen, dividend 40% is € 14,3 miljoen,

Per aandeel € 2,47;

Derivaten: Per 31 december 2016 is de verwachte stand van de derivaten € 100 miljoen negatief (jaarplan ultimo 2016 € 81 miljoen) en per 31 december 2017 € 90 miljoen (jaarplan ultimo 2017 € 71 miljoen).

Ontwikkelingen

Geen specifieke ontwikkelingen.

Bijdrage 4 K's

Criterium	Vitens
Kwaliteit	N.v.t
Kosten	N.v.t
Kwetsbaarheid	N.v.t
Kansen voor medewerkers	N.v.t

5. NUON/Vattenfall**Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd**

Nuon draagt bij aan het verduurzamen van de energievoorziening en werkt aan een betrouwbare, betaalbare en zo duurzaam mogelijke energielevering.

De verbondenheid met NUON beperkt zich tot een achtergestelde lening ad € 846.660.

Het financiële belang

Door het vaste percentage van 10% over de uitstaande belegging bedraagt de renteopbrengst per jaar € 84.666.

Equity attributable to Nuon shareholders (bedragen x miljoen euro)				
		2015		2014
Share Capital	€	684	€	684
Share Premium	€	2,797	€	2,797
Reserve for cash flow hedge	€	-/- 137	€	-/- 107
Currency translation reserve	€	5	€	3
Legal reserves	€	140	€	341
Other reserves	€	-/- 862	€	-/- 872
Result of the year	€	44	€	-/- 191
Total	€	2,671	€	2,655

Hieruit blijkt dat er ten opzichte van de laatste jaren een positief resultaat is geboekt. 2015 € 44 miljoen, 2014 € 191 miljoen verlies en 2013 € 419 miljoen verlies.

Ontwikkelingen

Vattenfall is voor 100% eigendom van de Zweedse staat. Vattenfall is eind 2014 voor 79% eigenaar van NUON. In 2015 zullen de resterende 21% aandelen overgenomen worden van de huidige andere eigenaren (provincies en enkele steden) tegen al eerder vastgestelde prijzen. Eerdere geluiden dat Vattenfalls van plan is om het niet Scandinavië-deel voor een gedeelte te verkopen, staat niet als ontwikkeling binnen het jaarverslag van NUON opgenomen.

Risico op het (deels) niet uitbetalen van rente wordt als klein beschouwd. Het rentepercentage van 10% kan als ongekend hoog kan worden beschouwd. Het feit dat er van aflossing op de uitstaande lening geen sprake is, betekent bij een faillissement wel dat terugbetaling een geringe kans van slagen heeft. Ook zal er dan geen sprake meer zijn van rentebetalingen.

Bijdrage 4 K's

Criterium	Nuon
Kwaliteit	N.v.t
Kosten	N.v.t
Kwetsbaarheid	N.v.t
Kansen voor medewerkers	N.v.t

6. Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Op grond van de bepalingen in de Wet Veiligheidsregio's 2010 is deze gemeenschappelijke regeling belast met de regionale (verlengd lokale) brandweertaken. Hieraan wordt invulling gegeven door de samenwerking van verschillende diensten en besturen.

Er wordt samengewerkt op het gebied van brandweertzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van de openbare orde en veiligheid.

Het financiële belang

De gemeentelijke bijdrage aan de regio, inclusief de GHOR, wordt voor 2017 geraamd op € 924.674, oplopend tot € 945.339 in 2020.

(bedragen x miljoen euro)						
		2015		2014		2013
Eigen vermogen per 31-12	€	5,200	€	4,572	€	3,669
Nog te bestemmen resultaat	€	1,100	€	0,573	€	1,343
Totaal eigen vermogen	€	6,000	€	5,145	€	5,012
Vreemd vermogen	€	34,600	€	32,576	€	36,723

Ontwikkelingen

Voor de financiering van de Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG) wordt vanaf 2017 een andere verdeelsleutel gehanteerd. Het nieuwe verdeelmodel is gebaseerd op de algemene uitkering uit het gemeentefonds voor het cluster openbare orde en veiligheid / brandweer en rampenbestrijding. Omdat bij het toepassen van het nieuwe verdeelmodel zogenoemde voor- en nadeel gemeenten ontstaan wordt voor de invoering een overgangstermijn aangehouden. Vanaf 2021 betalen alle gemeenten voor 100% volgens de nieuwe verdeelsleutel. De gevolgen van de nieuwe systematiek voor Brummen zijn beperkt, mede doordat de bekostiging van het brandweercluster IJsselstreek ook al via de gemeentefonds systematiek gebeurde.

Bijdrage 4 K's

De gemeente is alleen verantwoordelijk voor de huisvesting. Mocht in de toekomst ook overdracht van de huisvesting naar de VNOG gaan, dan zal dit met de groots mogelijke zorgvuldigheid gebeuren.

Hoewel wettelijk verplicht, zien we ook voordelen voor de betrokken medewerkers van gemeenten met het oog kennisdeling en –ontwikkeling.

Criterium	VNOG
Wettelijk verplicht	

7. Regio Stedendriehoek

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Het bureau van de Stedendriehoek coördineert, faciliteert en communiceert de samenwerking tussen de gemeenten binnen de Stedendriehoek. Daarnaast biedt ze ambtelijke ondersteuning aan de Regioraad en Dagelijks Bestuur van de regio.

Het bureau heeft tevens communicatielijnen op alle niveaus tussen bestuurders, uitvoerders en bevolking. Vanuit deze taken is Bureau Stedendriehoek verantwoordelijk voor diverse publicaties zoals het Jaarverslag Stedendriehoek en de Agenda Stedendriehoek.

Het bureau van de Stedendriehoek heeft een beperkt aantal vaste formatieplaatsen voor communicatie, lobby, Europese subsidies en bestuur ondersteuning. Andere inhoudelijke activiteiten ten behoeve van de Stedendriehoek worden verricht door gedetacheerde medewerkers uit de deelnemende gemeenten.

Het financiële belang

De gemeentelijke bijdrage aan de regio is afhankelijk van het aantal inwoners van de gemeente. Voor 2017 is een bijdrage geraamd van € 64.399. Dit bedrag is inclusief een euro bijdrage per inwoner voor het Strategische Board.

Het weerstandsvermogen van de regio stedendriehoek is niet groot. Indien onverhoopt op enig moment de regio niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen moet teruggevallen worden op de deelnemende gemeenten.

Eigen Vermogen		2015		2014		2013
Algemene reserve	€	0	€	0	€	0
Bestemmingsreserve	€	213.000	€	223.000	€	251.000
Nog te bestemmen resultaat	€	17.000	€	22.000	€	44.000
Totaal	€	230.000	€	245.000	€	294.000

Ontwikkelingen

Met de voorstellen vanuit de nieuwe agenda is ook de rol van de Stedendriehoek veranderd, met meer focus op minder thema's. Verder meer samenwerking met ondernemers en onderwijsinstellingen via het strategisch board. Verdubbeling van het budget voor strategisch board is binnen de regio in bespreking.

Bijdrage 4 K's

We zien dat er steeds meer zaken zijn waarbij de regionale samenwerking onze lokale aanpak versterkt. Onder andere in het kader van de programma's 'Samen goed voor elkaar' en 'Ruimte voor Eerbeek'. Het kan ook zijn dat we willen samenwerken omdat dit efficiënter is. Een eventuele verhoging van onze gemeentelijke bijdrage in het budget voor de strategische board zullen wij kritisch beschouwen.

Criterium	Regio Stedendriehoek
Kwaliteit	Toenemende betekenis van regionale samenwerking voor lokale aanpak
Kosten	Schaalgrootte/ regionaal netwerk leiden per saldo tot kostenvermindering
Kwetsbaarheid	Regionaal gedragen oplossingen hebben grotere slagingskansen
Kansen voor medewerkers	Kennis- en competentie-ontwikkeling/ benutten netwerk

8. Gemeenschappelijke Regeling Delta

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De gemeenschappelijke regeling Delta, vestigingsplaats Zutphen, geeft uitvoering aan de Wet Sociale Werkvoorziening in opdracht van de gemeenten Bronckhorst, Brummen, Lochem, Voorst en Zutphen. Er wordt werk geboden aan zo'n 1.000 medewerkers met een arbeidsbeperking van verstandelijke,

lichamelijke of psychische aard. Er wordt gezorgd voor werk, arbeidsontwikkeling van het individu en de bevordering van de geschiktheid van mensen voor de reguliere arbeidsmarkt.

Het financiële belang

Het financieel beleid van Delta is gericht op een sluitende exploitatie zonder een bijdrage van de deelnemende gemeenten. Bedrijfseconomische risico's moeten afgedekt zijn door adequate reserves en voorzieningen. In de praktijk draait Delta als geheel sinds enige jaren met verlies, wat nog opgevangen kan worden uit gevormd Eigen Vermogen door positieve resultaten in de jaren ervoor. Het teruglopende verlies heeft met name te maken met het subsidieresultaat. Het bedrijfsresultaat blijft ondanks het verbeterde economisch tij achter.

De bijdrage van de deelnemende gemeenten bestaat nu nog uit een bijdrage in de bestuurskosten. Het aandeel van Brummen hierin bedraagt € 10.300. Daarnaast sluizen de gemeenten sinds 2008 de ontvangen rijksbijdrage voor de werkvoorziening volledig door naar Delta.

		2015		2014		2013
Totaal Eigen Vermogen	€	3.361.000	€	3.724.000	€	4.181.000
Algemene Reserve	€	2.383.000	€	2.579.000	€	3.273.000
Bestemmingsreserve	€	1.024.000	€	1.341.000	€	1.602.000
Resultaat	€	-/- 46.000	€	-/- 196.000	€	-/- 694.000
Vlottende Schuld	€	2.980.000	€	3.244.000	€	2.425.000
Overlopende Passiva	€	168.000	€	247.000	€	379.000

Ontwikkelingen

De voorgenomen integratie van Delta en Het Plein gaat niet door. De komende periode zal binnen de gemeenschappelijke regeling Delta gesproken worden over de vraag 'hoe' de vijf gemeenten de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening willen en kunnen vorm geven.

Bijdrage 4 K's

Criterium	Delta
Kwaliteit	PM
Kosten	PM
Kwetsbaarheid	PM
Kansen voor medewerkers	PM

9. Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Noord en Oost Gelderland.

Noord- en Oost-Gelderland

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

GGD Noord- en Oost-Gelderland is de gezondheidsdienst van 22 gemeenten. De GGD biedt actief 'Een gezond houvast' en bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de inwoners binnen de regio, met speciale aandacht voor jeugd en risicogroepen. De GGD voert de Wet Publieke Gezondheid (WPG) uit. Zij wil zich profileren als een herkenbare en laagdrempelige organisatie en als een leverancier van betrouwbare en vakkundige zorg aan haar klanten.

Het financiële belang

De bijdrage van Brummen is in 2017 geraamd op € 124.301 voor de Algemene Gezondheidszorg en € 171.653 voor de Jeugdgezondheidszorg. Deze bijdragen zijn conform afspraak via een bijdrage per inwoner over de deelnemende gemeenten verdeeld. Daarnaast heeft de GGD nog producten die op basis van afname met de vragende gemeenten worden afgerekend. Voor Brummen betreft dit laatste vooral de kosten voor toezicht op de kwaliteit van de kinderopvang en peuterspeelwerk.

De GGD heeft in 2015 financieel € 224.000 positief gedraaid (2014: € 238.000 positief). De afgelopen jaren is het voordeel uitgekeerd aan de deelnemende gemeenten (Brummen 2014 €6.668). Voor 2015

is besloten het resultaat te bestemmen voor kosten in verband met de ondersteuning van de dialoog jeugdgezondheidszorg (€ 50.000) en de te verwachten extra kosten in verband met de toegenomen publieke gezondheidszorg voor vluchtelingen (€ 174.000).

(bedragen x € 1.000)		2015		2014		2013
Algemene reserve	€	1.474	€	1.474	€	1.474
Bestemmingsreserve	€	1.250	€	1.433	€	1.642
Resultaat	€	224	€	238	€	391
Voorzieningen	€	355	€	487	€	488
Crediteuren	€	725	€	1.362	€	1.233
Overlopende passiva	€	1.962	€	2.175	€	1.746

Ontwikkelingen

De GGD is volop bezig om de bedrijfsvoering zo flexibel mogelijk vorm te geven. Dit mede met oogmerk om gemeenten maximaal hun eigen beleid te laten voeren op de diverse taken, ook als dit zou leiden tot het weghalen (uitnemen) van niet wettelijk bij de GGD neergelegde taken. Bij uitnemen krijgen de uitnemende gemeenten dan wel dezelfde rekening van frictiekosten voorgelegd als dat ook bij uittreden al het geval zou zijn. De gemeente Apeldoorn heeft al te kennen gegeven de taken van de Jeugdgezondheidszorg bij de GGD weg te willen halen om deze dan aan te haken bij de plaatselijke Centrum voor Jeugd en Gezien (CJG)-kantoren. Als dit doorgaat verkleint dit de omzet van de GGD met circa 20% (aandeel Apeldoorn) van 40% (aandeel JGZ in totale begroting GGD). Bij teveel uitnamen komt de discussie over de minimale schaalgrootte van de GGD aan de orde.

Qua jaarlijkse indexering van de begroting gaat de GGD afstemming zoeken met de VNOG, die voor dezelfde 22 gemeenten werkzaam is.

De GGD moet aan dezelfde BBV-eisen voldoen als de gemeenten. Dit betekent o.a. dat ook de GGD vanaf 2017 de overheadkosten niet meer aan de directe producten mag koppelen. Onderzocht wordt nog hoe hiermee moet worden omgegaan.

Bijdrage 4 K's

De transitie in de zorg maakt dat de GGD en de gemeente Brummen volop in ontwikkeling zijn. De gemeente ziet de GGD als een belangrijke partner in het totale takenpakket van het Sociale Domein, waarbij preventie een steeds grotere rol krijgt om curatieve kosten te kunnen beperken.

Criterium	GGD
Kwaliteit	Schaalgrootte/netwerk/deskundigheid vergroten kwaliteit
Kosten	In eigen beheer niet uit te voeren
Kwetsbaarheid	Schaalgrootte/netwerk/deskundigheid verminderen kwetsbaarheid
Kansen voor medewerkers	Kennis- en competentie-ontwikkeling/ benutten netwerk

10. Omgevingsdienst Veluwe IJssel (OVIJ).

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Binnen de oprichting van de regionale uitvoeringsdienst maakt Brummen deel uit van de omgevingsdienst Veluwe/IJssel (OVIJ), vestigingsplaats Apeldoorn. De OVIJ bestaat uit de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Epe, Voorst en de provincie Gelderland. De OVIJ is ingesteld voor de behartiging van de belangen van de deelnemers op het punt van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht ten aanzien van milieu. Onder de belangen van de deelnemers wordt ook verstaan, het belang van een goede samenwerking tussen de Gelderse Omgevingsdiensten (GO).

Het financiële belang

In de begroting van 2017 is een bedrag ad € 319.800 opgenomen voor bijdrage voor OVIJ.

Balansgegevens:

		2015		2014		2013
Algemene Reserve	€	150.000	€	150.000	€	150.000
Bestemmingsreserves	€	73.627	€	120.000	€	143.738
Resultaat	€	229.365	€	100.527	€	704.371
Voorzieningen	€	153.134	€	137.068	€	30.000
Kortlopende schulden	€	1.146.994	€	737.738	€	293.364

Ontwikkelingen

In de wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving worden eisen gesteld ten aanzien van de kwaliteit en kwantiteit van de uit te voeren werkzaamheden op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Ook OVIJ moet hieraan voldoen. Gewerkt aan de hand van het in 2014 opgestelde verbeterplan. Daarbij wordt ook gekeken naar verschillende vormen van regionale samenwerking. Qua risico's beperken die zich bij de OVIJ tot de normale bedrijfsvoering risico's.

In het najaar 2016 worden voorbereidingen getroffen om de huidige inputfinanciering (bijdrage op basis van inbreng fte) om te zetten naar outputfinanciering (bijdrage op basis van afname producten). Deze maatregel van de OVIJ vloeit voort uit een analyse en evaluatie van het eigen functioneren.

Bijdrage 4K's

In het najaar van 2016 vindt een heroverweging plaats van deze samenwerking. In het kader van de voorbereiding van de dienstverleningsovereenkomst (DVO) voor 2017 zullen wij toetsen aan de criteria 'kosten, kwaliteit, kwetsbaarheid en kansen voor medewerkers'. We zullen daarbij ook onderzoeken of een overheveling van overige taken die onder de omgevingsvergunning vallen een optie is (meer dan alleen milieutaken).

Criterium	OVIJ
Kwaliteit	PM
Kosten	PM
Kwetsbaarheid	PM
Kansen voor medewerkers	Kennis- en competentie-ontwikkeling/ benutten netwerk

11. Basismobiliteit.

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd.

De provincie, vestigingsplaats Arnhem, coördineert in samenwerking met de deelnemende gemeenten, waaronder Brummen, het openbaar vervoer van deur tot deur. Het is bedoeld voor mensen die, om welke reden dan ook, geen gebruik kunnen maken van het reguliere openbaar vervoer. Het vervoer is per 1 januari 2013 opnieuw aanbesteed t/m 2016. Ook het noodzakelijke callcenter (telefonisch meldpunt) is voor die periode aanbesteed. Intussen is een proces op gang gekomen waarbij de provincie zich terugtrekt bij het organiseren van het vraagafhankelijk en collectieve vervoer. Negen gemeenten, waaronder Brummen, hebben het voornemen uitgesproken om gezamenlijk deze taak via een BedrijfsVoerings Overeenkomst (BVO) op basis van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen op te pakken. Beoogd wordt om op deze wijze per 1 januari 2017 een regionale structuur te hebben, die solide, efficiënt, klantvriendelijk en beter afgestemd op de mogelijkheden van inwoners vervoerstromen over de gemeentegrenzen organiseert. Uiterlijk per 1 januari 2018 hebben alle negen gemeenten alle vervoersstromen bij de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling onder gebracht. De formele juridische start van de BVO is 1 maart 2016.

Het financiële belang

Bij de regiotaxi gaat het nog alleen om het collectieve vervoer op basis van de WMO. In de begroting 2017 is hiervoor € 181.869. Bij de BVO gaat het daarnaast ook om het leerlingenvervoer (2017 geraamd € 582.243). De BVO gaat daarbij ook de nieuwe vervoerstaken in het kader van de WMO verzorgen, wat vooral vervoer naar dagbesteding en vervoer in het kader van Jeugdhulp behelst.

De aard van de verbondenheid bij Regiotaxi brengt met zich mee dat er hier geen sprake is van

een Eigen Vermogen.

Ontwikkelingen

Zie tekst bij openbaar belang.

Bijdrage 4K's

Zie tekst bij openbaar belang.

Criterium	Basismobiliteit
Kwaliteit	Schaalgrootte vergroot kwaliteit
Kosten	Schaalgrootte leidt tot efficiëntere inzet van middelen
Kwetsbaarheid	Schaalgrootte leidt tot vermindering van kwetsbaarheid
Kansen voor medewerkers	Kennis- en competentie-ontwikkeling/ benutten netwerk

12. Regionaal Archief Zutphen.

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd.

Het Regionaal Archief Zutphen, vestigingsplaats Zutphen is een openbare archiefdienst met enkele wettelijke taken. Voor de gemeenten Brummen, Lochem en Zutphen bewaart het RAZ historisch informatie en stelt deze beschikbaar.

Het financiële belang

Sinds de verzelfstandiging tot Regionaal Archief Zutphen heeft de relatie de vorm van een inkooprelatie, waarbij vanuit inkoopcriteria er zich geen alternatief voordoet. In de begroting 2017 is een budget van € 45.000 beschikbaar. De aard van de verbondenheid brengt met zich mee dat informatie over de hoogte van het Eigen Vermogen van Regionaal Archief Zutphen per eind 2015 niet hier hoeft te worden vermeld.

Bijdrage 4K's

Criterium	Regionaal archief Zutphen
Kwaliteit	n.v.t.
Kosten	n.v.t.
Kwetsbaarheid	n.v.t.
Kansen voor medewerkers	n.v.t.

13. Stichting Archipel.

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Stichting Archipel, vestigingsplaats Zutphen, behartigt vanaf 1 januari 2006 de belangen van het openbaar onderwijs in de gemeenten Brummen, Voorst en Zutphen.

Het financiële belang

De stichting voert de taak van bevoegd gezag uit en ontvangt hiervoor doeluitkeringen van het rijk. Binnen deze doeluitkeringen moeten alle kosten worden opgevangen. Er is geen aanspraak op een (jaarlijkse) bijdrage van Brummen. De gemeente blijft financieel wel eindverantwoordelijk.

		2015		2014		2013
Algemene Reserve	€	3.035.000	€	3.203.000	€	3.154.000
Bestemmingsreserves	€	827.000	€	1.105.000	€	1.573.000
Resultaat	€	-/- 445.975	€	-/- 418.396	€	416.233
Voorzieningen	€	149.000	€	147.000	€	153.000
Kortlopende schulden	€	1.118.000	€	1.633.000	€	1.508.000
Overlopende passiva	8	1.298.650	€	649.000	€	764.000

De verliezen van 2014 en 2015 zijn ten laste van de bestemmingsreserves gekomen. Zie de achteruitgang van het volume van bestemmingsreserves.

Ontwikkelingen

De afname van het aantal leerlingen is minder dan verwacht, maar zet wel door. Dit heeft bij Archipel al geleid tot het verminderen van het aantal medewerkers en tot minder locaties. Archipel is waakzaam ten aanzien van het sluitend houden van de begroting en doet dit in goed overleg met de gemeenten. Hiermee wordt het risico op alsnog bijdragen in negatieve exploitaties maximaal beperkt. Het verder beperken van het aantal scholen binnen het gehele gebied van Archipel is dan ook denkbaar. In de gemeente Brummen zijn twee scholen die al drie jaar onder de opheffingsnorm zitten.

Bijdrage 4K's

Het beheer en onderhoud van de nieuwe scholen (Spr@nkel in Eerbeek en P@rk in Brummen) is in 2016 aan de nieuwe scholen overgedragen.

Criterium	Stichting Archipel
Wettelijk verplicht	

14. PPS constructie Lombok II Eerbeek.

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd.

De gemeente, vestigingsplaats Brummen, heeft de uitvoering van het complex Lombok in de bouwgrond-exploitatie uitgewerkt via een PPS-constructie, dus samen met een marktpartij. Hierbij gaat het om Rotij Grondontwikkeling Oost BV. Het aandeel van de gemeente in het exploitatieresultaat is 36%.

Het financiële belang

De verwachting is dat de constructie een financiële omvang heeft van € 11,7 miljoen. De administratie van de PPS wordt door de gemeente gevoerd. De PPS is onderdeel van de gemeentelijke balans.

Ontwikkelingen

Het risico voor de gemeente op negatieve afwikkeling van de PPS is onderdeel van de "voorziening risico's bouwgrond" zoals die op de balans van de gemeente is opgenomen.

Bijdrage 4K's

Een heroverweging van de PPS constructie hangt samen met de heroverweging van de samenwerkings-overeenkomst (SOK) in het kader van het centrumplan Eerbeek.

Criterium	PPS constructie Lombok II Eerbeek
Kwaliteit	PM
Kosten	PM
Kwetsbaarheid	PM
Kansen voor medewerkers	N.v.t

15. Leisure Lands

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd.

Deze holding, vestigingsplaats Arnhem, behartigt de privaatrechtelijke belangen van de deelnemende gemeenten, waaronder Brummen, voor de recreatieve en toeristische ontwikkelingen binnen het betreffende gebied. Sinds 4 maart 2015 is dit de statutaire naam van de voormalige RGV Holding BV.

Het financiële belang

Als aandeelhouder van de holding heeft Brummen een beperkt belang van 4.305 aandelen met een nominale waarde van € 1. De aandelen mogen na 5 jaar verhandeld worden. De aandelen staan voor nul euro op de balans van de gemeente.

Het **Eigen Vermogen** van de holding bedraagt per 31 december 2015 € 55.004.000 (2014: € 52.383.000 2013: € 49.903.000).

Ontwikkelingen

Geen. Risico's zijn niet aanwezig. De overname van RAL kende een waarde van € 124 per aandeel RGV Holding. Dit bedrag als uitgangspunt nemend zou de waarde van de aandelen van Brummen theoretisch op € 533.820 te berekenen zijn.

Volgens de jaarrekening 2015 van RGV Holding BV komt de intrinsieke waarde van het aandelenkapitaal van Brummen uit op een bedrag van €1.203.781.

Bijdrage 4 K's

Leisure Lands is de voormalige Recreatie Gemeenschap Veluwe, een zogenoemde GR (= Gemeenschappelijke Regeling). Deze is per 1 januari 2010 omgezet naar een Holding. Door het omzetten van de gemeenschappelijke regeling in de RGV Holding zijn de publieke taken van de GR terug gegaan naar de gemeentelijke overheden. Dit betrof het beheer en onderhoud van fietspaden. De holding heeft zich vervolgens uitsluitend gericht op recreatiegebieden en gronden die zij in bezit hebben.

Toen de GR werd omgezet in een holding kregen alle deelnemende gemeenten een aandelenpakket naar rato van het inwonertal. Sindsdien is de gemeente Brummen aandeelhouder van de Recreatie gemeenschap Veluwe, waarvan de naam vorig jaar werd gewijzigd in Leisure Lands.

Er zijn zowel in sociale als in maatschappelijke als in financiële zin geen kosten verbonden aan het aandeelhouderschap van Leisure Lands. Dat ligt ook vast in de aandeelhoudersovereenkomst.

De opbrengsten van het aandeelhouderschap zijn op dit moment nihil. Momenteel is er namelijk geen sprake van dividend omdat er nog steeds een negatief operationeel resultaat is van de Holding Leisure Lands. Zodra er sprake is van een positief operationeel resultaat, kan het aspect dividendbeleid op de agenda van de aandeelhoudersvergadering worden geplaatst.

Er is geen sprake meer van een gemeenschappelijke regeling. Brummen is aandeelhouder van de Holding Leisure Lands. Hier zouden we kunnen uitstappen en ons aandelenpakket 'verkopen'. De waarde die de huidige aandelen vertegenwoordigen (intrinsieke waarde ruim 1 miljoen euro) is echter niet de waarde die bij verkoop zal worden uitbetaald. Momenteel zal hooguit de boekwaarde worden uitgekeerd. Kortom: uittreden nu zal niets opleveren. Over een aantal jaren is dat mogelijk wel het geval.

Criterium	Leisure Lands
Kwaliteit	N.v.t
Kosten	N.v.t
Kwetsbaarheid	N.v.t
Kansen voor medewerkers	N.v.t

16. Samenwerkingsovereenkomst (SOK) in kader centrumplan Eerbeek.

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd.

De gemeenteraad Brummen, vestigingsplaats Brummen, heeft bepaald dat de gemeente een maatschappelijk belang heeft bij het aanpakken van het centrum Eerbeek. Dit vertaalt zich financieel in een eenmalige bijdrage van € 4,7 miljoen aan de 3 deelnemende partijen, zijnde Rotij, Bouwfonds en Sprengenland. Op 6 juli 2011 is de samenwerkingsovereenkomst (SOK) getekend. De administratie van het bouwcomplex centrumplan Eerbeek wordt door de gemeente verzorgd. Dit betekent ook dat de gronden formeel in eigendom zijn van de gemeente.

Het financiële belang

De € 4,7 miljoen bijdrage is in de administratie verwerkt. De provincie wil 50% hiervan afdekken. Daarvoor moet de uitvoering wel voldoen aan de eisen van de provincie. Het is in het financiële belang van de gemeente dat de uitvoerende partijen met deze eisen rekening houden. Verder brengt de gemeente bezit in. De SOK is onderdeel van de gemeentelijke balans. Van een zelfstandig Eigen Vermogen is daarmee geen sprake. Gezien de huidige ontwikkelingen zijn er bij dit project aanzienlijke risico's. Het gemeentelijk risico van deze bestaande overeenkomst is onderdeel van de gemeentelijke weerstandreserve.

Ontwikkelingen

Zie voorgaande teksten.

Bijdrage 4 K's

In 2017 neemt u een besluit over de PlanMer. Het zal duidelijk zijn dat de PlanMer gevolgen heeft voor de geldende structuurvisie en de op basis daarvan afgesloten samenwerkingsovereenkomst (SOK). En dus ook gevolgen heeft voor de positie van de gemeente Brummen. Daarnaast heeft het proces van de PlanMer geleid tot een vertraging in de scholenbouw. Hierdoor zullen de bouwkosten toenemen. De exacte consequenties zijn nu nog niet weer te geven.

Criterium	SOK centrumplan Eerbeek
Kwaliteit	PM
Kosten	PM
Kwetsbaarheid	PM
Kansen voor medewerkers	N.v.t.

Visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting

Het grondbeleid van de gemeente is vastgelegd in de nota Grondbeleid. Op 30 juni 2016 is deze nota door de gemeenteraad vastgesteld. De hoofdlijnen van deze nota zijn:

- Het grondbeleid is dienend aan het ruimtelijk beleid voor wonen, werken en recreëren;
- Er wordt een regisserend grondbeleid gevoerd;
- Er worden marktconforme prijzen gehanteerd.

Door de invoering van de Wet ruimtelijke ordening zijn de mogelijkheden om ruimtelijke ontwikkelingen te faciliteren, zonder een actief grondbeleid te voeren, vergroot. De mogelijkheden die de Wet ruimtelijke ordening hiervoor biedt, worden dan ook benut.

Aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert

De Wet ruimtelijke ordening (Wro) biedt gemeenten verschillende mogelijkheden om invloed uit te oefenen op gebiedsontwikkelingen. De Wro kent hiervoor een privaatrechtelijk spoor (de anterieure overeenkomst) en een publiekrechtelijk spoor (het exploitatieplan). In beide sporen kan de gemeente naast de eisen in het bestemmingsplan, ook kwaliteitseisen stellen ten aanzien van de woningcategorieën (sociale huurwoningen, sociale koopwoningen en particulier opdrachtgeverschap) en eisen stellen ten aanzien van de uitvoering, bijvoorbeeld duurzaamheidsvereisten. Binnen de gemeente Brummen wordt er zoveel mogelijk gebruik gemaakt van anterieure overeenkomsten waarin de afspraken met initiatiefnemers worden vastgelegd. Waar dat nodig is, wordt ook het exploitatieplan ingezet om invloed uit te kunnen oefenen op de gebiedsontwikkeling.

Woningbouw

In 2013 heeft de gemeenteraad besloten om de bestemmingsplannen Elzenbos en Lombok te herzien. Voor de grondexploitatie Elzenbos is er in de loop van 2015 overeenstemming bereikt met de ontwikkelaars. Op basis hiervan is de oorspronkelijke grondexploitatie Elzenbos gesplitst in drie delen, I, II en III. Deel I is eind 2015 afgesloten. De grondexploitaties van deel II en III zijn eind 2015 vastgesteld, waarbij in totaal 45 woningen en een zorgcomplex worden gerealiseerd tot en met 2025. Voor Centrumplan Eerbeek en Lombok zijn de gevolgen nog niet bekend. De gemeenteraad heeft in 2016 de geactualiseerde grondexploitaties vastgesteld voor deze complexen.

Andere grondcomplexen ten behoeve van de ontwikkeling van woningbouw zijn eind 2014 afgesloten en zijn verantwoord op de post "Gronden en Landerijen".

Bedrijventerrein

In 2013 is door de gemeenteraad de grondexploitatie voor de uitbreiding van het bedrijventerrein Hazenberg vastgesteld. Het complex is "in exploitatie".

Actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie

Voor de complexen Lombok en de Hazenberg worden voorsnogs lichte positieve resultaten verwacht. Voor het complex Elzenbos wordt een negatief resultaat verwacht. Bij vaststelling van de jaarrekening over het verslagjaar 2011 in 2012 is een voorziening getroffen voor de afdekking van de risico's binnen alle grondexploitaties. Met het sluiten van een aantal complexen is ook de voorziening afgenomen. In totaal is per eind 2015 een voorziening beschikbaar van € 4.892.013.

De uitkomst van de discussie rondom de woningprogrammering heeft ook invloed op het resultaat van het complex Lombok. Het resultaat van het complex is afhankelijk van het aantal woningen, het woningsegment en de fasering. Nadat de uitkomst hiervan bekend is, worden de grondexploitaties geactuali-

seerd en kunnen de financiële gevolgen inzichtelijk worden gemaakt. Voor het complex Elzenbos zijn de financiële gevolgen inzichtelijk gemaakt en verwerkt in de Meerjaren Prognose Grondexploitaties 2016.

Per 1 januari 2016 wordt de belastingplicht voor ondernemingen van overheden voor de vennootschapsbelasting (VpB) ingevoerd. Dit betekent dat de gemeente in principe vennootschapsbelasting zal moeten betalen over werken en diensten die zij uitvoert als ondernemer. In die zin zullen naar verwachting ook de gemeentelijke grondexploitaties worden belast met vennootschapsbelasting.

Door de VNG wordt overlegd met de Fiscus over de manier waarop de gemeenten in het algemeen en in het bijzonder voor de grondexploitaties belast zullen worden. De gevolgen voor Brummen zullen naar verwachting begin 2017 duidelijk zijn.

In juli 2015 is er door de commissie BBV een voornemen tot herziening van de verslagleggingsregels voor de grondexploitaties gepresenteerd. Hierin staan een aantal regels welke van belang zijn voor de berekening van de grondexploitaties in de gemeente Brummen namelijk:

- Een maximale duur van 10 jaar voor grondexploitaties (afwijkingen toegestaan mits geautoriseerd door de raad en verantwoord in de jaarstukken;
- Geen indexering voor opbrengsten later dan 10 jaar;
- De rente in de grondexploitaties moet gebaseerd zijn op de werkelijke rente over het vreemd vermogen.

Aanpassing van de regels omtrent de NIEGG (Niet In Exploitatie Genomen Gronden) is voor de gemeente Brummen niet meer van toepassing omdat deze gronden eind 2014 zijn over gegaan naar de post "Gronden en Landerijen".

Indien er duidelijkheid is over de gevolgen van de VpB en de aanpassing van de verslagleggingsregels conform de BBV zullen de grondexploitaties hierop worden aangepast en zullen ter vaststelling worden aangeboden aan de gemeenteraad.

Onderbouwing van de geraamde winstneming

Het beleid is om alleen bij het afsluiten van een complex de eventuele winst te "nemen". Aan tussentijdse winstneming wordt daarom niet gedaan.

Beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken

De gronden niet in exploitatie zijn eind 2014 over gegaan naar de post "Gronden en Landerijen". Daarom is hiervoor geen verliesvoorziening getroffen.

Financiële overzichten

Totaaloverzicht van baten en lasten per programma in 2017

2017

2020

Hieronder een overzicht van de uitkomsten per programma. Voor een juist inzicht in de begrotingspositie wordt een onderscheid gemaakt in het resultaat voor bestemming (exclusief de mutaties in reserve) en het resultaat na bestemming (inclusief de mutaties in reserves).

Programma	Voor bestemming			Bestemmingsvoorstellen			Saldo na bestemming
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
1. Bestuur en Veiligheid	€ 4.316	€ 511	€ 3.805	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.805
2. Ruimtelijke Ontwikkeling en Beheer	€ 10.100	€ 6.164	€ 3.936	€ 0	€ 547	-€ 547	€ 3.389
3. Sociaal Domein	€ 19.717	€ 15.602	€ 4.114	€ 858	€ 1.321	-€ 464	€ 3.651
4. Samenleving	€ 4.458	€ 818	€ 3.640	€ 0	€ 7	-€ 7	€ 3.632
5. Bedrijfsvoering en Financiering	€ 4.861	€ 19.572	-€ 14.711	€ 271	€ 38	€ 233	-€ 14.478
TOTALEN	€ 43.452	€ 42.667	€ 785	€ 1.129	€ 1.914	-€ 785	€ 0

Begroot te realiseren resultaat in 2017

2017

2020

Het resultaat van de begroting komt tot stand nadat alle lasten en baten (uitgaven en inkomsten) van de programma's en het overzicht van financierings- en algemene dekkingsmiddelen zijn verwerkt. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt in een tweetal groepen:

- Lasten en baten die voortkomen uit het normale bestedingspatroon van de gemeente;
- Lasten en baten die te maken hebben met buitengewone ontwikkelingen.

Het saldo na verwerking van de onderdelen a en b wordt het resultaat voor bestemming genoemd.

Vervolgens wordt in onderdeel c een overzicht gegeven van de voorgestelde onttrekkingen en toevoegingen aan reserves. Als hiermee wordt ingestemd ontstaat na verwerking van deze mutaties het uiteindelijk ke saldo van de begroting. Dit bedrag wordt dan verrekend met de vrije reserve.

A. Saldo van de begroting **2017**, exclusief incidentele baten en lasten en voor bestemming € 449 N

B. Incidentele lasten

Verdere planvorming centrum Eerbeek	€ 25
Opstellen integrale visie openbare ruimte 2017	€ 25
Opstellen investeringsplan Recreatie en Toerisme	€ 25
Vervanging algemene verwijsborden	€ 20
Realisatie Toeristische Overstappunten	€ 50
Projecten regio Stedendriehoek	€ 37
Wegwerken achterstallig onderhoud beplanting	€ 15
Vervangen bomen langs Apeldoorns Kanaal	€ 40
Opzet en inrichting nieuw digitaal oud archief	€ 50
Herziening bestemmingsplan buitengebied	€ 40
Kosten invoering Omgevingswet	€ 40
Incidentele kosten ICT	€ 29

Totaal incidentele lasten € 396 N

B. Incidentele baten

Opbrengst verkoop eigendommen	-€ 60
Totaal incidentele baten	-€ 60 V

Begrotingssaldo, inclusief buitengewone baten en lasten en voor bestemming € 785 N

C. Voorgestelde onttrekkingen aan reserves tgv. de exploitatie

Bestemmingsreserve Sociaal Domein	-€ 1.137
Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing	-€ 250
Bestemmingsreserve Duurzaamheid	-€ 29
Bestemmingsreserve Ligt op Groen	-€ 13
Bestemmingsreserve WMO 2007	-€ 233
Bestemmingsreserve Plan Eerbeek	-€ 25
Bestemmingsreserve Toerisme en Recreatie	-€ 227

Totaal onttrekkingen aan reserves -€ 1.914 V

C. Voorgestelde toevoegingen aan reserves tlv. de exploitatie

Vrije reserve voor begrotingssaldo	€ 103
Bestemmingsreserve Sociaal Domein	€ 656
Bestemmingsreserve WMO 2007	€ 202
Bestemmingsreserve Toerisme en Recreatie	€ 168

Totaal toevoegingen aan reserves € 1.129 N

Te realiseren resultaat 2017 € 0 N

De meerjarige resultaten van alle programma's

2017

2020

In onderstaande tabel een totaaloverzicht van de uitkomsten voor en na bestemming in de verschillende jaren, inclusief inzicht in de incidentele baten en lasten.

Totaal van de Programma's

	Jaarrekening 2015	Begroting 2016 nw	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lasten						
Incidenteel	€ 1.819	€ 1.049	€ 396	€ 258	€ 728	€ 900
Structureel (incl. organisatie)	€ 47.783	€ 43.341	€ 43.056	€ 42.649	€ 42.334	€ 41.937
Totale lasten (excl. bestemming)	€ 49.602	€ 44.390	€ 43.452	€ 42.908	€ 43.062	€ 42.836
Baten						
Incidenteel	€ 937	€ 767	€ 60	€ 0	€ 0	€ 0
Structureel	€ 51.562	€ 44.124	€ 42.607	€ 42.586	€ 42.605	€ 42.791
Totale baten (excl. bestemming)	€ 52.498	€ 44.891	€ 42.667	€ 42.586	€ 42.605	€ 42.791
Saldo excl. bestemmingen	-€ 2.896	-€ 502	€ 785	€ 322	€ 457	€ 45
Bestemmingen						
Toevoeging aan reserves	€ 3.339	€ 1.785	€ 1.129	€ 1.622	€ 1.516	€ 1.903
Onttrekking aan reserves	€ 1.963	€ 1.109	€ 1.914	€ 1.944	€ 1.973	€ 1.947
Bestemmingen per saldo	€ 1.376	€ 677	-€ 785	-€ 322	-€ 457	-€ 45
Saldo incl. bestemmingen	-€ 1.520	€ 175	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

voordelig nadelig voordelig voordelig voordelig voordelig

In de kolom 2016 zijn de cijfers van de begroting 2016 na wijziging opgenomen. In dit geval betekent dat inclusief de uitkomst van de 1^e bestuursrapportage 2016.

Bijlagen

Via het raadsbesluit van 26 januari 2012 heeft de gemeenteraad een geactualiseerde versie van het "Investerings- en afschrijvingsbeleid" vastgesteld.

In deze nota zijn formele kaders vastgelegd waardoor er op een eenduidige manier met gemeentelijke investeringen wordt omgegaan. De kaders hebben te maken met de keuzes op het gebied van o.a. investeringsbevoegdheden, waarderingsgrondslagen, afschrijvingsmethodieken, afschrijvingstermijnen e.d.

Via de vaststelling van de nota is het beleid rond het *vaststellen* en *vrijgeven* van investeringsbudgetten bepaald. In principe worden alle budgetten via de begroting vastgesteld en vrijgegeven, tenzij de gemeenteraad aangeeft dat er nog een aanvullende onderbouwing noodzakelijk is voordat tot vrijgave kan worden overgegaan.

Omschrijving programma en investering	Afs. term.	Hoofdsom	Rente	Afschrijving	Lasten
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Programma 2 - Ruimtelijke Ontwikkeling en Beheer					
Vervanging kanaalbruggen, incl. flankerende maatregelen 2017	40 ann.	€ 1.700	€ 26	€ 23	€ 48
Bouw zoutloods Arnhemsestraat 2017	40 ann.	€ 170	€ 3	€ 2	€ 5
Vervanging zoutstrooier Stratos 50-36 PAX 2017	15 ann.	€ 39	€ 1	€ 2	€ 3
Vervanging masten 2017	40 ann.	€ 100	€ 2	€ 1	€ 3
Vervanging armaturen 2017	20 ann.	€ 170	€ 3	€ 6	€ 9
GRP gemalen el/mech 2017	15 ann.	€ 151	€ 2	€ 6	€ 8
GRP minigemalen el/mech 2017	20 ann.	€ 372	€ 6	€ 14	€ 19
Afkoppelmaatregelen 2017	40 ann.	€ 320	€ 5	€ 4	€ 9
Milieumaatregelen 2017	40 ann.	€ 50	€ 1	€ 1	€ 1
Vervanging VRI Hallsebrug 2017	20 ann.	€ 100	€ 2	€ 4	€ 5
Programma 5 - Bedrijfsvoering en Financiering					
Vervanging Ford Transit 2017	8 ann.	€ 28	€ 0	€ 3	€ 4
Vervanging 2x Piaggio Kipper	6 ann.	€ 66	€ 1	€ 10	€ 11
Aanschaf vulstation	ineens	€ 8		€ 8	€ 8
GPS hardware/software 2017	4 ann.	€ 15	€ 0	€ 4	€ 4
Investering INUP verplichtingen 2017	5 ann.	€ 100	€ 2	€ 19	€ 20
Klantvolgsysteem	5 ann.	€ 75	€ 1	€ 14	€ 15
Zaakgericht werken	5 ann.	€ 40	€ 1	€ 8	€ 8
Invoering managementinfo/KPI's 2017	5 ann.	€ 20	€ 0	€ 4	€ 4
Aanschaf modules binnen Key2-Financien 2017	5 ann.	€ 15	€ 0	€ 3	€ 3
Totaal		€ 3.539	€ 53	€ 134	€ 187

Vanaf het begrotingsjaar 2012 wordt in deze bijlage het subsidieplafond per beleidsterrein als bedoeld in artikel 3, lid 1, van de Algemene Subsidieverordening Gemeente Brummen (vastgesteld op 17 december 2009, RB09.038) beschreven. Conform het bepaalde in artikel 5, lid 1 van diezelfde subsidieverordening worden de subsidieplafonds vastgesteld bij de vaststelling van de programmabegroting van de gemeente Brummen. Binnen de plafonds stelt het college vervolgens het definitieve subsidie vast voor de individuele instellingen.

In het onderstaande overzicht staat voor het jaar 2017 de verdeling per beleidsveld en een recapitulatie van de totaalbedragen naar de 5 programma's van de begroting.

Beleidsterrein	Plafond	Prog.
1. Veiligheidsbeleid		
Stg. Halt Nederland	€ 5.576	1
Plafond Veiligheidsbeleid	€ 5.576	
2. Ruimtelijk economisch beleid		
Niet van toepassing	€ 0	
Plafond Ruimtelijk economisch beleid	€ 0	
3. Technologie		
Niet van toepassing	€ 0	
Plafond Technologie	€ 0	
4. Midden- en kleinbedrijf		
Niet van toepassing	€ 0	
Plafond Midden- en kleinbedrijf	€ 0	
6. Natuur- en landschapsbeleid		
Landschapscontract	€ 80.000	2
Plafond Natuur- en landschapsbeleid	€ 80.000	
7. (Openlucht)recreatie en toerisme		
Toerisme Veluwe	€ 37.400	2
Lokaal gastheerschap	€ 51.000	2
Evementen subsidies	€ 49.000	2
Plafond (Openlucht)recreatie en toerisme	€ 137.400	
8. Cultuurhistorie		
Open monumentendag	€ 2.400	2
Plafond Cultuurhistorie	€ 2.400	
10. Arbeidsverhoudingenbeleid		
Niet van toepassing	€ 0	
Plafond Arbeidsverhoudingenbeleid	€ 0	
11. Maatschappelijk beleid		
Maatschappelijke adviesraad	€ 11.688	3
Plafond Wmo-beleid	€ 11.688	

Beleidssterrein	Plafond	Prog.
12. Sociale cohesie		
Buurtbus	€ 783	2
Stg. Vrijwillige Hulpdienst Handsaam	€ 2.580	3
Wijk- en dorpsraden	€ 23.125	3
Projecten sociale veiligheid	€ 1.490	3
Stimenz (algemene taken en Discriminatie)	€ 7.851	3
Stichting Welzijn Brummen Structureel contract	€ 795.530	3
Stg. J.O.C. Eerbeek	€ 2.810	4
Plafond Sociale cohesie	€ 834.169	
13. Lokaal onderwijsbeleid		
Kinderopvang/peuterwerk	€ 56.660	4
Plafond Lokaal onderwijsbeleid	€ 56.660	
15. Sport- en cultuurbeleid		
Stg. Rhienderoord Zwem & Sportplezier	€ 557.666	4
Schoolsportdagen	€ 1.000	4
Stg. Bibliotheek gemeenten Brummen en Voorst	€ 367.776	4
Kosten Lokale omroep	€ 11.721	4
Culturele Stichting gemeente Brummen	€ 27.859	4
Muziekverenigingen	€ 16.205	4
Plafond Sport- en cultuurbeleid	€ 982.227	
16. Gezondheidsbevordering		
Preventie middelengebruik	€ 14.550	3
Stg. Slachtofferhulp Nederland Regio Oost	€ 5.643	3
Plafond Gezondheidsbevordering	€ 20.193	
Totaal generaal plafonds	€ 2.130.313	
Totaal generaal toegedeeld naar programma's in de begroting		
Programma 1	€ 5.576	
Programma 2	€ 220.583	
Programma 3	€ 862.457	
Programma 4	€ 1.041.697	
Totaal generaal alle programma	€ 2.130.313	

Algemeen

Het beleid rond reserves en voorzieningen wordt gevoerd en geëvalueerd via de Nota Reserves en Voorzieningen. Op basis van artikel 12.3 van de “verordening uitgangspunten financieel beleid en beheer” (artikel 212 Gemeentewet) wordt deze nota periodiek geactualiseerd. Elke reserve en voorziening wordt dan opnieuw beoordeeld op onderdelen als relevantie, toereikendheid en toekomstige inzetbaarheid. Op basis van de bevindingen worden voorstellen gedaan. De meest recente nota is op 18 juni 2015 door de gemeenteraad vastgesteld.

Hieronder het overzicht van het geraamde verloop van de reserves in de komende jaren, terwijl op de volgende bladzijde het overzicht van de voorzieningen is opgenomen.

Aard van de reserve bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2015	Saldo 31-12-2016	Saldo 31-12-2017	Saldo 31-12-2018	Saldo 31-12-2019	Saldo 31-12-2020
Algemene reserve						
Weerstandsreserve	€ 2.088	€ 1.675	€ 1.675	€ 1.675	€ 1.675	€ 1.675
Vrije reserve	-€ 1.910	€ 0	€ 103	€ 700	€ 1.190	€ 2.066
Rekeningsresultaat 2015	€ 1.520	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal algemene reserve	€ 1.698	€ 1.675	€ 1.778	€ 2.375	€ 2.865	€ 3.741
Bestemmingsreserves						
Toerisme en recreatie	€ 308	€ 249	€ 191	€ 186	€ 183	€ 181
Bovenwijkse voorzieningen	€ 14	€ 14	€ 14	€ 14	€ 14	€ 14
Jeugdvoorzieningen	€ 15	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Duurzaamheidsprojecten, vanaf eind 2016 ook LOG	€ 111	€ 371	€ 329	€ 312	€ 308	€ 306
Ligt op Groen (LOG)	€ 839	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Integraal Huisvesting Plan	€ 296	€ 76	€ 76	€ 76	€ 76	€ 76
Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)	€ 750	€ 616	€ 586	€ 555	€ 524	€ 494
Afvalstoffenheffing	€ 1.496	€ 1.359	€ 1.109	€ 812	€ 469	€ 79
Gemeentelijk VVE/GOA	€ 150	€ 150	€ 150	€ 73	€ 0	€ 0
Sociaal Domein (3D's)	€ 2.275	€ 2.288	€ 1.806	€ 1.314	€ 820	€ 326
Reserve Plan Eerbeek	€ 0	€ 356	€ 331	€ 331	€ 331	€ 331
Totaal bestemmingsreserves	€ 6.254	€ 5.479	€ 4.592	€ 3.673	€ 2.725	€ 1.807
Totaal eigen vermogen	€ 7.952	€ 7.154	€ 6.370	€ 6.048	€ 5.590	€ 5.548

Aard van de voorziening bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2015	Saldo 31-12-2016	Saldo 31-12-2017	Saldo 31-12-2018	Saldo 31-12-2019	Saldo 31-12-2020
Voorzieningen						
Verplichtingen, verliezen, risico's						
Pensioenaanspraken wethouders	€ 1.815	€ 1.756	€ 1.682	€ 1.608	€ 1.534	€ 1.460
Afloopkosten complex Elzenbos	€ 453	€ 453	€ 453	€ 453	€ 453	€ 453
	€ 2.268	€ 2.209	€ 2.135	€ 2.061	€ 1.987	€ 1.913
Onderhoud egalisatie						
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	€ 446	€ 221	€ 241	€ 219	€ 30	€ 76
Wegenonderhoud	€ 507	€ 453	€ 398	€ 344	€ 291	€ 238
Straatverlichting	€ 35	€ 47	€ 59	€ 71	€ 82	€ 94
Rioolrenovaties	€ 1.442	€ 1.023	€ 1.013	€ 1.004	€ 994	€ 984
Rioolrechten	€ 436	€ 407	€ 360	€ 262	€ 154	€ 5
	€ 2.866	€ 2.151	€ 2.072	€ 1.900	€ 1.552	€ 1.397
<i>Totaal vreemd vermogen</i>	€ 5.134	€ 4.360	€ 4.207	€ 3.961	€ 3.539	€ 3.310
TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	€ 13.086	€ 11.514	€ 10.577	€ 10.009	€ 9.129	€ 8.858

De inhoud van deze bijlage

Hieronder staan in tabelvorm de financiële uitgangspunten die zijn gehanteerd bij het opstellen van de programmabegroting.

<i>Uitgangspunten</i>	<i>Programmabegroting 2017-2020</i>
<i>Uitgaven</i>	
Prijsstijging 2017 (inflatie)	Uitbestedings- en subsidiebudgetten zijn, waar dat aan de orde is, meerjarig geïndexeerd met een percentage van 0,5% per jaar.
Gemeenschappelijke regelingen	Op basis van de meest recente gegevens over het verloop van de gemeentelijke bijdrage.
Salarissen	De ramingen zijn in basis gebaseerd op de huidige cao. Voor de jaren 2018 tot en met 2020 rekening gehouden met een loonkostenontwikkeling van 1% per jaar.
Kapitaallasten	Op basis van de staat van activa en het meerjarige investeringsplan vanuit de meerjarenbegroting 2017-2020 die in het voorjaar is opgesteld.
Rentelasten	Op basis van de leningenportefeuille tot en met 2016 en de ontwikkeling financieringsbehoefte. In de raming 2017-2020 is rekening gehouden met een rentelast van € 25.000 voor nog aan te trekken leningen.
Rente over activa	Aan nieuwe activa wordt op begrotingsbasis 3% rente toegerekend.
Eigen financieringsmiddelen	Hierover wordt geen rente berekend.
<i>Opbrengsten</i>	
Onroerende zaakbelastingen	Jaarlijkse inflatiecorrectie. Daarnaast jaarlijks een opbrengststijging van € 15.000 vanwege verbouwactiviteiten etc. De inflatiecorrectie die voor 2017 van toepassing is bedraagt 0,5%. Vanwege het streven naar een zekere lastenverlichting voor inwoners en bedrijven, wordt de inflatiecorrectie voor 2017 niet doorgevoerd.
Toeristenbelasting	€ 1,35 per overnachting.
Rioolrechten	100% kostendekkend.
Afvalstoffenheffing	100% kostendekkend.
Grafrechten	Inflatiecorrectie met 0,5%.
Leges	Beleidsmatig uitgangspunt is 100% kostendekking.
Rente verstrekte leningen	Op basis van de bestaande leningenportefeuille.

<i>Uitgangspunten</i>	<i>Programmabegroting 2017-2020</i>
Overige uitgangspunten	
Onvoorziene uitgaven	€ 20.000.
Algemene uitkering gemeentefonds	Op basis van de circulaire van mei 2016.
Aantal inwoners	Voor de berekening van de algemene uitkering is uitgegaan van een inwoneraantal van 20.938 voor de jaren 2017 t/m 2020.
Aantal woningen	Voor de berekening van de algemene uitkering is uitgegaan van de volgende aantallen: 2017 – 9.285 2018 – 9.310 2019 – 9.335 2020 - 9.360

Alle gemeenten zijn verplicht om de lasten en baten toe te rekenen naar identieke eenheden. Deze eenheden worden vanaf 2017 “taakvelden” genoemd, tot 2017 was de benaming “functies”. Vanaf 2017 is het verplicht de toedeling naar taakvelden zichtbaar te maken in de programmabegroting. Dit gebeurt nu via onderstaand overzicht. De gemeenten zijn vervolgens vrij in de manier waarop de lasten en baten aan programma’s toegedeeld worden. In Brummen doen we dit vanaf 2017 via “werkgebieden”, conform de opbouw van de jaarlijkse Perspectiefnota.

Bedragen x € 1.000		Lasten	Baten	Saldo 2017
0 - Bestuur en Ondersteuning				
0.1	Bestuur	€ 1.474	€ 95	€ 1.379
0.2	Burgerzaken	€ 860	€ 403	€ 457
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	€ 76	€ 86	-€ 10
0.4	Overhead	€ 6.328	€ 55	€ 6.273
0.5	Treasury	-€ 1.755	€ 155	-€ 1.910
0.61	OZB woningen	€ 203	€ 2.337	-€ 2.134
0.62	OZB niet woningen	€ 35	€ 1.258	-€ 1.223
0.63	Parkeerbelasting	€ 0	€ 0	€ 0
0.64	Belastingen, overig	€ 0	€ 0	€ 0
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	€ 6	€ 25.994	-€ 25.988
0.8	Overige baten en lasten	€ 101	€ 169	-€ 68
0.10	Mutaties reserves	€ 1.129	€ 1.914	-€ 785
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	€ 0	€ 0	€ 0
1 - Veiligheid				
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	€ 1.133	€ 0	€ 1.133
1.2	Openbare orde en veiligheid	€ 355	€ 18	€ 337
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1	Verkeer en vervoer	€ 1.900	€ 61	€ 1.839
2.2	Parkeren	€ 4	€ 2	€ 2
2.3	Recreatieve havens	€ 0	€ 0	€ 0
2.4	Economische havens en waterwegen	€ 0	€ 0	€ 0
2.5	Openbaar vervoer	€ 0	€ 0	€ 0
3 - Economie				
3.1	Economische ontwikkeling	€ 70	€ 0	€ 70
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	€ 0	€ 0	€ 0
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	€ 0	€ 0	€ 0
3.4	Economische promotie	€ 247	€ 665	-€ 418
4 - Onderwijs				
4.1	Openbaar basisonderwijs	€ 0	€ 0	€ 0
4.2	Onderwijshuisvesting	€ 998	€ 0	€ 998
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	€ 931	€ 156	€ 775

Bedragen x € 1.000	Lasten	Baten	Saldo 2017
5 - Sport, cultuur en recreatie			
5.1 Sportbeleid en activering	€ 185	€ 0	€ 185
5.2 Sportaccommodaties	€ 1.368	€ 533	€ 835
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	€ 86	€ 0	€ 86
5.4 Musea	€ 124	€ 0	€ 124
5.5 Cultureel erfgoed	€ 34	€ 0	€ 34
5.6 Media	€ 389	€ 0	€ 389
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	€ 1.516	€ 54	€ 1.462
6 - Sociaal Domein			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	€ 1.610	€ 194	€ 1.416
6.2 Wijkteams	€ 801	€ 0	€ 801
6.3 Inkomensregelingen	€ 5.425	€ 4.045	€ 1.380
6.4 Begeleide participatie	€ 2.177	€ 0	€ 2.177
6.5 Arbeidsparticipatie	€ 470	€ 0	€ 470
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	€ 352	€ 0	€ 352
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	€ 4.908	€ 430	€ 4.478
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	€ 3.232	€ 0	€ 3.232
6.81 Geescaleerde zorg 18+	€ 68	€ 0	€ 68
6.82 Geescaleerde zorg 18-	€ 303	€ 0	€ 303
7 - Volksgezondheid en milieu			
7.1 Volksgezondheid	€ 759	€ 0	€ 759
7.2 Riolering	€ 2.320	€ 2.765	-€ 445
7.3 Afval	€ 1.605	€ 1.737	-€ 132
7.4 Milieubeheer	€ 465	€ 0	€ 465
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	€ 165	€ 91	€ 74
8 - Volksgezondheid, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
8.1 Ruimtelijke Ordening	€ 785	€ 0	€ 785
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	€ 847	€ 847	€ 0
8.3 Wonen en bouwen	€ 491	€ 516	-€ 25
TOTAAL GENERAAL	€ 44.580	€ 44.580	€ 0